

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економіки та управління

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

*Видається з 2009 р.
Виходить 2 рази на рік*

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

ВИПУСК 1 (4) Частина 2

Економічні науки

Миколаїв

2011

Студентський науковий Вісник : Науково-теоретичний журнал.

/ Редкол.: В.С.Шебанін (гол. ред.) та ін. — Миколаїв : МДАУ, 2011. —
Випуск 1 (4) Частина 2. — 183 с.

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень з питань економіки, проблем світового господарства та зовнішньоекономічної діяльності, організації виробництва та агробізнесу, аналізу та фінансів, досліджуваних ученими, аспірантами, магістрами та студентами Миколаївського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету менеджменту МДАУ. Протокол № 2 від 21.10.2010 р.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ: *д.т.н. Шебанін В.С.*

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ РЕДКОЛЕГІЇ: *к.е.н. Іваненко Т.Я.*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

д.е.н., професор Шебаніна О.В.,

к.е.н., доцент Вершиніна Л.М.

к.е.н., доцент Іваненко Т.Я.

к.е.н., доцент Калюжна О.В.,

к.пед.н., доцент Каращук Л.М.,

к.е.н., доцент Мельник І.О.,

к.е.н., доцент Крилова І.Г.

Адреса редколегії:

54010, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,
Миколаївський державний аграрний університет, тел. 58-05-94
www.mdau.mk.ua

© Миколаївський державний
аграрний університет, 2011

**МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ВИХОДУ НОВОГО
ПІДПРИЄМСТВА ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОГО
ПІДКОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ЗОВНІШНІ
РИНКИ**

Д.О.Бельмак, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розроблена маркетингова стратегія створення нового підприємства з виробництва біовина та виходу його на ринки Росії, Білорусії та Ізраїлю. Розроблені рекомендації щодо організації стратегічного управління виходом даного підприємства на нові ринки збуту.

***Ключові слова:** маркетингова стратегія, стратегічне управління виходом, зовнішній ринок, біовино, експорт, спільне підприємництво, пряме інвестування.*

Постановка проблеми. Для кожного підприємства, що розвивається, рано чи пізно настає момент, коли його починають не задовольняти умови вітчизняного ринку: політичний клімат, економічна ситуація в державі, спад попиту на товар, жорстка фіскальна політика уряду, відсутність необхідних ресурсів всередині країни та інші. У такому випадку перед підприємством постає питання виходу на зовнішні ринки для забезпечення більш ефективного його функціонування.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Вивченню питань формування стратегій виходу підприємств на зовнішні ринки та особливостей функціонування на них приділяли увагу такі вчені як І.Ансофф, М.Є.Портер, Т.М.Циганкова, Л.С.Шеховцева та інші. Окремо напрям організації органічного виробництва частково був вивчений О.М.Яценко, але питання впровадження органічного виробництва в галузі виноробства було не вивчене, що й спонукало нас до розгляду цієї теми.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є розробка і обґрунтування стратегії виходу підприємства виноградарсько-виноробного

підкомплексу Миколаївської області на зовнішні ринки та забезпечення конкурентоспроможності підкомплексу на зовнішньому ринку.

Об'єктом дослідження є процес стратегічного управління виходом підприємства виноградарсько-виноробного підкомплексу на зовнішній ринок через вибір відповідного зарубіжного ринку, форми виходу на ринок, розроблення відповідного комплексу маркетингових інструментів, системи координації діяльності та контролю ефективності за умови підвищення рівня екологізації виробництва і урахування досвіду німецьких виноробних підприємств.

Виклад основного матеріалу досліджень. Поняття "стратегія" в науковій літературі багатогранне. На думку І.Ансоффа стратегією є набір правил для рішень, якими організація керується у своїй діяльності [1].

Для підприємства, що хоче розвиватися і стоїть на шляху до своєї мети, актуальним є визначення саме такого поняття як стратегічне управління виходом на зовнішні ринки.

Стратегічне управління виходом – діяльність по розробці цілей організації й способів їх досягнення, що забезпечують її конкурентні переваги в умовах невизначеного й нестабільного зовнішнього середовища шляхом зміни й самої організації, і її зовнішнього середовища [4].

На думку відомого американського економіста М.Портера, зовнішній ринок – це сукупність спеціалізованих міжнародних ринків, які функціонують у рамках багатьох країн з яскраво вираженими національними ознаками [2]. Ми можемо відзначити, що зовнішній ринок – це економічні взаємовідносини між сторонами товарного обміну, в тому числі резидентами і нерезидентами, з перетинанням кордону країн учасників обміну.

Міжнародна бізнесова практика виділяє три основні стратегії виходу на зовнішній ринок: експорт (прямий – продаж товарів на зовнішньому ринку за допомогою посередників, непрямий – безпосередній продаж товарів на зовнішньому ринку), спільне підприємництво (ліцензування,

підрядне виробництво, управління за контрактом, спільне володіння) та пряме інвестування (виробничі підприємства, збутові філії) [3].

За умов посилення антропогенного навантаження на навколишнє середовище, з одного боку, та поглиблення процесів глобалізації економіки з одночасним зростаючим рівнем конкуренції на агропродовольчих ринках, з іншого, непересічного значення для забезпечення продовольчої безпеки України набуває стратегія екологізації сільського господарства та вихід нашої держави на світовий ринок органічної (екологічно чистої) продукції [5].

Ми вважаємо доцільним створення для ВАТ «Коблево» свого ДП «Vineso», що буде спеціалізуватися на виробництві саме екологічно чистих вин на рівні євростандартів.

Основні напрямки діяльності – переробка винограду та виробництво високоякісних вин екологічно чистих вин з органічно вирощеного винограду, їх реалізація на території України та закордоном, закріплення зовнішньоекономічних зв'язків з наявними країнами-імпортерами вин ТМ «Коблево», а також встановлення нових з потенційно привабливими зовнішніми ринками. Метою ДП «Vineso» є вихід на ринки Білорусії, Росії та Ізраїлю з новим видом продукції «біовино». Для цього компанія закуповуватиме лише органічно вирощений виноград та застосовуватиме екологічно чистий спосіб переробки винограду.

На теперішній час жоден з українських виробників вина не має міжнародного сертифікату про екологічність їхнього вина та не має статусу біовина. Отримавши даний сертифікат ДП «Vineso» не матиме конкурентів у виробництві екологічно чистого вина.

Вихід і закріплення ринку вина України, Білорусії, Росії та Ізраїлю передбачає:

- залучення до клієнтської бази споживачів елітних вин з високим рівнем доходу за допомогою отримання екологічної сертифікації міжнародного зразка;

- проведення дегустацій під час курортного сезону на території літнього відпочинку;

- створення і підтримання бази постійних клієнтів завдяки політиці знижок, швидкості доставки товару до постійних клієнтів.

Цільовим ринком виступають споживачі вин на національному та ринках Росії, Білорусії та Ізраїлю. Насамперед, це споживачі, що можуть собі дозволити споживати вина, які коштують у 1,5-2 рази більше традиційних вин, тобто приблизно 5 євро за одну пляшку.

Основними споживачами, на яких розраховує компанія, мають стати ресторани та інші заходи харчування, де на фоні цін на страви, ціни на біовино були прийнятними для відвідувачів даних місць.

Цільовими сегментами компанії ДП «Vineso» вважаються: споживачі для яких вартість 1 пляшки біовина не перевищує 6% від їх місячного доходу.

Товарно-ринкова орієнтація. Вихід і закріплення ДП «Vineso» на закордонних ринках виробної продукції будуть забезпечуватись за рахунок: виробництва екологічно чистого вина; співробітництва з міжнародними центрами відповідної сертифікації; проведення маркетингової програми корисності вживання екологічно чистої продукції.

Відмітні характеристики товару компанії: висока якість виробленого вина; пільгові умови пробного продажу.

Основні стратегії просування передбачають застосування реклами таких видів:

- розміщення реклами на рекламних щитах (постійна реклама);
- непряма реклама в журналах вин, жіночих журналах тощо (постійно під час літнього сезону, а також перед державними святами);
- проведення дегустацій (особливо під час літнього сезону, а також перед державними святами);
- спонсорство конкурсів краси, спонсорство при проведенні святкування дня міста на території зовнішніх ринків.

Щодо реалізації вин ТМ «Vinesco» за кордоном, то пробна реалізація біовина можлива лише із залученням посередників, тобто непрямий експорт, які краще знають умови ринку даного виду вина у зазначених країнах, власна мережа збуту у даному випадку неефективна. Лише за умови визнання споживачами даного товару та стрімко зростаючого попиту на нього, варто організувати власну мережу збуту біовина за кордоном.

Виходячи з аналізу зростання попиту на біовино, обсяг реалізації для кожного привабливого ринку (Росії, Білорусії, Ізраїлю) становитиме не менше 1,2 тис. дал. Відповідно до практики галузі собівартість 1 пляшки біовина буде містити таку структуру: до 30% - заробітна плата персоналу й накладні витрати; 25 % - прибуток компанії; 45 % - вартість сировини і доповнюючих матеріалів.

Обсяги виробництва біовина мають бути неменше, ніж 3,6 тис. дал, щоб задовольнити початковий попит на даний вид продукції при реалізації плану пробного непрямого експорту. У фірму необхідно інвестувати 2,2 млн грн. Тіло кредиту планується виплачувати після введення всіх виробничих потужностей компанії (табл. 1).

Таблиця 1

Кошти для закупівлі необхідного обладнання ДП «Vinesco»

Види основних засобів	Сума, грн
Прес-система	250 000
Насос	50 000
Цистерни	1000 000
Інше	100 000
Нерухомість: приміщення для зберігання цистерн, для зберігання прес-системи, склад	800 000
Разом	2200 000

Відповідно до плану необхідних коштів передбачається, що 45 %, тобто 990 тис. грн від суми започаткування інвестує ВАТ «Коблево» а інші 55% (1210 тис. грн) будуть взяті у кредит під 16% річних. Очікувана сума

прибутку у перший рік функціонування підприємства складає 660 тис. грн, з них на виплату кредиту та відсотків за його користування попередньо планується 643,6 тис. грн. Всього буде виплачено за перший рік 450 тис. грн або 37% від тіла кредиту. За другий рік функціонування планується повернути банку вже 571,6 тис. грн, а саме ще 37% тіла кредиту. За третій рік функціонування нового підприємства планується повернути банку решту тіла кредиту та відсотки за користування, а саме 310 тис. грн тіла кредиту та 49,6 тис грн як відсотки за користування кредитом.

Висновки. Миколаївська область має широкі можливості розвитку виноробної галузі, і тому було цілком доцільно обрати саме цей регіон для створення ДП «Vineso» з виробництва біовина. Сировинна база достатньо розвинена, в області багато виробників винограду. За розрахунками для створення нового дочірнього підприємства необхідно 2200 тис. грн. На нашу думку, в унікальне для України, а, тим більше, для Миколаївської області, підприємство варто вкласти зазначену суму грошей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф; [пер. с англ. Л.И. Евенко]. — М. : Экономика, 1989. — 563с.
2. Портер М. Є. Конкуренція / М.Є. Портер; [пер. з англ.] — М.: Издательский дом «Вильямс». — 2005. — 174с.
3. Циганкова Т.М. Міжнародний маркетинг: [навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни] / Т.М.Циганкова. — К.: КНЕУ, 2005. — 236с.
4. Шеховцева Л.С. Стратегический менеджмент: [учебное пособие] / Л.С. Шеховцева. — Калининград: РГУ им. И. Канта, 2006. — 153с.
5. Яценко О.М. Розвиток органічного бджільництва як складова сталого розвитку аграрного сектору України: [електронний ресурс] / О.М.Яценко . — Режим доступу: <http://www.btsau.kiev.ua>.

СТАН ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

С. О. Борисова, магістрант

Миколаївський державний аграрний університет

Стійкий розвиток багатокладного сільського господарства передбачає гармонійне функціонування господарств різних за формами власності та організації праці. Однією з об'єктивно необхідних та доцільних форм організації праці в аграрній сфері є особисті селянські господарства. У статті проаналізовано розвиток діяльності особистих господарств населення.

***Ключові слова:** особисте селянське господарство, АПВ, кооперація, інтеграція, ефективність, ринкові відносини, розвиток.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах аграрний сектор представлений сільськогосподарськими підприємствами з різними організаційно-правовими формами господарювання. Але при цьому особисте селянське господарство не втратило своїх позицій, а навпаки залишається одним із основних виробників сільськогосподарської продукції й основним джерелом виживання сільського населення. На сьогодні актуальним є аналіз нових тенденцій розвитку особистих селянських господарств, зміни їх функцій в пореформений період. Широкий розвиток особистих селянських господарств свідчить про невисокий рівень економічного розвитку країни, а також про значні диспропорції в народному господарстві. В умовах ринкової економіки розвиток особистих селянських господарств набув нових рис. Вони значно збільшили свої розміри. Якщо в недалекому минулому це були господарства в основному присадибного типу, то зараз їх земельні ділянки, як правило, розміщені на багатьох ділянках присільської території. Внаслідок економічної кризи більшість сільських жителів втратили робочі місця в сільськогосподарських та несільськогосподарських підприємствах, тому особисте селянське господарство стало основою формування рівня життя більшості сільських сімей [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом з'явилася значна кількість наукових праць, присвячених особистим селянським господарствам, де відображено природу, сутність та перспективи розвитку цієї категорії господарств. Зокрема, ці питання знаходяться в центрі уваги таких дослідників українського селянства як П.Т.Саблука, П.С.Березівського, О.М.Шпичака, О.М.Онищенка. Але існує ще доволі багато невизначених і дискусійних положень, які вимагають детального вивчення.

Постановка завдання. Основним завданням статті є дослідження сутності та шляхів розвитку особистих селянських господарств, виявлення особливостей їх функціонування в умовах формування ринково орієнтованого аграрного сектора.

Виклад основного матеріалу. Історично в нашому суспільстві склалося так, що особистим селянським господарствам населення не приділялося належної уваги. В той же час вони відіграли важливу роль в післявоєнний період, коли в колгоспах практично нічого не платили на трудодні. Особисті селянські господарства були головним джерелом надходжень до бюджету сільських жителів. Після дев'яностих років вони також стали основним джерелом виживання сільського населення.

Так розвиток і функціонування особистих селянських господарств на території сучасної України має тривалу історію. Ще у другій половині XII ст. було остаточно впорядковано систему взаємовідносин між феодалом і селянином. У результаті такого впорядкування за селянином закріплювалися садибна осілість та польовий наділ, що може вважатись аналогом сучасного особистого селянського господарства[3].

Особисті господарства з'явилися вимушено на виклик часу, пом'якшили складний економічний стан, мали такі риси, як: своєчасність виконання сільськогосподарських робіт, гнучкість, самоокупність і низькі капіталовкладення. Водночас їм доводилось працювати за умов обмеження фінансування, нестабільності прибутків, неврегульованості ринку тощо[2].

В процесі здійснення глибоких ринкових перетворень на селі роль і місце особистих селянських господарств в економіці аграрного сектору суттєво змінилися. Сьогодні сільське господарство України представлене приватним сектором, що характеризується різноманітними формами господарювання. В сучасних умовах, при обмеженому ресурсному потенціалі, вони в значній мірі забезпечують продовольчу безпеку країни, зайнятість сільського населення, знижуючи соціальну напругу в суспільстві. Їх особливість полягає в тому, що в основному це господарства сімейного типу, що виробляють, споживають та реалізують сільськогосподарську продукцію; при чому об'єкт господарювання знаходиться в індивідуальному володінні, особистому користуванні, де власник підприємець та робітник поєднані в одній особі. На сьогодні особисті селянські господарства виробляють понад 70% продукції тваринництва, 98% картоплі і майже 90% овочів і ягід[5].

Діяльність особистих селянських господарств регулюється Конституцією України, Земельним і Цивільним Кодексами України та іншими нормативно – правовими актами, які визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади їх господарювання. Земельним кодексом України встановлено, що для ведення особистого селянського господарства надаються земельні ділянки безоплатно – не більше 2,0га. Ці норми закріплені Законом України “Про особисте селянське господарство” від 15 травня 2003 року, який передбачає, що: “особисте селянське господарство - це господарська діяльність, яка проводиться без створення юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму” [1].

Варто відзначити, що розмір земельної ділянки особистого селянського господарства може бути збільшений за рахунок земельних паїв, які передані в користування. Деякі господарства використовують паї інших селян навіть на основі усної домовленості між собою, без юридичного оформлення.

За даними доповіді “Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2010 році”, у структурі землекористування 17,7% сільських домогосподарств мали площу від 0,51 до 1га; 16,5% від 2,1 до 5га; 12,3% - від 5,1 до 10га. Більше 10га землі використовують близько 7% сільських домогосподарств [6]. Таким чином, більш ніж у третини особистих селянських господарств розмір земельної ділянки перевищує 2га. Якщо в господарстві площа угідь перевищує 2га і ця земля не передана в оренду або не відчужена у будь-який інший спосіб, а обробляється власними силами домогосподарства, то таке господарство за своєю суттю є підприємницькою структурою, тобто фермерським господарством. Формально ж таких підприємств немає, тому що власники домогосподарства, особистого селянського господарства, як відомо, мають статус фізичних осіб, тоді як фермерські господарства за чинним законодавством України – це обов’язково юридичні особи. У розвинутих країнах світу встановлено порогові показники, досягнувши яких сільське домашнє господарство вважається вже не підсобним, а фермерським: у США – це 1 тис. дол. товарної продукції в рік; у Німеччині – утримання 1га ріллі або 3 корови чи 5 свиней; у Данії – 300 євро річного прибутку [3]. Таким чином, більшість особистих селянських господарств за західними стандартами – це вже фермерське господарство, яке оподатковується як суб’єкт підприємницької діяльності, воно працює у сфері виробництва сільськогосподарської продукції, а його власник є платником фіксованого сільськогосподарського податку, який у кілька разів більший ніж плата за землю.

Особисте господарство аграрного профілю є однією з форм господарювання агропромислового виробництва України. Незважаючи на малі розміри, використання у господарській діяльності праці членів родини, така форма господарювання є важливою складовою розвитку багатуокладності на селі, а також забезпечення продовольчої безпеки держави. Так, у 2010 році частка особистих селянських господарств у валовому виробництві сільськогосподарської продукції по Україні становила 55,2%. То ж роль особистих селянських господарств у розв'язанні проблеми забезпечення населення нашої країни продовольством, особливо у кризові моменти життя, не можна переоцінити[3].

Особисте селянське господарство – унікальне явище, що не має аналогів у закордонній практиці через масовість ведення. Так званий “український феномен”. Однак, саме вони забезпечують трудову зайнятість селян і стали буферним фактором при зменшенні потреби сільського господарства у трудових ресурсах і нерозвиненості інфраструктури на селі та працюють часто ефективніше, ніж сільськогосподарські підприємства [4].

Висновки. Особисте селянське господарство є одним з напрямів виробничої діяльності домогосподарств та формою адаптації до кризових економічних явищ. За умов підвищення рівня безробіття ведення особистого селянського господарства забезпечує часткову зайнятість населення та сприяє підвищенню рівня добробуту домашніх господарств. Такі переваги особисте селянське господарство, як самозайнятість, висока інтенсивність праці, самостійне регулювання обсягів та потреб виробництва, дає підстави вважати їх ефективною формою організації виробничої діяльності домогосподарств, що активно функціонує в сучасних соціально-економічних умовах країни.

Незважаючи на те, що в стабільних умовах господарювання першість у виробництві сільськогосподарської продукції тримають великі

підприємства, у часи економічних і політичних негараздів та при несприятливій кон'юнктурі ринку вони скорочують виробництво тих видів продукції, які вважають неприбутковими. Їхня живучість та економічна стійкість перевірені часом. Однак не слід підходити до оцінки діяльності малих форм господарювання на селі тільки з погляду виробників продукції сільського господарства. Можливо навіть важливішим є те, що сучасні особисті селянські господарства – це звичайний спосіб життя селян, осередок культурних традицій нашого народу, джерело життєвої сили нації, ефективний спосіб зниження соціальної напруги й розв'язання проблеми зайнятості сільських жителів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про особисте селянське господарство” від 15 травня 2003 р. / Відомості Верховної Ради України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, – 2003. – № 29 . – Ст. 232.

2. Коваль Н.В. Перспективи розвитку особистих селянських господарств / Н.В. Коваль // Економіка АПК. – 2007. – №9. С. 22.

3. Кирилов Ю.Є. Розвиток малих форм господарювання на селі в умовах глобалізації. / Ю.Є. Кирилов, Осадчук І.В. // Економіка АПК. – 2010. - №7. С. 91-97.

4. Месель-Веселяк В.Я. Організаційно-економічні умови розвитку аграрного виробництва в Україні / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2010. - №9. С. 5.

5. Саблук П.Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П.Т. Саблук, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров // Економіка АПК. - 2009. - №12. С. 3-14.

6 Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2010 році / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>.

**СТАН ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

М.С. Бревнова, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті аналізується сучасний стан та шляхи покращення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу Миколаївської області, досліджені проблеми та запропоновані основні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторгівельних операцій.

The article analyzes the current situation and ways to improve foreign trade enterprises of agroindustrial complex of Mykolayiv region, investigated the problem and suggested the main directions of improving the efficiency of foreign trade operations.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експортно-імпортні операції, агропромисловий комплекс, сільськогосподарська продукція, підприємство.

Постановка проблеми. На сьогодні в умовах активного розвитку ринкових відносин, посилення глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків варіантом завоювання Україною конкурентоспроможного місця на світовій арені є удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу. Це можливо завдяки надзвичайно сприятливим природним умовам та умовам економічного середовища для розвитку сільського господарства.

Агропромисловий комплекс – це не лише сукупність взаємопов'язаних підприємств, що займаються вирощуванням, зберіганням, заготівлею, транспортуванням, переробкою і реалізацією сільськогосподарської продукції, а й сукупність обслуговуючих та допоміжних підприємств та організацій.

Значними темпами в останні роки розвиваються підприємства, що займаються вирощуванням, переробкою та реалізацією сільськогосподарської продукції. У нових економічних умовах

господарювання вони мають значний потенціал ефективного здійснення експортно-імпортних операцій.

Саме тому на сьогодні проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, підвищення конкурентоздатності вітчизняної аграрної продукції, дослідження нових шляхів виходу українських підприємств на зовнішній ринок, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції, забезпечення продуктової безпеки є досить актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів національної економіки, шляхів та методів їх розв'язання знайшли відображення в наукових працях відомих учених-економістів В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.П. Галушки, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, О.М. Жеглова, А.М. Кандиби, І.І. Лукінова, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, Б.Й. Пасхавера, А.П. Румянцева, Ю.І. Скирка, В.І. Топіхи, І.І. Черевня, О.В. Шубравської, А.Є. Юзефовича, О.І. Яковлева та ін. Однак питання організації експортно-імпортної діяльності підприємств АПК і визначення економічної ефективності експорту певних видів продукції розглянуті недостатньо. Тому дослідження шляхів організації виходу підприємств АПК на зовнішній ринок є досить актуальними.

Постановка завдання. Проаналізувавши сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу Миколаївської області та рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності експортно-імпортної діяльності Миколаївської області.

Викладення основного матеріалу дослідження. Зовнішньоекономічна діяльність – діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території

України, так і за її межами. У сучасних ринкових умовах важливим завданням кожної країни є збільшення обсягів поставок своєї продукції на світовий ринок. Це також стосується і України. Сьогодні АПК входить до четвірки галузей, на які припадає 70 % товарного експорту нашої країни.

Розглядаючи сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області, слід згадати, що торгівля сільськогосподарською продукцією займає помітне місце у зовнішній торгівлі області.

На сьогодні Миколаївщина є досить активним учасником міжнародної торгівлі. Помітне місце у зовнішній торгівлі області займає торгівля сільськогосподарською продукцією, частка якої у загальнообласному експорті товарів у 2009р. становила 43,3% [3].

У минулому році обсяги поставок дещо скоротилися. За даними Держмитслужби України, у 2009р. підприємствами області експортовано сільгосппродукції на суму 663,1 млн дол. США, що на 2,2% менше, ніж у 2008р. [3].

Переважну більшість експорту сільгосппродукції визначає продукція рослинництва. У 2009р. на неї припало 99,5% поставок (у 2008р. – 99,7%) (рис. 1). При цьому обсяг поставок скоротився порівняно з 2008р. на 2,4% і склав 659,7 млн дол. США [3].

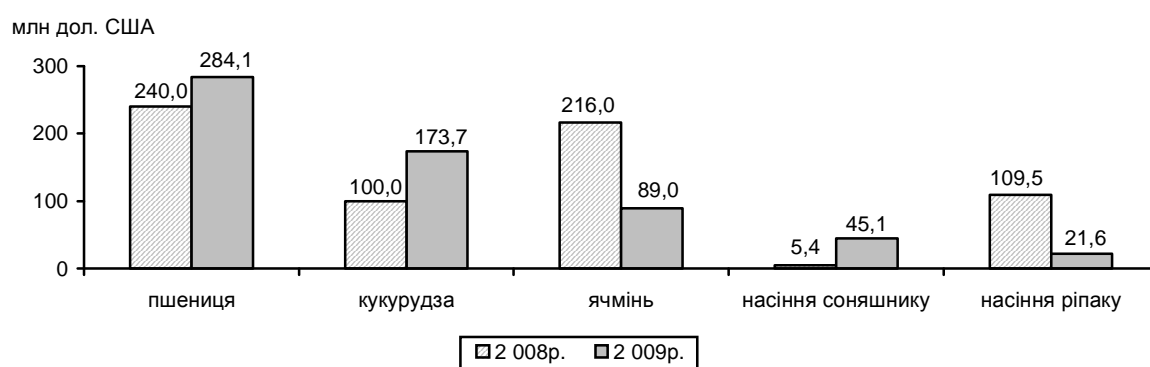

Рис 1. Експорт основних видів сільськогосподарської продукції Миколаївської області.

Основну частину рослинницької продукції (84,4%) склали зернові культури, яких відвантажено за кордон на суму 557,1 млн дол. США, 11,4% припало на насіння та плоди олійних рослин (здебільшого соняшник та ріпак) (75,2 млн дол. США), 3,8% – на їстівні плоди та горіхи (25 млн дол. США), решту становили овочі та коренеплоди (2,4 млн дол. США) [3].

Деякі види сільгосппродукції на Миколаївщину завозяться з-за кордону, проте обсяги її імпорту незначні. У 2009р. підприємствами області імпортовано сільгосппродукції на 36,6 млн дол. США [3].

Закордонні закупівлі на 60,8% склалися з поставок овочів та коренеплодів, переважно, з Туреччини, Франції та Узбекистану, на 38,8% – з насіння та плодів олійних рослин з Франції та Іспанії, решту склали зернові культури – насіння кукурудзи з Польщі [3].

Найактивнішими осередками експортно-імпортних операцій в області є м.Миколаїв, м. Вознесенськ та Жовтневий район.

Найбільшим сільгосптоваровиробником Миколаївської області і взагалі України, національним інвестором і лідером з експорту зернових і олійних культур є ТОВ СП «Нібулон». Нібулон є 100% експортером пшениці на ринки Йорданії та Джибуті. Більше 40% експортує в Бангладеш та Сирію, більше 30% – Філіпіни, більше 20% в Іспанію та Пакистан, і біля 15% в Лівію. Концерн «Прометей» є також важливим експортером зернових культур в регіоні [1].

Якісну цільномолочну продукцію широкого асортименту торгової марки «Президент» поставляє на зовнішній ринок ЗАТ «Лакталіс-Миколаїв». ЗАТ «Баштанський сирзавод» – один із лідерів в Україні з виробництва високоякісних сирів, масла торгової марки «Славія». У 12 країн світу надходять молочні консерви ЗАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат».

Соки та нектари ТОВ «Сандора» експортуються у 24 країни світу, в п'яти із яких є лідером ринку (Білорусь, Молдова, Азербайджан, Вірменія,

Киргизстан). На сьогоднішній день основними ринками збуту продукції підприємства є країни СНД. ТОВ «Сандора» експортує свою продукцію у Велику Британію, Фінляндію, Норвегію, Швецію та Нідерланди

У виноробній галузі з успіхом працюють акціонерні товариства “Зелений Гай”, “Коблево” та “Радсад”, які виробляють високоякісні коньячні вироби і мають значний потенціал для експорту якісних виноградних вин.

Миколаївська область володіє значним експортним потенціалом. А також, має великі можливості для розвитку аграрного сектора, перетворення його на експортоспроможний, високоефективний сектор економіки, який здатний забезпечити продовольчу безпеку.

Привабливе географічне розташування області, існуючий виробничий та зовнішньоекономічний досвід праці, можуть багатогалузеве виробництво, розгалужена транспортна система, розвинене портове господарство, різноманітні форми власності, дозволяє раціонально використовувати інвестиції закордонних партнерів, сприяють подальшому розвитку ділових відносин на базі створення спільних виробництв, реалізації інших видів зовнішньоекономічного співробітництва. Все це обумовлює її стратегічне значення для розвитку економіки України.

Слід пам’ятати, що зовнішній ринок розвивається дуже швидко та має постійно зростаючий рівень конкуренції, тому підприємствам Миколаївської області з метою завоювання своєї ніші закордоном потрібно активно та безперервно нарощувати свою конкурентоспроможність.

Крім цього, необхідно, удосконалювати державне регулювання ЗЕД, щоб система регулювання аграрного комплексу в регіоні містила гнучке поєднання підходів по удосконаленню правових відносин і поліпшення інвестиційного клімату, підкріплених механізмами стимулювання зовнішньоекономічної діяльності. Для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствам необхідно використовувати не тільки вітчизняний досвід, а і досвід країн з розвинутою ринковою економікою,

підприємств які мають багату практику здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, аграрним підприємствам необхідно мати на меті збільшення збуту продукції і підвищення доходності підприємства. Адже, головною умовою проведення зовнішньоекономічної операції є її ефективність.

Висновки. Отже, для забезпечення ефективного функціонування на світовому ринку, Україна і кожний окремий її регіон, у тому числі і Миколаївська область повинні дбати, з одного боку, про збільшення експорту своєї продукції, а з іншого – про забезпечення повноцінного задоволення потреб власного населення у всіх необхідних йому товарах, у тому числі й імпортних. При цьому не треба забувати і про гарантування своєї продовольчої безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грехова О.Т. Стан і перспективи експортних можливостей зернової галузі в регіоні / О.Т. Грехова // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв: МДАУ, 2004. – Вип. 2(26) – Том 1.
2. Бурковська А.В. Стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності регіону / Бурковська А.В. // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2007. – № 1 (39). – С. 55–61
3. Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Миколаївській області. Стан сільського господарства Миколаївської області 2009, С. 32–35.

НАУКОВІ ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ

В. В. Габелюк, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

В статті розкрито раціональне використання земельних угідь, проведено аналіз функціонально-економічних умов господарювання, показано деякі наслідки земельної реформи.

Ключові слова: земельні угіддя, ефективність використання, сільськогосподарське виробництво, земля, родючість.

Постановка проблеми. Сучасне використання земельних ресурсів України не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. Розораність земель є найвищою в світі і досягла 56 відсотків території України і 80 відсотків сільськогосподарських угідь. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель призводить до зниження родючості ґрунтів через їх переущільнення (особливо чорноземів), втрати грудкувато-зернистої структури, водопроникності та аераційної здатності з усіма екологічними наслідками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою забезпечення належного складу і ефективного використання сільськогосподарських земельних угідь займається ціла низька науковців: Андрійчук В. Г., Гайдуцький П. І., Гуздинський О. Д., Данкевич А. Є., Малік М. Й., Месель-Веселяк В. Я., Онищенко О. М., Саблук П. Т., Терещенко В. К., Червен І. І., Шкільов О. В. та ін. Однак, незважаючи на це, не всі пов'язанні з нею питання є до кінця вивченими.

Постановка завдання. Дослідити використання земельних угідь, обґрунтувати заходи щодо підвищення економічної ефективності виробництва продукції та використання ресурсів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Земля розглядається економістами як природний фактор, як природне багатство і першооснова господарської діяльності. При цьому термін "земля" вживається в широкому розумінні слова. Він охоплює усі переваги, що дані природою у визначеному обсязі і над пропозицією яких людина не владна.

Територія України складає 60,3 млн га, з них сільськогосподарські угіддя займають 41,8 млн га, у тому числі рілля — 32,7 млн га. За різними оцінками Україна має від 8 до 15% світових запасів чорноземів, що становить найбільш родючу частину оброблюваного ґрунту. Треба зауважити, що розораність земель в Україні становить відносно території країни 54,4 % і у складі сільськогосподарських угідь сягає 78,5%. Характеризуючи землі сільськогосподарського призначення, варто додати, що з них осушені землі складають 3,3 млн. га, або майже 8,0 % і зрошувані землі — 5,9 %, а по відношенню до ріллі — відповідно 10 і 7,5%.

Сучасні процеси перебудови України свідчать про те, що серед багатьох проблем, які потребують радикального вирішення, є проблеми реформування аграрного сектора і, в першу чергу, земельних відносин. На відміну від всіх інших об'єктів суспільних відносин земля в її природно-продуктивних та територіальних функціях є універсальним фактором суспільного відтворення і виконує багато важливих функцій життєзабезпечення людини, у результаті чого в земельні відносини залучені всі члени людського суспільства з їхніми інтересами і цінностями [1]. Тому позитивне вирішення проблем землекористування сприятиме не тільки поліпшенню соціально-економічних умов життя народу, але і його культурному та духовному оновленню. Історично сформована єдність природно-кліматичних умов, великих площ, найкращих у світі чорноземів, багатовікової хліборобської майстерності українського селянина, вигідне

геостратегічне положення України сприяють ефективному розвитку сільськогосподарського виробництва.

Проблема раціонального використання земельних угідь в Україні принципово нова. У першу чергу це стосується використання земельних ресурсів. Дискусії щодо обґрунтування раціонального використання земельних ресурсів набувають все більшої гостроти. Особливо загострилося питання збереження і розширеного відтворення земельних ресурсів як базису сталого розвитку України.

В сільському господарстві земля водночас є і предметом праці. В процесі обробітку землю піддають різним формам впливу. Завдання полягає в тому, щоб цей вплив не руйнував структуру ґрунту, зберігав його властивості, створював умови для підвищення родючості земельних ділянок. Але оскільки її рівень на різних за якістю землях не однаковий, то це призводить і до неоднакової віддачі вкладених у землю коштів.

Тому раціональне використання землі – це обов'язкова екологічна вимога при використанні цього природного ресурсу, адже базовий законодавчий акт у сфері екології прямо зазначає, що використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з дотриманням раціонального та економного використання природних ресурсів на основі широкого застосування новітніх технологій.

Роль землі в сільському господарському виробництві визначається тим, що їй притаманна специфічна унікальна властивість – родючість. Завдяки цій властивості земля активно впливає на процес сільськогосподарського виробництва.

Проблема підвищення ефективності агропромислового виробництва – визначальний фактор економічного і соціального розвитку суспільства, так і держави в цілому.

Основні завдання сільського господарства – забезпечити інтенсивний розвиток і підвищення ефективності всіх його галузей з

метою збільшення виробництва і поліпшення якості продукції, більш повне задоволення потреб населення в продуктах харчування і промисловості в сировині.

Рослинництво – провідна галузь виробництва сільськогосподарської продукції, найважливіше джерело продовольчих ресурсів людства, основа його цивілізації.

Ефективність виробництва є узагальнюючою економічною категорією, якісна ознака якої відбувається у високій результативності використання засобів виробництва і праці. У сільському господарстві – це одержання максимального обсягу продукції з 1 га землі, від 1 гол. худоби з найменшими витратами засобів і праці.

З виникненням ринку землі в Україні, земельні ресурси здійснюють нову роль, як товару та нерухомості. Залучення земель (точніше прав на земельні ділянки) в узаконені ринкові відносини стимулює ділову й інвестиційну активність, підвищує ефективність використання земельних ресурсів взагалі.

В результаті реформування земельних відносин в Україні виникла нова складна система приватних, приватно-орендних, колективних і одноосібних землекористувань, які мають різноманітний правовий статус – власність, оренда і т.д. Продовжується перерозподіл земель на території колишніх КСП, з'явилося багато землевласників в особі власників земельних часток (паїв), селянських господарств та орендарів. Все це ускладнило земельні відносини та використання земель с.-г. підприємств, порушило організацію території (сівозміни), що привело до посилення процесів деградації с.-г. угідь та зменшення родючості ґрунтів.

В Україні не всі господарства враховують ефективно та раціональне використання земельних угідь, що зумовлено високим рівнем господарського використання території, значною її розораністю, надзвичайно високою інтенсивністю ерозійних процесів (водній і вітровій ерозії піддається близько 15 млн га сільськогосподарських угідь, а

щорічний приріст еродованих земель становить 80 тисяч гектарів). При таких темпах третина землі через 25-30 років буде непридатною для сільськогосподарського використання. Щороку в Україні втрачається 600 млн т ґрунту і до 20 млн т гумусу, вміст якого в ґрунтах знизився на 20% [2]. Все це є наслідком безвідповідального ведення сільськогосподарського виробництва, коли не враховуються еколого-економічні фактори.

Висновки. Сьогоднішній стан земельних ресурсів, а також відносин, пов'язаних з їх використанням на Україні дозволяє зробити висновки про те, що проблеми підвищення ефективності їх використання та охорони, припинення деградації ґрунтів та зростання їх родючості, досягнення збалансованого співвідношення угідь у зональних системах землекористування належать до числа найбільш болючих питань земельної сфери в Україні. Основними причинами низького раціонального використання сільськогосподарських земельних угідь є: використовується в Україні стратегія максимального залучення земель до обробітку; без господарське ставлення до землі, недостатнє застосування мінеральних і органічних добрив; невиконання природоохоронних та меліоративних заходів; непродумана цінова політика держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лагодієнко В. В. Умови і чинники формування та розвитку агропромислового виробництва на продовольчому ринку / В. В. Лагодієнко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. — №2. — с.44-50.
2. Павлов В. І. Світовий досвід розвитку земельних відносин / В. І. Павлов, Т. С. Веремеєнко // Агропромисловий комплекс України: стан та перспективи розвитку: науковий збірник / За ред.. Оскольського В. В. — К. Аратта, 2009. — 350.

АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОГО РИНКУ ЗЕРНА ТА РОЛЬ УКРАЇНИ В НЬОМУ

О.М. Гловацька, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто особливості розвитку ринку зерна в Україні. Місце України на світовому ринку зерна; висвітлено фактори, які впливають на коливання рівня ціни на зернові культури.

Ключові слова: ринок, світовий ринок, світові ціни, експортери, зернові культури, товаровиробники, врожайність, фінансова криза, конкурентоспроможність, тендери, квоти.

Постановка проблеми. Українське зерно – найважливіший сільськогосподарський товар на міжнародному ринку. Проте й досі ми недостатньо затвердилися на міжнародному ринку. Вітчизняні зернотрейдери вступають у жорстку конкуренцію з представниками інших країн, витримуючи досить непросте суперництво. Нагадаємо, що найбільшими виробниками зерна у світі є США, Канада, Австралія, Аргентина і Євросоюз, які постачають понад 80% зерна на світовий ринок [2]. Україна входить в десятку найбільших виробників і експортерів зерна. Нестабільність розвитку зернового підкомплексу та процеси, які відбуваються в АПК, позначилися на економіці всієї держави та окремих її регіонів і потребують подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням дослідження та аналізу ринку зернових культур займаються багато вчених-економістів, зокрема П.Саблук, А. Шпичак, Н. Лобас, С. Бакай, П. Гайдуцький та інші. У сучасний період дослідження ринку зерна займаються відомі українські вчені, такі як, В.Я. Месель – Веселяк, М.Я. Дем'яненко, В.І. Власов. Проте, ціла низка пов'язаних з їх дослідженнями питань залишаються не до кінця вирішеними.

Постановка завдання. Дослідження сучасного стану продовольчого ринку зерна України, експортної діяльності, аналіз існуючих проблем

конкурентоспроможності, державної підтримки, цінової динаміки на світовому ринку зерна.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок зерна - система товарно-грошових відносин, що виникають між його суб'єктами в процесі виробництва, зберігання, торгівлі та використання зерна на засадах вільної конкуренції, вільного вибору напрямів реалізації зерна та визначення цін, а також державного контролю за його якістю та зберіганням [1].

Ситуація на ринку зерна є доволі напруженою, що тісно пов'язано з різким стрибком цін на світовому ринку. Світові ціни на зернові значною мірою формуються на ринку США, що вважається найбільшим постачальником цього товару і центром біржової торгівлі. Криза в Греції й надалі спричиняє неспокій на ринках. Не виключене настання нової світової фінансової кризи. На сьогодні зростає курс долара США (1,3 дол.США/євро), а ціни на нафту падають (80 дол.США/барель). Обидві тенденції призведуть до зниження цін на зернові та олійні культури. Згідно з даними Кабміну, Україна у 2011 році посіла 3-тє місце - 16,7% світового ринку, за обсягами експорту ячменю, 4-тє місце з експорту кукурудзи і 6-тє - за обсягами експорту пшениці, незважаючи на вимушене через торішню посуху квотування експорту зерна. Український уряд прогнозує врожай зернових культур до 50 млн.т на 2011 рік з експортним потенціалом більше 20 млн.т [3].

Виробники не поспішають із продажем, а продають лише з метою фінансування осінньої посівної кампанії. Високий врожай кукурудзи в Україні має значний вплив на зниження цін на ринку фуражного зерна. Очікується рекордний врожай зерна (16,5 млн.т; торік:12 млн.т) та високої якості. На сьогодні, через світову фінансову кризу, питання перспектив лишається неясним. В цілому, підвищення ціни, яке спостерігається на світових ринках, є доброю новиною для України [4]. Основними напрямками діяльності України є виробництво металу і

сільськогосподарської продукції. Відповідно, коли ціни на ці товари зростають, то зростає й українська економіка. Аграрний фонд коригує свою ціну, відповідно до ринкової та намагається формувати базу харчової безпеки в країні.

В північній Європі цього року зібрали врожай пшениці не досить хорошої якості, українські трейдери очікують підвищення цін на продовольчу пшеницю. Українські експерти повідомили, що в Україні зібрали 34 млн т зерна (пшениці, ячменю, жита, овесу) проти минулорічних 26 млн т.

Для українських експортерів кукурудза є найбільш вигідною культурою серед зернових, оскільки Україна є лідером з постачання кукурудзи серед європейських експортерів. Ця культура приваблива ще через добрі якісні показники та потенціал нарощення врожаїв, що й показує очікування рекордного врожаю в Україні: 10/11 році – 12 млн т; 11/12 році – 18 млн т. Найбільший експорт з України припадає на ЄС (близько 27 %) та на Єгипет (близько 20%). В ЄС очікується один з найвищих рівнів виробництва кукурудзи, через що значно зменшиться імпорту в даному напрямку (10/11 році – 7,3 млн т; 11/12 році – 4 млн т). Зі сторони Єгипту очікується незначне збільшення імпорту кукурудзи (10/11 році — 5,4 млн т; 11/12 році- 6 млн т) [3]. Значне скорочення потенціалу експорту української кукурудзи до головних партнерів-імпортерів призвело до зниження активності експортерів на українському ринку, що позначилося на значному зниженні цін в Україні. Додатковими факторами було:

- Стрімке зниження світових цін на кукурудзу;
- Високу ціну на кукурудзу на українському ринку, враховуючи очікуваний рекордний рівень збору врожаю кукурудзи;
- Сприятливі погодні умови для проведення збиральної кампанії.

Перспективи врожаю кукурудзи дуже хороші. У 11/12 році очікується збільшення споживання кукурудзи у порівнянні з 10/11 році з

6,1 млн т до 7,4 млн т за рахунок очікування загального нарощення виробництва худоби та птиці. Через збільшення попиту від переробників, варто очікувати загострення боротьби між експортерами та переробниками, оскільки очікується збільшення експорту з України (10/11 році – 5,5 млн т ; 11/12 році – 10 млн т).

Крім того, сподіваються зібрати дуже високий врожай кукурудзи на зерно, а саме 17 млн т (торік: 12 млн т). Таким чином, загальний врожай зерна в Україні складе 51 млн т (торік: 39, 5 млн т). Через затишшя на міжнародних ринках цінних паперів, світові ціни трішки зросли. Українські ціни на зерно теж поведуться згідно цієї тенденції.

Висновки. Україна посідає провідне місце на міжнародному ринку зерна, але найдільш вигідним для експорту, всеж таки є зерно пшениці, яке займає майже 60% усього експорту зернових. Аналізуючи світове виробництво, споживання, запаси і торгівлю зерновими за останні роки можна сказати, щовиробництво зернових в світі зросло з 2055,1 млн т у 2003/04 році до 2407,5 млн т у 2010/11році. Існує і тенденція до збільшення у світовому споживанні зернових із 1948 млн т у 2003/04 маркетингових роках до 2190,1 млн т у 2010/11році та значно збільшилися обсяги світової торгівлі і становили 668 млн т.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про зерно та ринок зерна в Україні : за станом на 4 липня 2002 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид – К. : Парлам. вид-во, 2002 . — 145 с.
2. Польовий В. Про зерновий ринок з пуловим підтекстом / В. А. Польовий // Хай Вей. — 2009. — № 4. — С. 3 — 5.
3. Сіряк Т. Зерновий ринок в Україні / Т. В. Сіряк // Тенденції та пропозиції. — 2010. — № 8. — С. 18—21.
4. Масляк С. Рослинництво в Україні та світі / С. О. Масляк // Партнер. — 2011. — № 2. — С. 10 — 13.

УДК: 349.42:633.1(477)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Горб А. В., магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено нормативно-правову базу забезпечення виробництва зерна в Україні та з'ясовано особливості об'єктного та суб'єктного складу правовідносин в даній сфері.

Ключові слова: законодавче забезпечення, нормативно-правовий акт, правовідносини, виробництво зерна

Постановка проблеми. Зернове господарство України є стратегічною та найбільш ефективною галуззю економіки України. Зерно і вироблені з нього продукти завжди були ліквідними, оскільки вони становлять основу продовольчої безпеки і мають вплив на стабільність соціальної ситуації в країні. Це обумовлено, перш за все, особливим значенням хліба та інших хлібопродуктів в системі харчування населення України, їх порівняно невисокою вартістю та доступністю.

Проблеми правового регулювання виробництва зерна в Україні набули особливої актуальності у зв'язку з необхідністю гарантування продовольчої безпеки держави, формування конкурентного середовища для сільськогосподарських товаровиробників в умовах набуття членства в Світовій організації торгівлі (СОТ), забезпечення ефективного та раціонального використання природних ресурсів у сільськогосподарському виробництві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання законодавчого забезпечення сільськогосподарського виробництва зерна в Україні розглядалися в працях багатьох науковців, серед яких В.З. Янчук, І.М. Миронець, В.І. Семчик, В.М. Єрмоленко, С.І. Марченко, та ін. Проте проблема правового регулювання виробництва зерна потребує подальшого дослідження. Що і зумовило вибір даної теми.

Постановка завдання. Дослідити нормативно-правову базу забезпечення виробництва зерна в Україні та дослідити особливості об'єктного та суб'єктного складу правовідносин в даній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовідносини на ринку зерна регулюються великою кількістю нормативно-правових і нормативно-технічних актів із різних галузей законодавства України. Тобто, правовідносини на ринку зерна носять комплексний характер і містять у собі елементи як аграрного так і господарського, цивільного, митного, земельного, екологічного та інших галузей права.

Реформування аграрного сектора економіки зумовлює динамічний процес розвитку законодавства про виробництво зерна. Із зміною суспільних відносин змінюється і зміст законодавства в цій сфері. Аналізуючи розвитку законодавства України в сфері виробництва зерна, виділено п'ять етапів в його нормативно-правовому регулюванні (табл.1) [1].

Таблиця 1.

Етапи розвитку законодавства в сфері виробництва зерна

Етап	Період	Особливість етапу
I	з 24 серпня 1991 р. по грудень 1993 р.	Започатковано перехід від командно-адміністративної економіки до ринкової.
II	з 15 грудня 1993 р. по червень 1996 р.	Прийнято Закону України «Про насіння», в якому вперше на законодавчому рівні врегульовано окремі питання виробництва зерна для насінневих цілей.
III	з 28 червня 1996 р. по липень 2002 р.	Прийнято Конституції України і впровадження в практику господарювання принципів підприємництва.
IV	4 липня 2002 р. по травень 2008 р	З прийняттям Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» на законодавчому рівні визначено державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектора економіки агропромислового комплексу України.
V	з травня 2008 р. по теперішній час	З моменту вступу України до СОТ, змінюються підходи до державної підтримки виробників зерна і сільськогосподарських товаровиробників загалом, запроваджуються нові механізми здійснення експортно-імпортних операцій з зерном та продуктами його переробки.

Правовідносини у сфері виробництва зерна мають певні особливості об'єктного та суб'єктного складу, на які необхідно звернути увагу.

Об'єктами правовідносин в сфері виробництва зерна, є безпосередньо саме зерно та продукти його переробки. Продуктами переробки зерна є борошно, крупа, хлібобулочні і макаронні вироби, комбікорм, побічні продукти переробки зерна [2].

На сучасному етапі відносини в сфері виробництва зерна, з урахуванням його специфіки, за сферою впливу регламентується як загальними, так і спеціальними нормативно-правовими та локальними актами.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини в сфері виробництва зерна, є Закон України «Про зерно та ринок зерна України» від 04.07.2002 р., який визначає державну політику щодо розвитку ринку зерна як пріоритетного сектора економіки агропромислового комплексу України. Відповідно до норм даного Закону, виробництво зерна визначається як діяльність сільськогосподарських товаровиробників, що пов'язана з вирощуванням зерна, забезпеченням внутрішніх потреб України у насіннєвому матеріалі, зерні для продовольчих, фуражних та технічних цілей, поліпшенням його якості, створенням експортного потенціалу ринку зерна, а також гарантуванням продовольчої безпеки держави за рахунок розвитку власного зернового господарства [3].

Правові норми, які визначають особливості правового становища суб'єктів правовідносин, що виникають в сфері виробництва зерна та функціонування ринку зерна, містяться в нормативно-правових актах загального та спеціального характеру.

До загальних (уніфікованих) належать норми Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, Земельного кодексу України, Закону України «Про оренду землі» від 02.10.2003 р., які встановлюють відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності, правові гарантії підприємництва, в тому числі і в сільському господарстві України, вимоги раціонального та ефективного

використання земельних ділянок, права та обов'язки землевласників та землекористувачів. Правовий статус суб'єктів господарювання як сільськогосподарських товаровиробників визначений законами України «Про колективне сільськогосподарське підприємства» від 14.02.1992 року, «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17.07.1997 р., «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003 р., «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р.

Окрема група нормативно-правових актів визначає правовий режим зерна та продуктів його переробки як об'єктів правовідносин, що виникають в сфері виробництва зерна та функціонування ринку зерна. Закон України «Про зерно та ринок зерна» за цільовим призначенням поділяє зерно на чотири категорії: продовольче, фуражне, технічне та зерно, призначене для насінневих цілей.

Зерно, що використовується для переробки та виготовлення харчових продуктів (продовольче зерно) характеризується наступними ознаками: 1) належність зерна до продовольчого зерна визначається за рядом ознак, які характеризують клас та тип зерна - закріплені в державних стандартах; 2) на законодавчому рівні визначено строки та умови зберігання зерна та продуктів його переробки, а також визначено особливий порядок проведення операцій із продовольчим зерном з державного матеріального резерву України; 3) продовольче зерно та продукти переробки зерна становлять основу державного матеріального резерву України, в якому формуються запаси продовольчих ресурсів для забезпечення національної безпеки держави, стабілізації її економіки та виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [2].

Загальні вимоги до фуражного зерна, як одного із видів кормів рослинного походження, містить Закон України «Про ветеринарну медицину» від 16.11.2006 р. Слід зазначити, що визначення фуражного зерна, закріплене в Законі України «Про зерно та ринок зерна в Україні», обмежує цільове призначення зерна шляхом його використання для годівлі

лише худоби та птиці, натомість фуражне зерно широко використовується не лише в тваринництві та птахівництві але й в рибництві.

Законодавство про забезпечення виробництва та реалізації зерна, призначеного для технічних цілей, знаходиться на стадії формування. На сучасному етапі найбільш врегульованим є використання технічного зерна для виробництва біопалива. Водночас необхідно враховувати, що екологічно необґрунтоване вирощування ріпаку та інших культур для виробництва біопалива може спричинити значний негативний вплив на стан сільськогосподарських угідь.

На законодавчому рівні закріплені також специфічні вимоги до насіння зерна і порядку введення його в обіг, а також вимоги до виробників насінневого матеріалу та особливостей надання їм державної підтримки.

Вимоги до продуктів зерна та продуктів його переробки закріплені в державних стандартах та технічних умовах (ТУ). Серед основних варто виділити ДСТУ 3768:2004 «Пшениця. Технічні умови», ДСТУ 2422-99 «Зерно заготівельне і постачальне. Терміни та визначення» та ін.

Діяльність в сфері виробництва зерна складається із окремих стадій виробничого процесу (вирощування зерна, перевезення, зберігання, реалізація та ін.).

Відносини, які виникають в процесі вирощування зерна, регулюються нормативно-правовими актами, які закріплюють вимоги щодо ефективного та раціонального використання земельних ділянок (Земельний кодекс України, Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р.), використання пестицидів та агрохімікатів, вимог щодо захисту рослин та ін.

Правове регулювання перевезення зерна та продуктів його переробки визначається: Правилами перевезення вантажів, які підлягають фітосанітарному контролю, Правилами перевезення швидкопсувних вантажів та Правилами перевезення вантажів навалом і насипом, затвердженими Наказами Міністерства транспорту України;

Фітосанітарними правилами ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів, затвердженими Наказом Міністерства аграрної політики України та іншими нормативно-правовими актами.

Зберігання зерна – це комплекс заходів, які включають приймання, доробку, зберігання та відвантаження зерна [3]. Суб'єкти господарювання можуть зберігати зерно та продукти його переробки як у власних зерноскладах, так і передати зерно на зберігання до спеціалізованих установ (зернових складів). Окремі питання передачі зерна на зберігання визначені нормами Цивільного кодексу України, Постановами Кабінету Міністрів України від 11.04.2003 р. «Про забезпечення сертифікації зернових складів на відповідність послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки, запровадження складських документів на зерно», від 17.11.2004 р.

Таким чином, проведений аналіз законодавчого забезпечення виробництва зерна в Україні свідчить про те, що інститут правового регулювання зернового виробництва в Україні, об'єднує групи правових норм щодо правового становища суб'єктів зернового виробництва, правового режиму об'єктів зернового виробництва, окремих стадій виробничого процесу зернового господарства та державного регулювання правовідносин в сфері виробництва зерна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котюк В. О. Теорія права : курс лекцій :навч. посіб. [для юрид. фак. вузів] / Володимир Олександрович Котюк. – К. : Вентурі, 1996. – 207 с.
2. Янчук В. В. Джерела аграрного права // Аграрне право України : підручник / за ред. В. З. Янчука. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – С. 40–62.
3. Електронний ресурс . [Режим доступу] - <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=37-15>

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

А.Ю. Гоцелюк, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

В статті досліджено і проаналізовано основні соціально-економічні проблеми розвитку сільських територій Миколаївської області та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: сільські території, соціально-економічні проблеми, сільське господарство.

Постановка проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку основною проблемою залишається конкурентоспроможний розвиток сільської місцевості, оскільки існує на селі безробіття та бідність, що зумовили нову хвилю міграції сільського населення. В напрямі досягнення сталого розвитку сільських територій необхідно вирішувати питання, які стосуються розв'язання соціальних проблем українського села, а саме створення комфортного життєвого середовища, яке б сприяло розвитку людського та духовного потенціалу населення сільської місцевості, покращенню соціально-економічної інфраструктури, культурно-побутових умов населення, підвищувати рівень оплати праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями соціально-економічних проблем на селі займаються такі відомі вчені як В. П. Рябоконт, В. І. Бойко, В. Ф. Іванюта, В. К. Збарський, В. П. Горьовий.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільська мережа розташована по всій території держави, де постійно проживає понад третина загальної кількості населення країни. Отже, українське село – це понад 28 тисяч населених пунктів. Працездатна чисельність селян налічує 8,3 млн. осіб. З них працююча категорія працездатного населення у сільському господарстві дорівнює 3,8 млн. осіб (45%). Із числа зайнятих 40% працювало за межами свого населеного пункту, а 71% - у містах.

Проте, сьогодні, на селі економічна і соціальна ситуація достатньо складна, що зумовлено низкою причин, а саме:

- невідповідністю програм реформування економіки сільського господарства і результатів їх виконання визначеним пріоритетам;
- невизнанням при формуванні бюджетної політики об'єктивної нерівності умов відтворення сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими галузями і сферами діяльності, що спричинено сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов та довготривалістю виробничих циклів;
- незадовільним законодавчим забезпеченням та захистом прав власності селян на землю і майно;
- недостатнім рівнем фінансової підтримки сільськогосподарського виробництва та соціальної сфери села;
- недостатнім стимулюванням впровадження інноваційних технологій та інвестицій в агропромислове виробництво;
- недостатнім рівнем державної підтримки облаштування сільських територій;
- передачею об'єктів соціальної сфери сільськогосподарських підприємств до державної та комунальної власності без належного фінансування їх утримання;
- відсутністю умов для підвищення рівня продуктивної зайнятості, створення додаткових робочих місць у сільській місцевості та підвищення рівня доходів;
- недостатнім рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку, тінізацією та монополізацією каналів реалізації сільськогосподарської продукції;
- проведенням неефективної державної політики щодо створення умов для розвитку кооперативних та інших некомерційних об'єднань сільськогосподарських товаровиробників у сфері заготівлі, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції [4].

Сьогодні у виробничій сфері України, в тому числі і Миколаївської області спостерігається досить стрімка тенденція до деіндустріалізації

сільського господарства. Основний капітал в галузі зменшився в 1,7 рази. Частка інвестицій в сільське господарство в народногосподарському комплексі скоротилася з 24 до 6 %. Понад 90 % технічних засобів потребує невідкладної заміни внаслідок їх фізичної зношеності [2, с. 88].

Виробництво сільськогосподарської продукції області впродовж 2009-2010 років зменшилось майже удвічі, що створює реальну загрозу для гарантування продовольчої безпеки. При цьому рівень споживання основних продуктів харчування на душу населення хоча дещо і зростає, але він залишається поки що значно нижчим не лише від раціональних, а й від мінімальних норм.

Залишається гострою проблема побутового облаштування сільського житлового фонду в області. Більша частина сільських будинків не мають централізованого опалення, водопостачання, природного газу. У глибокому занепаді знаходяться інші види соціальної сфери села. Економічна криза стала також причиною значного руйнування мережі культурно-побутових закладів сільської соціальної інфраструктури, об'єктів освітянського, лікувально-оздоровчого та спортивного призначення. Помітно зменшилася кількість лікарень, бібліотек, будинків культури. Частина будівель соціальної сфери (дошкільні заклади, школи, клуби, лікарні, будинки побуту) вимагає капітального ремонту [1, с. 36].

Отже, нинішній соціально-економічний стан села в цілому перебуває в критичному стані. При цьому чітко окреслюються дві тісно пов'язані проблеми – з одного боку, в зруйнованому селі назрів до виконання великий обсяг організаційно-економічних заходів та трудомістких робіт, спрямованих на розвиток високопродуктивного сільського господарства. А з іншого боку на селі є в наявності великий трудовий потенціал, не зайнятий продуктивною працею. Значна його частина, як вже було сказано, емігрує в інші країни.

У зв'язку з цим назріла реальна доцільність створення в Миколаївській області із числа безробітних сільських жителів

працевдатного віку громадських трудових виробничих кооперативів для здійснення комплексу будівельно-монтажних та інших видів робіт по будівництву мережі сучасних доріг, виробничо-технологічних комплексів у суспільному секторі аграрного виробництва, об'єктів соціально-культурного призначення, а також різних сільськогосподарських приміщень і споруд. Звичайно, створення і діяльність таких кооперативів можливі при підтримці держави та банківської системи фінансування цих формувань. Однією з важливих умов успішного функціонування сільських кооперативів є забезпечення високої оплати праці їх членів [2, с. 88].

Саме кооперативна форма організації соціально-економічної перебудови і розвитку села має стати пріоритетним напрямом нової аграрної політики держави, засобом подолання безробіття сільського населення, підвищення його добробуту та культурно-побутового рівня.

На сьогодні в області існує досить вагома проблема як соціальна нерівність сільського і міського населення, яка зумовлена як нижчими доходами сільських жителів порівняно з міськими, так і віддаленістю закладів та організацій, що надають ці послуги. Розв'язання цієї проблеми вимагає подолати занепад та вдосконалити сільську інфраструктуру, що значною мірою лежить у площині регіональної політики.

Слід зазначити, що вельми тривожна ситуація, яка склалась у сфері доступу сільського населення до найважливіших соціальних послуг і викликає дедалі глибше занепокоєння у всього суспільства, змусила вжити заходів до її поліпшення. Так, в Миколаївській області впродовж останніх років здійснюються програми перевезення учнів („Шкільний автобус”), ремонту сільських шкіл, комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів, технічного оснащення сільських амбулаторій та фельдшерсько-акушерських пунктів, придбання автомобілів швидкої медичної допомоги для сільських закладів охорони здоров'я [3].

Останнім часом дедалі гучніше лунають пропозиції про істотне підвищення заробітної плати сільським лікарям, учителям, спеціалістам

інших професій. У державному бюджеті на 2011 рік було передбачено направити 1 млрд. грн. на забезпечення житлом працівників цих категорій, які постійно проживають і працюють на селі за трудовими контрактами терміном на 20 років.

Рішенням обласної ради Миколаївської області було затверджено Програму соціально-економічного розвитку на 2011-2014 роки, яка охоплює широкий набір стратегічних перетворень за такими напрямками:

- створення базових передумов економічного зростання шляхом стимулювання соціально-економічного розвитку міст і районів області, стабілізації державних фінансів та створення стійкої фінансової системи;

- формування режиму максимального сприяння для бізнесу шляхом зниження адміністративних бар'єрів для бізнесу, впровадження інвестиційних проектів, активізації зовнішньоекономічної діяльності шляхом поглиблення міжрегіонального співробітництва;

- модернізація інфраструктури і базових секторів шляхом усунення структурних проблем у галузях економіки області, розвитку транспортної інфраструктури та реформування житлово-комунального господарства [3].

Але, на жаль поки що усі перелічені заходи не призвели до істотних змін на краще. Так як всі ці дії є безсистемними і нагадують „латання дірок” на одному місці, тим часом як в інших місцях дірки залишаються як і досі, - залишаються нерозв’язаними або з’являються нові проблеми.

Це зумовлено багатьма причинами. По-перше, сільське населення області має значно нижчі темпи зростання заробітної плати. По-друге, перехід частини населення працездатного віку в число безробітних (рівень безробіття в області, зокрема серед сільського населення віком від 35 до 55 років, становить понад 8%), матеріальна допомога на випадок безробіття яких майже в два рази нижча, ніж для міського безробітного населення. По-третє, сільське населення області має більші бар'єри в доступі до системи соціальних пільг і виплат, комунального обслуговування. Цей

факт посилює сільську бідність та негативно позначається на розвитку демографічного й трудового потенціалу регіону.

Висновки. Отже, як бачимо українські села стикаються з великою кількістю проблем, а саме: деіндустріалізація сільського господарства, державна підтримка села, соціальні проблеми, оплата праці та бідність. Без вирішення цих проблем неможливий сталий розвиток сільських територій, зовнішньоекономічної діяльності, аграрного виробництва в цілому.

Сучасний стан сільських територій можна розглядати як основним із осередків для ефективного розвитку аграрного виробництва, а отже і зовнішньоекономічної діяльності. Тому необхідно активно залучати іноземних інвесторів до співпраці, проводити інформаційну роботу щодо участі у міжнародних виставках, ярмарках, аукціонах.

Сучасний стан сільських територій області, його соціально-економічної інфраструктури, культурно-побутові умови населення, рівень оплати праці є незадовільними. Вирішення цих проблем неможливе без всебічної допомоги від держави і потребує значних інвестицій, як вітчизняних, так і іноземних, переходу на якісно новий рівень розвитку економіки аграрного сектору на основі передових технологій. Держава має виробити цілісну саморегульовану систему для вирішення економічних, а разом з ними і соціальних проблем таким чином забезпечити продовольством належної якості населення та стати провідним експортером сільськогосподарської продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горьовий В.П. Демографічні проблеми в Україні та шляхи їх розв'язання // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 35 – 39.
2. Рябоконт В.П. Основні напрями соціально – економічної перебудови та розвитку українського села // Економіка АПК. – 2008. – №6. – С. 86-89.
3. Програма соціально-економічного розвитку Миколаївщини 2011-2014 р. – [Електронний ресурс] – <http://www.ukrnauka.com.ua>.

**УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІЇ КОНТРОЛЮ У
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМТВАХ
НОВОБУЗЬКОГО РАЙОНУ**

Д.А.Гросу, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто теоретичні аспекти контролю, як функції управління, запропоновано заходи, щодо його удосконалення на прикладі сільськогосподарських підприємств Новобузького району.

Ключові слова: контроль, внутрішньогосподарський контроль, внутрішній контроль.

Постановка проблеми. Передумовою ефективного розвитку будь-якого вітчизняного підприємства, незалежно від форми власності, є функціонування контролю. Однак на практиці виникає багато питань та проблем. Як відомо, контроль присутній на кожному підприємстві (організації), але ефективність його забезпечується не завжди. Так, невеликі підприємства найчастіше не мають достатнього персоналу, матеріальних ресурсів та рівня знань управлінців для організації необхідної системи внутрішнього контролю. Великі підприємства, навіть володіючи достатньою базою, можуть бути погано керовані, і, як наслідок, досить великі затрати, понесені на організацію контролю, не дадуть бажаних результатів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у становлення та розвиток контролю зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти В.Д. Андрєєв, Е.А. Аренс, М.Ф. Базась, І.А. Белобжецький, М.Т. Білуха, А.В. Бодюк, В.В. Бурцев, Ф.Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, П.І. Гайдуцький, З.В. Гуцайлук, Г.М. Давидов, Н.І. Дорош, В.М. Жук, Є.В. Калюга, М.Д. Корінька, Є.А. Кочерін, М.М. Коцупатрий, М.В. Кужельний, А. М. Кузьмінський, С.О. Левицька, Л.В. Нападовська, О.А. Петрик, І.І. Пилипенко, Л.К. Сук, П.Л. Сук, Б.Ф. Усач, Л.С. Шатковська, В.О. Шевчук, А.Д. Шеремет, О.А. Шпіг, М.Я. Штейнман, та ін.

Контроль у дослідженнях провідних науковців розглядається як багатозначне поняття: принцип управління; стадія процесу управління; функція управління.

Постановка завдання. Метою дослідження є удосконалення функції контролю на сільськогосподарських підприємствах Новобузького району, визначення основних проблем розвитку контролю і надання пропозицій щодо підвищення його ефективності і вирішення існуючих проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукової та економічної літератури показав, що визначення контролю науковцями дається по-різному, але, на нашу думку, найбільш повним є таке: контроль - це система заходів, визначених управлінським персоналом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного використання усіма працівниками своїх обов'язків по забезпеченню та здійсненню господарських операцій [2, 46]. Внутрішній контроль визначає закономірність цих операцій і їх економічну доцільність для даного підприємства.

Система внутрішнього контролю - це політика і процедури внутрішнього контролю, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання з метою забезпечення правильного та ефективного ведення господарської діяльності, збереження активів, запобігання шахрайству та помилкам, а також виявлення їх, забезпечення точності і повноти облікових записів, своєчасної підготовки достовірної фінансової інформації.

Слід зазначити, що ступінь складності щодо організації контролю відповідає організаційній структурі підприємства, чисельності управлінського персоналу та іншого персоналу, розгалуженості мережі відокремлених підрозділів, ступеню централізації бухгалтерського обліку та інших характеристик підприємства.

Відзначаючи цінність результатів досліджень названих авторів та досягнення сучасної контрольно-ревізійної думки, слід зауважити, що

залишаються невирішеними низка суттєвих теоретико-методичних питань, які не набули належного висвітлення і потребують більш докладного дослідження. До таких питань слід віднести визначення місця контролю в системі управління сільськогосподарськими підприємствами, запровадження аудиту як важливої форми внутрішнього і зовнішнього контролю, особливості організації й методики контролю за використанням земельних і майнових паїв у реформованих сільськогосподарських підприємствах.

Занепад контролю в країні в 90-х роках минулого століття став одним із чинників зниження темпів зростання як економіки України в цілому, так і аграрного сектора зокрема.

Левицька С. вважає, що проблеми контролю полягають у неефективному його здійсненні, тому необхідно удосконалити організаційне, технічне, економічне, юридичне та обліково - аналітичне забезпечення контрольної діяльності [3, с.27].

Дослідження думок вчених, окремих концепцій та практики функціонування контролю дає можливість підтвердити, що характерними особливостями контролю є:

- здійснення функцій контролю особами, які є членами даного підприємства і представляють його інтереси;
- поєднання усіх видів контролю, який здійснюється представниками підприємства;
- забезпечення як зворотного, так і прямого зв'язку між об'єктом та органом управління.

Таким чином, контроль сільськогосподарського підприємства можна характеризувати як систему, що функціонує всередині підприємства і як функцію управління, яку виконують відповідні відділи, служби чи окремі особи відповідно до покладених на них службових обов'язків: агрономічна, зооветеринарна, інженерна служби, економічний відділі таї економіст,

управлінський персонал, головний бухгалтер і обліковий персонал, матеріально-відповідальні особи тощо.

Сутність системи контролю можна характеризувати як сукупність взаємозв'язаних елементів, що спрямовані на досягнення запланованих цілей. Елементами системи контролю сільськогосподарського підприємства є: суб'єкти контролю; предмет та об'єкти контролю; методи, процедури і форми контролю; сукупність економічної інформації засоби обробки інформації, норми контролю.

У процесі здійснення працівниками контролю ставиться сім основних завдань: повнота обліку даних, точність обліку даних, законність господарських операцій, повнота записів, точність ведення записів, збереження бухгалтерських документів, захист активів.

Якщо оцінювати стан контролю на підприємствах Новобузького району, то він незадовільний. Найчастіше мають місце такі порушення:

- зловживання службовим становищем (не оприбуткування і привласнення грошей; надлишкове списання грошей по касі; привласнення основних засобів, що обліковуються на балансі підприємства на ін.);
- невиконання або неякісне виконання службових обов'язків (формально підписують документи, не вникаючи в їх зміст, інвентаризація проводиться лише на папері, закупівлі проводяться не там, де вигідно підприємству, а там, де відповідальна за це посадова особа отримає особисту вигоду та ін.);
- неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з точки зору доцільності й економічності.

Основною причиною виникнення всіх проблем є те, що власники підприємств, не розуміючи сутності, мети і завдань контролю, не приділяють належної уваги побудові ефективної системи його здійснення.

Однією з основних причин не сформованості цілісної системи можна виділити недосконале законодавство. Система державного фінансового контролю України функціонує без існування базового закону, який би

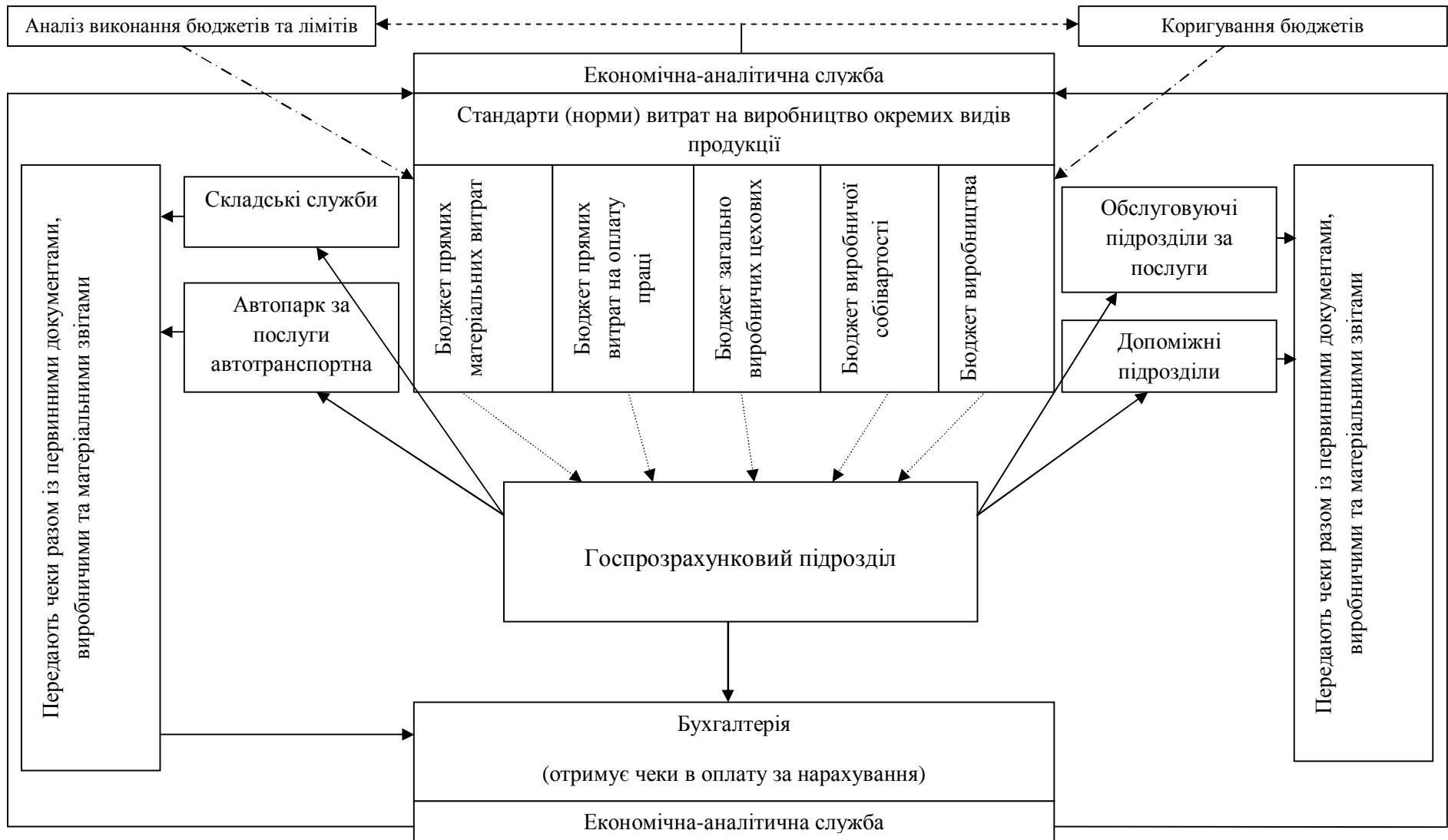
встановлював основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю, визначав відповідальність та незалежність відповідних уповноважених посадових осіб. Бюджетний кодекс України не врегульовує цих питань. Норми діючих законів та нормативно-правових актів у сфері державного фінансового контролю не завжди узгоджуються між собою. Методичні рекомендації та інструкції охоплюють лише окремі аспекти. Наслідком безсистемності у правовому полі стала розбалансована система органів, що забезпечують державний фінансовий контроль.

Шляхи підвищення ефективності контролю. Необхідно у контексті реформи системи державного управління, що започаткована в Україні, взагалі змінити підходи щодо поняття "контроль" і наблизити його до європейських тлумачень. Система контролю повинна бути спрямована на виправлення порушень та недопущення їх в подальшому.

Також ми пропонуємо використати метод внутрішньогосподарського контролю – бюджетування. Цей метод оснований саме на формуванні центрів відповідальності, які будуть функціонувати на госпрозрахункових засадах (рис.1).

На рівні підприємства ПОП “Вікторія” Новобузького району ми рекомендуємо створити відділ внутрішнього аудиту. Доцільність створення такого відділу на підприємствах може бути доведена тим, що це дозволить керівництву здійснювати ефективний контроль за окремими підрозділами, виявити резерви виробництва і найбільш перспективні напрямки розвитку, а також давати рекомендації фінансово-економічним та бухгалтерським відділам стосовно покращення результатів їх роботи.

З метою посилення контролю особливу увагу необхідно приділити перевірці економічної ефективності і доцільності операцій підприємств, адже керівники окремих структурних підрозділів іноді не вникають у суть і

Умовні позначення:

- ▶ - передача чеків разом з іншими документами та звітами;
- ⋯▶ - видача чекових книжок та доведення лімітів (бюджетів);
- -▶ - аналіз виконання бюджетів.

Рис.1 Схема організації бюджетного контролю в умовах внутрішньогосподарського госпрозрахунку у ПОП "Вікторія" Новобузького району

ефективність рішень. Контроль поточної господарської діяльності повинен здійснюватись комплексно, тому цим повинні займатися спеціалісти, які знають економіку і технологію виробництва.

Висновки. Для підвищення оперативності контролю на підприємствах важливе значення мають правильна організація кількісно-сумового обліку цінностей у місцях зберігання продукції, раціональне здійснення операцій під час надходження і реалізації продукції, ефективне використання коштів. Для цього необхідно, щоб керівники підприємств ґрунтовно знали суть і зміст господарських операцій, всебічно аналізували їх та впливали на виконання договорів щодо постачання і реалізації продукції.

Керівники і спеціалісти структурних підрозділів підприємств іноді контролюють діяльність розрізнено, неплановірно і несистематично. Для усунення цих недоліків потрібно складати плани поточного контролю на підприємствах, щоб протягом кожного місяця систематично контролювати господарські операції та процеси. У них дуже важливо передбачати тематичні перевірки виконання прийнятих рішень та інші питання.

Для підвищення ефективності контролю необхідно не тільки забезпечувати його своєчасність, але й повноту всіх операцій і процесів, а також розробити внутрішні стандарти контролю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Івануса Н.І. Внутрішній контроль: сучасний стан і перспективи розвитку / Н.І. Івануса // Наука молода. — 2010. — № 6. — С. 156 — 158.
2. Корінька М.Д. Внутрішній контроль господарської діяльності підприємства: [навчальний посібник] / За ред. М.Д. Корінька. — Фастів: "Поліфаст", 2008. — 440 с.
3. Левицька С.О. Управлінський і внутрішньогосподарський облік: завдання, мета і ефективність впровадження / С.О. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. — 2009. — №2. — с. 27-35.

ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ

Д.В.Загурський, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті досліджено тенденції виробництва молока в Україні, обґрунтовано причини існуючого стану.

Ключові слова: молоко, поголів'я корів, державна підтримка, молочне скотарство

Постановка проблеми у загальному вигляді. В аграрному секторі економіки України за роки реформування змінилися економічні умови господарювання. Проведені реформи не дали очікуваних результатів. Зменшилися обсяги виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки, погіршився матеріальний добробут сільського населення, знизився рівень соціального забезпечення, що призвело до погіршення умов життя, загострення демографічної ситуації. Низька купівельна спроможність населення зумовила погіршення якості харчування, особливо споживання молочних і м'ясних продуктів, що спричинило дефіцит білків тваринного походження в організмі людини.

Переміщення значної частини виробництва молока із сільськогосподарських підприємств у дрібні господарства знизило якість молока та продуктів його переробки, виникли проблеми із сировинними зонами його постачання на молокопереробні заводи, збільшило витрати на транспортування, знизило конкурентоспроможність молочної продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективного виробництва молока в підприємствах різних форм власності та господарювання, диспаритету цін на продукцію сільського господарства і промисловості, економічних відносин між виробниками молока та переробними підприємствами, ефективності виробництва молочних продуктів досліджувались у наукових працях українських учених: В.Г.Андрійчука, П.С.Березівського, В.І.Бойка, В.П.Галушко, М.М.Ільчука, М.В.Калінчика, С.М.Кваші, П.М.Макаренка, О.М.Могильного,

Т.Л.Мостенської, М.К.Пархомця, В.К.Савчука, В.К.Терещенка, В.М.Трегобчука, Г.В.Черевка, О.В.Шкільова, О.М.Шпичака. У працях цих учених досліджуються проблеми розвитку аграрно-промислового виробництва, міжгалузевих відносин у системі виробництво – переробка – реалізація сільськогосподарської продукції. Однак, галузь молочного скотарства характеризується наявністю великого кола проблем системного характеру, основною з яких є забезпечення конкурентоспроможності галузі та гармонізації міжгалузевих відносин між усіма учасниками інтеграції на вітчизняному ринку молока. Глибина цих проблем спонукала окреслити ряд питань, які потребують постійного аналізу та прогнозу, системного вивчення, створення модельних економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молочна галузь займає важливе місце в економіці будь-якої держави та забезпеченні населення продуктами харчування першої необхідності. Молочні продукти мають важливе значення для забезпечення здоров'я населення. Продукт, створений природою, має в своєму складі практично все, що необхідно організму.

Молоко є незамінною складовою збалансованого харчування людини, а його виробництво - однією з основних галузей сільського господарства України. Тому забезпечення потреб внутрішнього ринку в молоці і молочних продуктах, нарощування експортного потенціалу галузі входять до числа пріоритетних завдань уряду [3, с. 52].

Переконаливих доказів доцільності розвитку молочного скотарства - достатньо. Ця галузь не лише потрібна, а й вигідна навіть за нинішніх економічних умов. Та, на жаль, у нашій державі молочне скотарство перебуває в складному становищі. На багатьох сільськогосподарських підприємствах виробництво молока малоефективне, а в деяких - навіть нерентабельне [4, с. 25].

Підсумки 2010 року показали, що вже котрий рік поспіль молочне скотарство характеризується спадом обсягів виробництва продукції. За

даними Держкомстату України, у 2010 році було вироблено 11,3 млн т молока, що на 3,1% менше за попередній період. Лише за останній рік чисельність корів в усіх категоріях господарств зменшилася на 2,2% - до 2,7 млн голів (рис. 1) [3, с. 54].

Рис. 1. Валове виробництво молока та поголів'я корів в Україні [1]

За даними інформаційних агентств, у вересні 2011 р. в Україні було вироблено 1013,7 тис. т молока, з них 187 тис. т сільськогосподарськими підприємствами і 826,1 тис. т — власниками присадибних господарств. У порівнянні з серпнем поточного року виробництво коров'ячого молока усіма категоріями господарств скоротилось на 10,7%. Порівняно з вереснем 2010 р. виробництво молока скоротилось на 1,2%, тоді обсяги виробництва склали 1026,5 тис. т.

Станом на 1 жовтня поточного року у сільськогосподарських підприємствах налічувалось 582,6 тис. корів, що на 1,6% менше ніж в аналогічний період минулого року (592,2 тис. голів). У присадибних господарствах на цю ж дату утримували 2057,8 тис. корів, що на 4% менше ніж у 2010 р. Тоді власники присадибних господарств утримували – 2144,4 тис. корів [2].

Фахівці визначають декілька основних причин негативного впливу на розвиток галузі. По-перше, зниження купівельної спроможності населення та зменшення попиту внутрішнього ринку на молоко та молочну продукцію. Упродовж 2010 року ціни на молочну продукцію зростали швидшими темпами, ніж доходи населення. Це призвело до того, що у 2010 році відбулося зменшення, порівняно з попереднім роком, обсягів виробництва сиру свіжого та кисломолочного на 7,1% (до 77,8 тис. т), сирів жирних - 6,3% (до 213 тис. т), кисломолочних продуктів - 2,6% (до 477 тис. т). Відтак, і загальнорічне споживання молока та молочних продуктів за підсумками 2010 року, буде меншим.

По-друге, низька ефективність молочного скотарства. Незважаючи на високі минулорічні закупівельні ціни на молоко, галузь залишається мало привабливою для господарників. Якщо в травні 2010 року середня закупівельна ціна на молочну сировину, вироблену у сільськогосподарських підприємствах, становила 2,6 тис. грн/т, то в жовтні досягла 3,8 тис. грн. За порівняльною оцінкою експертів ринку, середня ціна на молоко у 2010 році в розрахунку на 100 кг дорівнює 31,1, що на 61% перевищує рівень попереднього періоду, та є вищою за ціни у країнах Східної Європи (22-29), а також країнах - основних виробниках молока: Бразилії (29,5), США, Новій Зеландії (27,1). Молоко, вироблене в господарствах населення, коштувало на вітчизняному ринку значно дешевше. Впродовж минулого року за нього можна було отримати в середньому від 1,5 до 2,9 тис. грн/тонну.

Проте навіть така цінова ситуація не забезпечує належний рівень

ефективності галузі. За офіційною статистикою, рентабельність виробництва молока за прогнозами, на минулий рік не перевищить 10%. Такі підсумки діяльності в молочному скотарстві ускладнюють навіть просте відтворення галузі, не говорячи про її розширений розвиток.

На 1 січня 2010 року чисельність господарств населення, які утримували худобу та птицю, становила 3,3 млн одиниць. Проте господарства населення залишили за собою 80,3% у структурі загального виробництва молока по Україні. Це, безумовно, впливає на якість сировини, оскільки пов'язано з застосуванням ручної праці, складнощами під час заготівлі й збуту та обмежує експорт кінцевої продукції на ринки розвинених країн [3, с. 53].

Висновки. Незважаючи на невирішеність наявних проблем в галузі, Україна залишається активним учасником світової торгівлі молоком та молочною продукцією. Відтак, кон'юнктура світового ринку молока має безпосередній вплив на внутрішні ціни, попит та пропозицію продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веб-сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс] / – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Виробництво молока в Україні у вересні 2011р. [Електронний ресурс] / MilkUA.Info. – 2011.10.10. – Режим доступу до журн. : <http://milkua.info/uk/news/3352>
3. Маслак О. Стабільність ринку молока — основа продовольчої безпеки / О. Маслак // Пропозиція. – 2011. - № 3. – С. 52 – 54.
4. Пищолка В. Рентабельне молоко: секрети господарювання / Пищолка В., Віт В., Геймор М. // Пропозиція. – 2011. - № 1. – С. 25 – 26.

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.О. Зелінська , В.С. Корулик, магістри

Миколаївський державний аграрний університет

У статті аналізується сучасний стан розвитку експортно-імпорتنих операцій підприємств Миколаївської області і визначаються шляхи їх розвитку.

Ключові слова: імпорт, експорт, експортний потенціал, сільгосппродукція.

Постановка проблеми. Міжнародні зв'язки України розширюються, активізуються і поглиблюються економічні реформи, тому ще більше підприємств почало здійснювати зовнішньоекономічну діяльність.

Зовнішньоекономічна діяльність завжди була і залишається важливою складовою суспільно-економічного розвитку України, незважаючи на зміни в політичній ситуації, економічній кон'юктурі та правовому середовищі країни. У цих умовах експортно-імпорتنі операції стають однією з основ товарного обігу в Україні загалом та в Миколаївській області зокрема. У зв'язку з цим виникає потреба в дослідженні різних аспектів розвитку експортно-імпорتنі діяльності, особливо на рівні підприємства як основної і першочергової ланки зовнішньоекономічного комплексу країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо оцінки проблем і розвитку зовнішньоекономічної діяльності висвітлені в роботах таких науковців як А.Яковлєв, Т.Миролубова, О.М. Онищенко, В.Г. Андрійчук та ін., але не всі аспекти залишаються вивченими і потребують детального дослідження.

Постановка завдання. Проаналізувати сучасний стан експортно-імпорتنих операцій у підприємствах Миколаївської області , у тому числі і аграрних та визначення шляхів їх розвитку.

Викладення основного матеріалу дослідження. На сьогодні Миколаївська область є досить активним учасником міжнародної

торгівлі. Її вигідне географічне розташування, існуючий виробничий та досвід зовнішньоекономічної співпраці, різноманітні форми власності сприяють розвитку експортного потенціалу регіону, а також об'єктивні можливості для інтеграції у світове господарство [1].

У січні–липні 2011р. обсяг експорту товарів становив 846,5 млн дол США і збільшився порівняно з аналогічним періодом 2010р. на 2,8%, імпорту – 606,3 млн дол США і зріс на 44,5%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 240,2 млн дол США, а коефіцієнт покриття експортом імпорту – 1,4.

Підприємства області співпрацювали з партнерами із 116 країн світу. На торгівлю з країнами СНД припало 49,5% експорту та 35,4% імпорту області, з країнами ЄС – відповідно 8,6% та 32,9%. Основними країнами-партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Єгипет, Туреччина, Ісламська Республіка Іран та Сирійська Арабська Республіка, в імпорті – Білорусь, Швеція, Російська Федерація, Гвінея, Гайана та Бразилія.

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами Миколаївської області наведена у таблиці 1.

Основу експорту області визначили продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, продукти рослинного походження, механічне та електричне обладнання, жири та олії тваринного або рослинного походження, готові харчові продукти. В імпорті переважали механічне та електричне обладнання, мінеральні продукти, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, недорогочінні метали та вироби з них, готові харчові продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості.

У січні–липні 2011р. ввіз іноземної давальницької сировини (мінеральні продукти, текстильні напівфабрикати та ін.) збільшився у 2,3 рази і склав 113,1 млн дол США. Експорт продукції, виготовленої з неї

(продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, текстильні вироби), зріс також у 2,3 раза і становив 280,7 млн дол США [2].

Таблиця 1

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами Миколаївської області з найбільшими країнами-партнерами за січень–липень 2011 року

Показники	Експорт		Імпорт		Сальдо
	тис.дол. США	у % до січня– липня 2010р.	тис.дол. США	у % до січня–липня 2010р.	
Усього	846526,9	102,8	606316,1	144,5	240210,8
Країни СНД	418884,3	161,8	214528,7	143,4	204355,6
у тому числі					
Білорусь	11788,3	88,0	116414,1	240,1	-104625,8
Російська Федерація	384235,0	176,1	94383,7	96,2	289851,3
Інші країни світу	427642,6	75,7	391787,4	145,1	35855,2
Європа	72533,1	80,2	200528,9	249,7	-127995,8
у тому числі					
Італія	9535,7	113,4	13346,8	189,8	-3811,1
Нідерланди	11518,5	306,1	6144,5	71,7	5374,0
Німеччина	6727,2	85,0	16910,7	118,2	-10183,5
Франція	21632,3	186,5	4895,6	162,0	16736,7
Азія	197578,5	62,8	53449,2	158,6	144129,3
у тому числі					
Індія	17623,2	142,1	883,2	113,4	16740,0
Іран, Ісламська Республіка	45290,3	53,6	2176,9	1852,7	43113,4
Сирійська Арабська Республіка	33580,2	181,0	268,7	1518,1	33311,5
Туреччина	73679,2	138,9	20991,8	209,7	52687,4
Африка	156030,7	99,4	66025,9	107,3	90004,8
у тому числі					
Єгипет	115040,4	160,6	379,4	5197,3	114661,0
Марокко	14672,1	1247,9	–	–	14672,1
Америка	1487,8	55,9	71646,1	76,4	-70158,3
у тому числі					
США	1058,0	60,2	9867,5	51,6	-8809,5

Торгівля сільськогосподарською продукцією займає помітне місце у зовнішній торгівлі області. Вагома частка у структурі експорту сільгосппродукції традиційно належить продукції рослинництва. Найбільш питому вагу серед продукції рослинництва займає зернові культури та олійні культури. За січень–липень 2011 року підприємствами області експортовано зернових культур на суму 153,1 млн дол США та 170 тис.тонн олійних культур на загальну суму 86 млн дол США, що майже на 29% більше, ніж в аналогічному періоді минулого року.

У структурі олійних рослин приблизно 11% та 38% припало на насіння ріпаку та соняшнику, яких відвантажено за кордон відповідно 16 тис.тонн на 9 млн дол США та 56 тис тонн на 33 млн дол США. Порівняно з січнем–липнем 2010 року експорт насіння ріпаку скоротився на 71%, а насіння соняшнику навпаки зріс на 11%.

Серед імпорту у Миколаївській області найбільш питому вагу займає машини та обладнання на сумму 192,6 млн дол США, мінеральні продукти на сумму 130,3 млн дол США та недорогі метали і вироби з них на сумму 69,8 млн дол США. Що стосується сільськогосподарської продукції, то за січень–липень 2011 року підприємствами області було імпортовано м'яса та їстівних субпродуктів на сумму 5,7 млн дол США, овочів на сумму 1,3 млн дол США.

Серед шляхів розвитку експортно-імпортних операцій можна віднести стимулювання експорту з боку держави.

Нині у державах із розвинутою ринковою економікою застосовуються різні механізми стимулювання експорту, які залежать від економічного стану країни та її ролі на зовнішніх ринках. Як правило, відповідна підтримка забезпечується шляхом надання підприємствам-експортерам різних фінансових послуг, а також коштів із державного бюджету у вигляді субсидій з урахуванням вимог міжнародних норм [3]. У США, Великобританії, Швейцарії, де функціонує потужний внутрішній

ринок капіталу, комерційні банки охоче кредитують зовнішньоторговельні операції, якщо їх підтримує емісійний інститут. В інших державах (Австрія, Франція, Італія) державні інститути не здійснюють експортного фінансування, але є приватні структури, які надають середньо- і короткотермінові кредити. У більшості інших західноєвропейських країн, а також в Японії й Канаді комерційні та приватні банки неохоче виділяють кошти для фінансування зовнішньої торгівлі. Тому там існують державні інститути та страхові компанії. Важливим напрямом стимулювання експорту є податкові пільги: переведення коштів від експорту на спеціальні рахунки, які не оподатковуються; надання пільгових умов щодо амортизаційних відрахувань; звільнення експортерів на певний період від сплати податків на поточну виручку від експортних операцій.

Висновки. Миколаївська область є дуже активним учасником зовнішньоторгівельних відносин, завдяки своєму вигідному географічному розташуванню, зовнішньоекономічному та виробничому досвіду, підприємства області співпрацюють з партнерами із 116 країн світу. До проблем, які необхідно вирішувати на загальнодержавному рівні слід віднести низький рівень розвиненості фінансово-кредитної системи, недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок, необхідно налагодити співпрацю між науково-дослідними установами та сільськогосподарськими виробниками. Залучення іноземних інвестицій також є одним із інструментів ефективного розвитку експортно-імпортних операцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключник А.В. Сучасний стан та шляхи подальшого ефективного розвитку експортно-імпортних операцій підприємств аграрного сектора економіки Миколаївської області / А.В. Ключник // Економічний простір — 2009. — № 23/1. — С. 88—89.

2. Головне управління статистики у Миколаївській області. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mk.ukrstat.gov.ua/>

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Є.А. Ільяшенко, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто пріоритетні напрями та визначено основні складові зовнішньоекономічної діяльності на рівні Миколаївської області, які потребують покращення державного регулювання, намічено основні заходи по удосконаленню державного регулювання зовнішньоекономічної політики.

Ключові слова: державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зовнішньоекономічна політика, механізм державного регулювання.

Актуальність проблеми. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності передбачає створення відповідних умов та механізмів для ефективного розвитку відносин, здійснення діяльності у цій сфері. Останні представляють собою сукупність правових, фінансово-економічних і організаційно-управлінських форм, методів та інструментів, за допомогою яких держава стимулює, координує і регламентує діяльність суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків відповідно до цілей і завдань.

В останні роки особливої актуальності набули проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності АПК з метою захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції та поставок товарів АПК, що в достатній кількості виробляються або можуть вироблятися в Україні, забезпечення продуктової безпеки держави.

У зв'язку із вступом України до Світової організації торгівлі, і з прагненням приєднатися до Європейського Союзу, важливе місце повинно відводитись врахуванню всіх негативних та позитивних наслідків вступу, адаптації АПК України до вимог цих організацій. Це також обумовлює

необхідність визначення напрямів удосконалення механізмів функціонування та регулювання ЗЕД АПК.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато відомих зарубіжних та вітчизняних учених-економістів присвячують свої праці вивченню проблеми державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та його поліпшенню. Важливими серед них є наукові розробки Л.С. Головка, Л.І. Дідківської, Г.М. Дроздової, С.М. Кваши, О.А. Кириченка, М.Й. Маліка, Ю.Г. Козака, Т.М. Мельник, А.Ф. Мельника, І.Р. Михасюка, В.Є. Новицького, Д.М. Стеценка, В.І. Топіхи, А.В. Ключник, В.О. Храмова, С.М. Чистова та інших дослідників.

Постановка завдання. Розробка практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в у сфері АПК на рівні Миколаївської області. Визначити основні пріоритети розвитку експорту сільськогосподарської продукції, імпортоорієнтованої політики та інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підвищенню ефективності зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств сприяє наявність досконалого механізму державного регулювання, що передбачає створення відповідних структур (правових, економічних, інституційних) та умов, які забезпечують ефективне здійснення діяльності у цій сфері. Зовнішньоекономічна політика держави спрямована на досягнення економікою країни певних переваг на світовому ринку та, одночасно, на захист внутрішнього ринку [1].

Розглянемо організацію державного регулювання зовнішньоекономічною діяльністю регіону через його органи управління на прикладі Миколаївської області.

Найбільше значення в оперативному управлінні зовнішньоекономічною діяльністю на рівні регіону мають Миколаївська обласна державна адміністрація та її структурні підрозділи (управління

зовнішніх зносин та зовнішньоекономічної діяльності та управління з питань сприяння залученню інвестицій) [4].

При плануванні заходів, спрямованих на вдосконалення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, варто звернути увагу на зовнішньоторговельну політику Миколаївської області.

Сучасний стан зовнішньої торгівлі області характеризується нестабільністю і наявністю великої кількості проблем і суперечливих тенденцій, зокрема і в зовнішньоторговій політиці. Найгострішим питанням зовнішньоекономічної регіональної політики є розвиток експортного потенціалу Миколаївської області.

До основних заходів удосконалення державного стимулювання експорту, повинні належати:

- розвиток нових експортних галузей на основі науково-технічних монополій і пошук шляхів запобігання занепаду традиційних експортних галузей;
- створення підприємств переважно експортної орієнтації, підтримка підприємств малого та середнього бізнесу у здійсненні експортної діяльності;
- створення фонду підтримки експорту за рахунок надходжень до бюджету від митного обкладання зовнішньоторговельних операцій для надання експортерам технічного, консультаційного та інформаційного сприяння;
- розробки зовнішньоторговельними установами програм з визначення найбільш перспективних ринків збуту місцевої продукції та послуг;
- скасування ввізного митного збору і податку на додану вартість на продукцію, отриману вітчизняним підприємствами у якості плати за поставлену ними продукцію на експорт у межах міжурядових угод.

Отже, керівництво регіону повинно вважати експорт пріоритетним напрямом діяльності розвитку та активно підтримувати експортні

прагнення підприємств та організацій Миколаївської області, тому що це сприятиме освоєнню нових ринків збуту та активізації зовнішньоекономічної діяльності в цілому [2].

Імпортноорієнтована політика Миколаївської області повинна бути направлена на скорочення обсягів імпорту, тим паче низькоякісного.

Адміністрація регіону повинна вживати комплекс заходів щодо скорочення обсягів імпортованої продукції, зокрема:

- зменшувати обсяг ввезення товарів, аналоги яких виробляються чи можуть вироблятися на території області, передусім продукції сільськогосподарської та харчової промисловості (соняшникової олії, зерна, м'яса, картоплі шляхом тарифного та нетарифного регулювання (наприклад встановлення квот);
- обмежувати обсяги ввезення готової продукції, виготовленої з давальницької сировини, підвищивши питому вагу давальницької сировини у вартості готової продукції до 80%;
- скорочувати обсяги ввезення товарів фізичним особам.

Удосконаленню потребує також ще одна складова зовнішньоекономічної регіональної політики як інвестиційна політика. Вона повинна бути направлена на істотне збільшення іноземних інвестицій, стимулювати розвиток пріоритетних галузей економіки та виробництва Миколаївської області, які можуть стати основою міжнародної спеціалізації регіону, забезпечити просування вітчизняної продукції на міжнародні ринки. Активно підвищити експортний потенціал Миколаївської області неможливо без поліпшення інвестиційного клімату і залучення іноземних інвестицій у відповідні галузі економіки.

Для збільшення залучення іноземних інвестицій в Миколаївську область потрібно проводити наступні заходи:

- створення позитивного інвестиційного іміджу Миколаївської області на міжнародному рівні;

- активізація діяльності по залученню іноземних інвестицій у спеціальній економічній зоні «Миколаїв»;
- інформаційне забезпечення процесу іноземного інвестування;
- сприяння реалізації системи інвестиційних проектів, що мають суттєвий вплив на розвиток економіки області;
- підвищення ефективності державного управління процесами іноземного інвестування на регіональному рівні.

Розвивати інвестиційну діяльність для надходжень іноземних інвестицій в Миколаївську область можна, беручи участь у міжнародних виставках-ярмарках. Тому сприяючи розповсюдженню в Миколаївській області через виставкову діяльність малого та середнього підприємництва надасть можливість весь час піднімати свій рівень, залучати до співробітництва підприємців різних регіонів і країн [3].

Одним із пріоритетів зовнішньоекономічної діяльності Миколаївської області є відновлення певних функцій економічної зони «Миколаїв». А саме:

- стимулювання структурних перетворень в економіці регіону шляхом залучення іноземних інвестицій;
- активізацію спільної підприємницької діяльності для нарощування експорту товарів і послуг;
- прискорення соціально-економічного розвитку Миколаївської області;
- активізацію науково-технічного обміну, залучення та впровадження нових технологій, запозичення досвіду ринкових механізмів господарювання.

Спостереження досвіду закордонних країн підтверджує, що вільні економічні зони діють на зразок системи шлюзів, через які національні товари та послуги потрапляють на світовий ринок, а зарубіжні ресурси можуть влитися у національну економіку через окремі регіони і відіграти

вирішальну роль у розвитку та структурному пристосуванні до економіки ринкової системи [1].

Запропоновані заходи щодо удосконалення зовнішньоекономічної регіональної політики, забезпечать зміни відповідних показників у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності передбачає створення відповідних умов та механізмів (правових, економічних, інституційних) для ефективного розвитку відносин, здійснення діяльності у цій сфері. Механізм державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності представляє собою сукупність правових, фінансово-економічних і організаційно-управлінських форм, методів та інструментів, за допомогою яких держава стимулює, координує і регламентує діяльність суб'єктів у сфері зовнішньоекономічних зв'язків відповідно до цілей і завдань.

Найбільше значення в оперативному управлінні зовнішньоекономічною діяльністю на рівні регіону мають Миколаївська обласна державна адміністрація та її структурні підрозділи, створені з цією метою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 3-тє видання перероблене та доповнене: підручник / О.П. Гребельник. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — 432с.
2. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М.І. Долішного . — К.: Наукова думка, 2010 . — 503с.
3. Храмов В.О. Зовнішньоекономічна політика. Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2002. – 264 с.
4. Цьомик Ю.В. Удосконалення державного регулювання експорту та імпорту агропродовчої продукції в Україні/ Цьомик Ю.В. // Економіка АПК. — 2010. — №6. —105 с.

УДК 338.43:339.727.22(477.73)

ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

О.С. Ковальова, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено сучасний стан інвестиційної діяльності АПК Миколаївської області та виявлено шляхи покращення інвестиційного клімату.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, агропромисловий комплекс.

Постановка проблеми. Обсяг іноземних інвестицій є одним з показників, що характеризують ступінь інтеграції країни у світове співтовариство і залежить від привабливості об'єкта інвестування. Отримання іноземних інвестицій та умови їх залучення - це фактор, що характеризує інвестиційну діяльність і сприяє подальшому розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Саме тому доцільно дослідити стан інвестиційної привабливості Миколаївської області та виявити можливості його покращення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему привабливості і перспективи інвестування підприємств агропромислового комплексу займалися науковці: І.О. Бланк, В. Ізюмська, С.А. Гуткевич, Н.А. Мазур, І.В. Залигіна та ін., однак сьогодні необхідно глибше дослідити галузеву інвестиційну привабливість сільського господарства.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення позитивних та негативних факторів діяльності аграрного сектору Миколаївської області та визначення їх впливу на інвестиційну привабливість підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиції є визначальним фактором розвитку будь-якої країни. Залучення інвестицій для багатьох підприємств України було і залишається першочерговим завданням, вирішення якої є основним фактором сталого розвитку, чинником конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світовому

ринках. Обсяг інвестицій у сільське господарство завжди був недостатнім порівняно з потребою. Виходячи з обмеженості внутрішніх ресурсів сільськогосподарських підприємств України, найпривабливішим джерелом ресурсного забезпечення сільського господарства можуть бути іноземні інвестиції [1].

Миколаївська область має сприятливий інвестиційний клімат та значні можливості для розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний сектор економіки, який здатний забезпечити продовольчу безпеку країни, а також бути орієнтованим на експорт. Основним фактором, що визначає інвестиційну привабливість Миколаївської області, є її вигідне географічне розташування. Регіон сьогодні має добре розвинену транспортну систему й портове господарство, а також економічно вигідні схеми руху вантажних потоків. Сільське господарство - друга за обсягами галузь матеріального виробництва області. Питома вага області у виробництві сільськогосподарської продукції держави понад 3%.

Господарську діяльність на території області здійснюють 931 сільськогосподарське підприємство, 5,5 тис. фермерських господарств та понад 60 тис. одноосібників, 206 з яких у 2010 році отримали прямі іноземні інвестиції.

Миколаївщина традиційно вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні, за наявності потужнішого природно-ресурсного потенціалу та значних земельних ресурсів.

До факторів, що формують сприятливий інвестиційний клімат Миколаївської області, можна віднести наступні: високий рівень технічних, наукових та інтелектуальних надбань, сприятливі природно-кліматичні умови та природні рекреаційні ресурси. Ґрунтові та агро-кліматичні умови сприяють розвитку багатогалузевого сільського господарства. А спільне проживання на території області представників

більше 100 національностей сприяє розвитку взаємовигідних зв'язків під час створення спільних підприємств.

На початок 2010 року Миколаївська область була на 22 місці серед інших областей України за кількістю отриманих прямих іноземних інвестицій, що становлять 172,9 млн дол. США. Таким чином, на одну особу припадало 145,1 дол. США.

Якщо розглядати кількість отриманих інвестицій в динаміці, то необхідно звернути увагу на таблицю 1.

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в економіку Миколаївської області

Роки	Сума на початок року, тис.дол. США	Відхилення до попереднього року, %	Абсолютне відхилення до попереднього року, тис. дол. США
1998	30803,4
1999	31459,3	102,1	655,9
2000	36316,5	115,4	4857,2
2001	45388,4	125,0	9071,9
2002	60369,4	133,0	14981
2003	64295,9	106,5	3926,5
2004	174920,1	272,0	110624,2
2005	75817,2	43,3	-99102,9
2006	123705,9	163,2	47888,7
2007	112971,2	91,3	-10734,7
2008	136792,1	121,1	23820,9
2009	161792,6	118,3	25000,5
2010	172918,4	106,9	11125,8

Таким чином, з таблиці 1 видно, що майже за весь досліджуваний період кількість прямих іноземних інвестицій, що надходять в економіку Миколаївської області, зростає. Це свідчить про підвищення привабливості області, формування позитивного іміджу на міжнародних ринках збуту та інвестицій.

Найбільша кількість інвестицій у 2010 році надійшла з Нідерландів (47%, що в абсолютному вираженні становить 81391,0 тис. дол. США). На другому місці знаходиться Кіпр із значенням у 15% та Російська Федерація – 7% (рис.1).

Рис. 1. Структура прямих іноземних інвестицій в економіку Миколаївської області за основними країнами – інвесторами

Проаналізуємо які саме сфери діяльності Миколаївської області є найбільш привабливими для зарубіжних інвесторів (табл. 2).

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції в економіку Миколаївської області за видами економічної діяльності на початок року, тис. дол. США

Вид діяльності	2008	2009	2010	Структура за 2010 рік у %	Рейтинг
Промисловість	93265,4	102055,8	108395,6	77,32	1
Діяльність транспорту та зв'язку	11329,9	14125,4	16410	11,71	2
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	4512,1	6600,7	6608,5	4,71	3
Будівництво	5442,3	6756,5	6087,6	4,34	4
Діяльність готелів та ресторанів	2504,1	5584,9	2694,7	1,92	5
Всього	117053,8	135123,3	140196	100	x

Отже, з таблиці 2 видно, що інвесторів, насамперед, приваблює промисловість. За весь досліджуваний період у цю сферу діяльності надходила найбільша кількість прямих іноземних інвестицій і у 2010 році в рейтингу привабливості вона посідає перше місце, діяльність транспорту та зв'язку – друге та сільське господарство - третє із показником у 6608,5 тис. дол. США або 4,71%.

Якщо розглядати рентабельність (збитковість) операційної діяльності підприємств Миколаївської області за 2009 рік, то можна сказати, що лише підприємства сільського господарства та підприємства, що задіяні і діяльності транспорту і зв'язку не були збитковими. Однак, це не вплинуло на кількість інвестицій, що надійшли від іноземних інвесторів.

Основні фактори, які в комплексі цікавлять інвесторів і безпосередньо визначають обсяги інвестиційних надходжень це економіко-географічне розташування, природно-ресурсний потенціал, трудовий і економічний потенціал, науково-технічний потенціал, інвестиційні ризики тощо [2].

Миколаївська область є сприятливою для інвестування в основному за рахунок вигідного економіко – географічного та інфраструктурного потенціалу.

Середній індекс економічного потенціалу Миколаївської області становить 0,658, що є несприятливим показником. Негативний вплив на нього здійснює низький рівень прямих іноземних інвестицій в область, порівняно з середнім значенням по Україні. Це означає, що Миколаївська область не є пріоритетною для вкладення інвестицій. Позитивний вплив на економічний потенціал справляє загальний обсяг експорту товарів (1532,4 млн. дол. США), що перевищує середні показники по Україні.

Якщо розглядати інфраструктурний потенціал Миколаївської області, то можна сказати, що він є достатньо сприятливим основному за рахунок виробництва електроенергії, газу та води, кількості фермерських господарств та за рахунок товарних бірж. Негативним явищем є те, що в

Миколаївській області налічується всього 5 іноземних підприємств або 0,2% у загальній кількості по всій Україні.

Місткість споживчого ринку області є дуже низькою. Поряд з цим, науково-технічний потенціал Миколаївської області знаходиться на високому рівні, а рівень інвестиційних ризиків – на низькому.

Отже, розглядаючи економічну діяльність області в цілому, можна сказати, що поступово ми підвищуємо свій імідж та привабливість для іноземних інвесторів. Миколаївська область має потужний природно-ресурсний і кадровий потенціал та вигідне географічне положення. За вдалого використання цих переваг та покращення інших стратегічно важливих показників можна закріпити свої позиції на міжнародній арені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шалигіна І.В. Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств/ І.В. Залигіна, М.О. Тюндер. // Фінанси і кредит. — 2010. — № 2. — с.81 — 85.

2. Ізюмська В. Оцінка інноваційно-інвестиційного клімату в регіоні / Вікторія Ізюмська // Економічний аналіз. — 2010. — №7. — С.179 — 180.

УДК 633.1:338.432

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА

В.В. Колєнков, магістрат

Миколаївського державного аграрного університету

У статті за матеріалами одного з сільськогосподарських підприємств Очаківського району обґрунтовані напрями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва.

Ключові слова: рослинництво, ефективність, резерви, прибуток, урожайність

Постановка проблеми. Нині пріоритетним завданням вітчизняних аграрних підприємств є досягнення такого рівня економічної ефективності господарювання, який би дозволив здійснювати розширене відтворення та зберігати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі, саме це зумовлює потребу розробки напрямків підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підвищення ефективності виробництва аграрної продукції підіймали в своїх працях В.І. Бойко, М.Г. Лобас, П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, В.Ф. Сайко, В.П. Ситник, Л.М. Худолій, М.І. Щур, О.М. Шпичак та інші. В працях цих вчених розглядається питання зерновиробництва на прикладі республіки або області. Але зміна економічних умов потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. На матеріалах ПСП "Козирське" визначити резерви підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва.

Виклад основних матеріалів дослідження. Відомо, що основним напрямом підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва є збільшення обсягів виробництва з мінімальними витратами на одиницю продукції. Для досягнення цієї мети необхідною умовою є забезпечення стабільної врожайності сільськогосподарських культур при одночасному зниженні її собівартості.

Урожайність сільськогосподарських культур залежить від багатьох чинників, в тому числі від дотримання технологічних процесів, якості насіння, якості землі, погодних умов, рівня розораності земель, тощо.

Чинники, від яких залежить рівень урожайності, є резервами їх росту. За матеріалами ПСП "Козирське" визначимо резерви, що не зумовлюють потребу у значних додаткових фінансових вкладеннях.

Важливою умовою підвищення ефективності виробництва є дотримання сівозмін. В Очаківському районі вимогам інтенсивного землеробства більшою мірою відповідають польові сівозміни, у яких більше половини займають зернові, технічні та інші продовольчі культури. В наступній таблиці розглянемо динаміку по краших попередниках для зернових і соняшнику (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка площ краших попередників для зернових і соняшнику
в ПСП "Козирське" Очаківського району

Показники	Роки			2010 р. у % до	
	2008	2009	2010	2008 р.	2009 р.
Краші попередники для зернових і соняшнику -всього, га	1251	1520	1485	118,71	97,70
в тому числі:					
- чорний пар	500	1080	1255	251,00	116,20
- однорічні трави	467	197	10	2,14	5,08
- багаторічні трави	254	243	220	86,61	90,53
допустимі попередники					
- кукурудза на силос	255	130	-	X	X
площа посіву					
- зернових	2617	733	1470	56,17	200,55
- соняшнику	758	866	892	117,68	103,00
Питома вага посіву зернових і соняшнику по краших попередниках, %	37,1	95,1	62,9	169,54	66,14

Як наукові дослідження крашими попередниками для зернових і соняшнику є чорний пар, однорічні і багаторічні трави. Так у ПСП «Козирське», зернобобові культури не висівають, а у 2010 році була

відсутня кукурудза на силос, в результаті чого скоротилася площа кращих попередників в порівнянні з 2008 роком на 33,86 %. Якщо в 2008 році кращими попередниками було забезпечене 95,1% посівів соняшнику і зернових, то у 2010 році лише 62,9%. Із кращих попередників скоротилися площі посіву однорічних і багаторічних трав. Натомість зросла площа чорного пару. Слід відмітити, що відбувається тенденція значного зростання площі чорних парів, які є найкращими попередниками для зернових культур і соняшнику.

В наступній таблиці розглянемо сортовий склад зернових і соняшнику у 2010 році в досліджуваному господарстві(табл.2).

Таблиця 2

Сортівий склад зернових і соняшнику у 2010 році в ПСП "Козирське"

Культури	Сорти	Площа посіву, га	Урожайність, ц/га
Зернові			
Пшениця озима	"Ніконія"	300	25
	"Дріада"	300	26,9
	"Вікторія"	350	18,9
	"Знахідка"	330	24,2
Ячмінь озимий	"Росава"	60	31,6
Ячмінь Ярий	"Едем"	120	17,1
Соняшник	"Світоч"	200	6,3
	"Дарій"	232	2,5
	"Ковчег"	100	2,6
	"Погляд"	100	2,7

Дані таблиці 2 свідчать про використання в досліджуваному господарстві різних сортів зернових культур та соняшнику. В тому числі гібриду «Дарій».

Одним з напрямків збільшення обсягів виробництва є удосконалення структури посівів. За рекомендованою структурою зросте площа кращих попередників для зерна і соняшнику. Збільшиться площа зернових, що дає прибавку валових зборів зерна, знизиться площа соняшнику, що зменшить

негативний вплив на землю. Рекомендована структура посівів розроблена на основі рекомендацій вчених для нашої області.

Використовуючи рекомендовані структури посівів господарство додатково отримає 2912,5 ц зерна та втратить 1390,8 ц соняшнику. Зниження рівня розораності орних земель в досліджуваному господарстві сприяє зростанню урожайності на 10-15%.

За свідченням агрономічної служби через несвоєчасну підготовку техніки не весь урожай було зібрано в оптимальні строки. При збиранні урожаю в оптимальні строки підприємство може додатково отримати 2750 ц зерна та 604,0 ц соняшнику.

Як вже відмічалось, для підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва треба підвищувати її урожайність і ціни реалізації, знижувати собівартість.

Використовуючи розрахункові дані (з залученням резервів виробництва і реалізації продукції рослинництва) визначимо розрахунковий прибуток і рівень рентабельності у наступній таблиці (табл.3).

Таблиця 3

Порівняння фактичних і розрахункових показників ефективності виробництва зерна і соняшнику в ПСП "Козирське" в 2010 році

Показники	Фактичні		Розрахункові		Відхилення (+,-)	
	зерно	соняшник	зерно	соняшник	зерно	соняшник
Урожайність, ц/га	23,3	3,8	30,1	5,3	6,8	1,5
Ціна 1 ц, грн	65,6	94,1	91,7	218,3	26,1	124,2
Собівартість 1ц реалізованої продукції, грн	76,6	96,4	66,8	38,6	-9,8	-57,8
Прибуток(+), збиток(-) в розрахунку на:						
- 1 ц	-11,0	-2,3	24,9	197,7	35,9	200,0
- 1 га	-193,3	-7,7	565,1	1047,8	758,4	1055,5
Рівень рентабельності, %	-14,4	-2,5	37,3	465,5	51,7	468,0

Як свідчать дані таблиці 3, залучення розрахункових показників, які отримані в результаті використання резервів виробництва і реалізації продукції рослинництва, її ефективність суттєво зростає. Виробництво зерна і соняшнику із збиткових стає прибутковим. Урожайність і ціна, прибуток і рівень рентабельності зростають, собівартість знижується.

Висновки. Важливим чинником підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва, є поліпшення використання землі, що потребує вирощування культур за інтенсивними технологіями, а саме: використання високоякісної техніки для обробки землі, розміщення посівів в науково обґрунтованих сівозмінах, використання високоврожайних сортів, внесення добрив, застосування регуляторів росту та інтегрованої системи захисту посівів від бур'янів, шкідників і хвороб, забезпечення захисту ґрунтів від ерозії, втрати родючості та збереження довкілля.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильчак С.В. Перспективи розвитку та ефективність виробництва продукції на сільськогосподарських підприємствах у ринкових умовах / С.В. Васильчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.7. – С. 127–132.
2. Гуторова О.О. Напрями підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання / О.О. Гуторова, Е.В. Шевченко // Вісник ХНАУ. – 2008. – № 10. – С.67–72.
3. Єрмаков О.Ю. Ефективність виробництва продукції рослинництва та перспектива розвитку галузі / О.Ю. Єрмаков // Наукове забезпечення сталого розвитку сільського господарства Полісся України. – К.: Алефа (НАУ), 2004. – Т. 1. – С. 62–78.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

В.С. Корулик, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено розвиток біржової діяльності в Україні та роль в ній Чорноморської товарної біржи. Виявлені основні проблеми біржової торгівлі та запроваджено шляхи їх усунення.

Ключові слова : біржова торгівля, агропромисловий сектор, угоди.

Актуальність проблеми. Продукція вироблена в агропромислову секторі економіки держави займає достатньо значну частину у структурі ВВП. Маючи значний потенціал виробництва продукції агропромисловий сектор України потребує ефективної роботи механізмів збуту продукції, насамперед біржових структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та перспективи розвитку діяльності бірж в Україні постійно досліджуються вітчизняними науковцями, зокрема значний внесок зробили Т. Пасічник, Т. Абліцова, В. Шишкін, О. Шпичак, В. Савченко, С. Науменкова, О. Копилова, Р.Дудяк.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є оцінка сучасного стану біржової діяльності України, та аналіз основних чинників, що обумовлюють низьку ефективність функціонування та визначення шляхів покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне функціонування сучасного ринку знаходиться в прямій залежності від постійного відтворення ринкового середовища. Важливим його елементом є ринкова інфраструктура, яка являє собою систему підприємств і організацій, що забезпечують рух товарів, послуг, цінних паперів, грошей, робочої сили. До таких установ належить товарна біржі. Товарні біржі являють собою організований товарний ринок, в межах якого відповідно

до встановлених правил здійснюються угоди купівлі-продажу певних видів товарів.

На 1 квітня 2011 року в Україні зареєстровано 560 бірж. Практичну діяльність здійснювали 272 бірж, серед них універсальних, товарно-сировинних і товарних – 243 бірж, нерухомості – 13, агропромислових – 14, а також по одній валютній та спеціалізованій біржі. Статутний капітал бірж становив 77,6 млн грн. На біржах працювало 736 осіб, крім того за сумісництвом – 180 осіб. Фонд оплати праці працівників бірж складав 3,8 млн грн. На кожній з бірж у середньому діяло по 8 брокерських контор.

За I квартал п.р. на біржах України було проведено 1,8 тис. торгів, на яких для продажу запропоновано товарів і послуг на суму 19,3 млрд грн і укладено 12,2 тис. угод на суму 18,5 млрд грн. Середній обсяг одного торгу за звітний період на біржах становив 10,1 млн грн, що майже у 27,8 разів більше, ніж за I квартал 2010 року. Найбільший обсяг угод припадав на агропромислові біржі (67,8%), товарно-сировинні та товарні (25,5%). На універсальних біржах обсяг угод становив 6,7% від загального обсягу біржових угод (рис. 1).

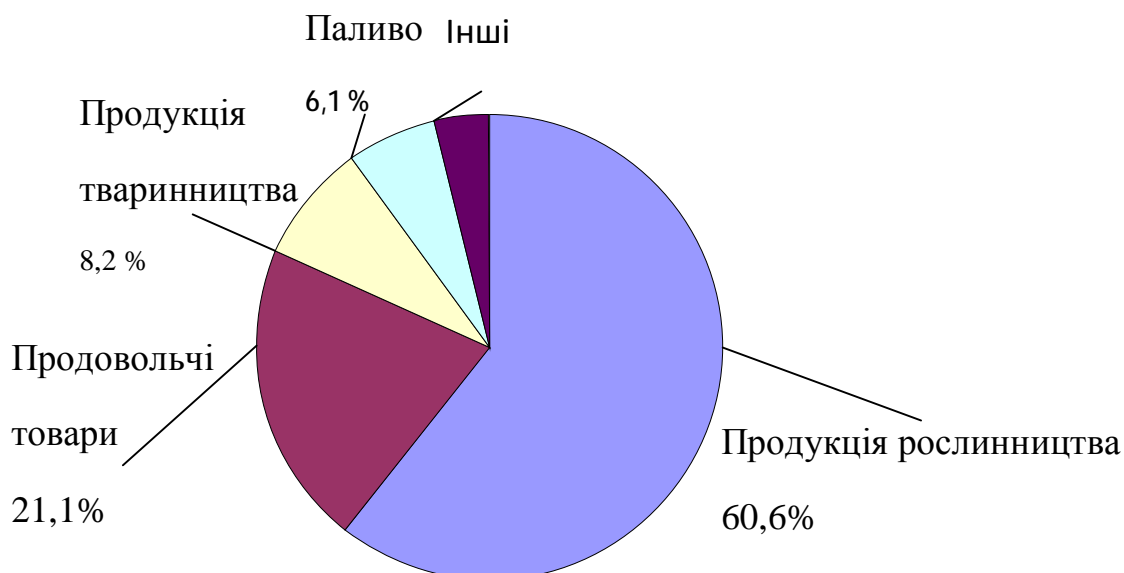

Рис.1 Структура укладених угод за товарними групами на біржах України

Порівняно з відповідним 2010 року обсяги укладених угод з купівлі-продажу продовольчих товарів збільшились у 6,6 раза, палива – у 3,7 раза, продукції рослинництва – у 2,2 раза.

На умовах спотових угод було укладено 80,8% усіх біржових угод. У структурі цих угод найбільша частка припадала на угоди з продукції рослинництва (63,6%) та з продовольчих товарів (20,5%).

Форвардні контракти (угоди на реальний товар з відстроченою поставкою) становили 19,1%. Найбільша частка їх припадала на угоди з продукції рослинництва (48%). Біржова діяльність поширена на усі регіони України, разом з тим, на біржах, що діють у п'яти регіонах України, було укладено більш ніж 87% усіх біржових угод.

Найбільша частка угод припадала на біржі м.Києва (42,8%), Миколаївської (16,6%), Київської (16,2%), Полтавської (6,1%), та Донецької (5,6%) областей.

Таблиця 1

Результати діяльності найбільших бірж України

Показники	Обсяги укладених угод		Кількість укладених угод	Середня вартість укладених угод, тис.грн
	млн грн	у % до підсумку		
Усього з них	18541,9	100,0	12229	1516,2
Аграрна біржа	5685,4	30,7	886	6416,9
Чорноморська товарна біржа агропромислового комплексу	3069,4	16,6	64	47959,5
ТБ "Київська агропромислова біржа"	3011,9	16,2	3113	967,5
Українська універсальна біржа	1121,3	6,0	163	6879,1
ТБ "Донбас"	955,2	5,2	53	18022,6

Коефіцієнт ліквідності укладених угод (співвідношення обсягів укладених угод до обсягів пропозицій) за I квартал п.р. на біржах країни становив 96,3%. Найбільший коефіцієнт ліквідності спостерігався на

агропромислових біржах (97,5%), універсальних біржах (95,9%), товарно-сировинних та товарних біржах (93,1%). Із загальних обсягів укладених угод на торгівлю продукцією рослинництва припадало 60,6% (11,2 млрд грн), на операції з продажу продовольчих товарів – 21,1% (3,9 млрд грн), продукцію тваринництва – 8,2% (1,5 млрд грн), палива – 6,1% (1,1 млрд грн). [1]

Як можна помітити особливе місце в діяльності біржової України займає Чорноморська товарна біржа агропромислового комплексу.

Цілями діяльності ЧТБ АПК є створення умов для проведення біржової торгівлі та функціонування біржового ринку для усіх видів товарів, рухомого та нерухомого майна у тому числі, які перебувають у державній власності, згідно українського законодавства, забезпечення необхідних умов діяльності членів Біржі в процесі її функціонування, підтримка високого професійного рівня проведення торговельних операцій на Біржі [2].

Для національного біржового товарного ринку найголовнішим є провадження єдиної державної політики, серед першочергових завдань якої має бути створення центрального державного органу з питань біржового товарного ринку. Цей орган вирішував би питання координації товарного ринку та сприяв би організації загальнонаціонального й регіонального фінансового обігу як механізму визначення цін на стратегічні товари.[3, с. 111-112] Створення такого органу потрібно для удосконалення існуючої системи та подальшої розбудови інфраструктури товарного біржового ринку і його головними завданнями повинні бути:

- формування єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування біржового товарного ринку, а також залучення урядових структур, державних і недержавних організацій для сприяння розвитку товарного біржового ринку;
- сертифікація суб'єктів біржового товарного ринку;

- призначення на сертифіковані біржі своїх представників із метою контролю дотримання товарними біржами чинного законодавства;
- координація роботи щодо фахової підготовки професійних учасників біржового товарного ринку;
- здійснення контрольно-наглядових і дозвільно-реєстраційних функцій.
- розроблення нормативно-правових документів із питань регулювання діяльності товарних бірж і сучасних біржових технологій, серед яких ф'ючерсні контракти й опціони, базовим активом яких є товарна продукція;
- поширення позитивного досвіду формування й розвитку конкурентного середовища на товарному ринку; [3, с. 113-114]

Висновки. На даний час біржова торгівля в Україні не посіла належного місця, що викликає необхідність переосмислити сутність та призначення, розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо більш ефективного функціонування біржового механізму, більш сприятливих правових і організаційних умов їх функціонування. Розв'язання цих задач дозволить Україні створити систему біржової торгівлі, яка б відповідала міжнародним стандартам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний комітет статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Статут Чорноморської товарної біржі агропромислового комплексу.
- 3.Третяк О.М. Інституційне забезпечення біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією / Третяк О.М // Економіка АПК — 2009 — № 1 — С. 111—114.

РОЗВИТОК ОВОЧЕПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ

Ю.Г.Курзін, студент

Миколаївський державний аграрний університет

В статті проаналізовано стан розвитку овочепродуктового підкомплексу та визначено основні шляхи підвищення його ефективності.

Ключові слова: овочівництво, ефективність.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі умови функціонування структурних формувань овочевого підкомплексу Миколаївської області характеризується економічною нестабільністю, тиском монополістів-постачальників енергоносіїв, добрив, хімікатів, будматеріалів, сільськогосподарської техніки, комплектуючих. Кризові явища спостерігаються також у системі фінансування та інвестицій. Економічні, агроекологічні та соціальні труднощі загострюють проблеми розширеного відтворення на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Забезпечення продовольством є важливою гуманітарною та економічною проблемою. Глобалізація економіки гостро ставить питання про підвищення рівня продовольчої безпеки за рахунок розвитку галузевих підкомплексів АПК, в тому числі розвитку овочепродуктового підкомплексу. Овочевий ринок відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки в державі, природно виникають підстави до розгляду його як одного з пріоритетних. В той же час, існує чимало проблем, пов'язаних з повноцінним розвитком і регулюванням галузі овочівництва в Україні і в Миколаївській області. Це, у свою чергу, спонукає до аналізу та оцінки їх масштабності.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Питання становлення сучасного овочевого ринку розкрито у роботах: В.І. Бойка, В.І. Криворучка, П.М. Макаренка, В.Я. Амбросова, В.О. Муковоза, Р.В.

Левкіної, О.І. Лебединської та ін. Проте комплексне дослідження формування овочевого ринку залишається недостатньо вивчене.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження розвитку овочепродуктового підкомплексу Миколаївської області та запропонувати шляхи підвищення його економічної ефективності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Овочівництво - це рослинницька галузь сільського господарства, основним завданням якої є вирощування овочевих культур.

Овочівництво ґрунтується на вирощуванні культур, розміщення яких зумовлюється природними й економічними умовами. Найвища концентрація посівних площ овочевих культур спостерігається в південних регіонах України, які мають найбільш сприятливі умови для цього.

Проаналізуємо виробництво овочів в Миколаївській області (талб.1).

Таблиця 1

Виробництво овочів в Миколаївській області, тис. га.

Показники	2006р.	2007р.	2008р.	2008р. у % до	
				2006р.	2007р.
Валовий збір, тис.т	297,2	151,6	274,4	92,33	181,0
Урожайність, ц/га	152,5	93,8	155,9	102,23	166,2
Зібрана площа, тис.га	19,5	16,1	17,6	90,56	109,32

Аналізуючи таблицю 1 можна зробити висновок, що виробництво овочів в Миколаївській області знаходиться на середньому рівні. За 3 роки ми бачимо, що виробництво овочів є нестабільним. Але в 2008р. порівняно з 2007р. валовий збір збільшився на 122,8 тис.т за рахунок збільшення врожайності та зібраної площі відповідно на 62,1 ц/га і 1,5 тис.га.

Динаміка і темпи виробництва овочів, рівень забезпечення населення овочевою продукцією, а переробну промисловість сировиною, визначаються розвитком і розміщенням овочівництва в країні. Територіальне розміщення

овочівництва за природно-кліматичними районами являється важливим фактором росту обсягів виробництва окремих видів овочевих культур та продукції.

Розглянемо виробництво овочів по Україні і по окремим областям та частку Миколаївської області у виробництві (талб.2).

Таблиця 2

Виробництво овочів по Україні та окремим областям за 2008 рік,
тис. т

Регіони	Виробництво,	Частка, %	Рейт ИНГ
Україна	7965,1	100	-
АРК	286,1	3,59	5
Запорізька	239,5	3,01	8
Івано- Франківська	106,6	1,30	9
Київська	513,4	6,45	2
Кіровоградська	247,4	3,11	7
Миколаївська	274,4	3,45	6
Одеська	486,4	6,11	4
Харківська	509,4	6,40	3
Херсонська	696,7	8,75	1

Розглянувши таблицю 2 можна зробити висновок, що Україна в 2008р. може задовольнити власні потреби та стати експортером овочевої продукції. З перелічених областей перше місце займає Херсонська область (696,7 тис.т), останнє - 9 місце - Івано-Франківська область (106,6 тис.т). Миколаївська область знаходиться на 6 місці - 274,4 тис.т.

Овочівництво - багатогранна галузь, тому від виробництва до реалізації споживачу, продукція проходить довгий своєрідний шлях: вирощується в спорудах захищеного ґрунту та у відкритому ґрунті для споживання у свіжому вигляді, закладається на зберігання, переробляється і реалізується населенню протягом року в різних видах. Невід'ємною частиною овочепродуктового підкомплексу є переробна з її інфраструктурою

Деформування вартісної структури овочевої продукції пояснюється високою трудомісткістю, застарілістю матеріально-технічної бази, поглибленням диспаритету цін на матеріальні ресурси, що в свою чергу призводить до прямого підвищення собівартості овочевої продукції на величину підвищення цін на матеріальні ресурси і послуги. Крім того, підвищилася вартість засобів власного виробництва (насіння, розсада), що неминуче призводить до ефекту „відлуння”, тобто збільшення витрат у наступних виробничих циклах. Саме через прояв цього ефекту прямі додаткові витрати від підвищення цін на промислові ресурси зростають додатково до 20%. Таким чином, відбувається щорічне переливання коштів державної підтримки від аграріїв, яким вони призначені, до суміжних виробництв.

Слід зазначити, що ефективність функціонування овочепродуктового підкомплексу як єдиної системи, значною мірою стримується порушенням партнерських відносин між сільськогосподарськими, переробними та торговельними підприємствами. Причому, прибутковість у ланцюгу виробництво-переробка-реалізація, досягається за рахунок збитковості виробничої ланки. В Україні діє система стихійного гуртового продажу овочів. Низка «виробник - оптовик - роздрібний продавець - споживач» перевантажена великою кількістю посередників, що значною мірою підвищує ціни на овочі. Зв'язки між виробником, оптовим і роздрібним покупцем не стабільні, мають безсистемний та епізодичний характер. Витрати на збут перевищують виробничу собівартість майже у 1,5-2 рази.

Таким чином, в Україні і в області поки що не створено систему крупнооптової торгівлі через організовані продовольчі ринки, де покупець гарантує збут продукції на економічно вигідних умовах, та в окремих випадках може бути замовником, який інвестує виробництво.

Для вирішення проблем повноцінного розвитку овочевого ринку слід вжити основні заходи, передбачені відповідним законопроектом щодо посилення і поліпшення формування пропозиції та удосконалення

механізму функціонування овочепродуктового ринку України. Для поживлення ділової активності в галузі, збільшення обсягів виробництва продовольчої овочевої продукції необхідно на державному рівні сприяти розвитку великотоварного виробництва (не зважаючи на форми власності), як більш конкурентного в сучасних умовах; розгорнути роботу по пошуку шляхів поглиблення

внутрішньогосподарської та внутрішньогалузевої (формування окремих зон виробництва для свіжого споживання, переробки та експорту) спеціалізації; поглиблювати рівень інтенсифікації і концентрації галузі (концентрація капіталу на одиницю площі), що дозволить забезпечити підвищення рівня ефективності в розрахунку на одиницю продукції; на державному рівні вжити заходів щодо державної підтримки розвитку кооперативного руху для закупки ліній для післязбиральної доробки овочів (мийки, сортування, пакування, охолодження, тимчасового зберігання та послідуочого транспортування).

У порівнянні з іншими сільськогосподарськими культурами виробництво овочів має свої особливості. Воно в великій мірі визначається природними і економічними умовами. Ефективність їх виробництва в більшості залежить від зони виробництва. Успішний розвиток овочівництва залежить від забезпечення робочою силою, транспортними зв'язками для транспортування продукції, гарантованими поблизу ринків збуту. Це зумовлює концентрацію і спеціалізацію виробництва в приміських зонах великих міст і у сировинній зоні переробної промисловості.

Економічна ефективність виробництва овочів показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва і живої праці, віддачу сукупних вкладень. Ефективність - це не тільки співвідношення затрат і результатів виробництва, але й якість, корисність продукції для покупця (споживача).

Висновки. Для ефективного функціонування овочевого ринку в Україні та розширення і наповнення його різноманітним асортиментом продукції овочівництва необхідно шляхом реформування АПК відродити гармонічну дію технологічного ланцюга: виробництво - зберігання - транспортування - переробка - реалізація - постачання - ремонт - будівництво - банківський кредит - наукове забезпечення - управління.

Отже, можна запропонувати наступні шляхи підвищення ефективного виробництва овочів:

1. Ріст урожайності овочевих культур (застосування високопродуктивних сортів і гібридів овочевих культур; внесення органічних та мінеральних добрив; використання хімічних та біологічних засобів захисту рослин від шкідників і хвороб; розміщення посівів овочевих культур на родючих і зрошуваних землях).

2. Скорочення затрат праці при вирощуванні овочевих культур (застосування індустріальних технологій вирощування і збирання овочів; підвищення рівня механізації навантажувально-розвантажувальних робіт; використання прогресивних форм організації праці).

3. Зниження собівартості виробництва овочів (поглиблення спеціалізації і розвиток концентрації овочівництва; поєднання виробництва овочів у відкритому і закритому ґрунтах; зменшення затрат на насіння і розсаду; зменшення затрат на оплату праці; зменшення затрат на ремонт матеріально-технічних засобів виробництва; покращення матеріального стимулювання праці).

4. Покращення способів заготовки та реалізації овочевої продукції (ефективні канали реалізації овочів; встановлення ринкових цін; підвищення якості овочів; зменшення затрат овочів у процесі виробництва; зменшення затрат овочів у процесі їх реалізації).

УДК 339.56:631.11(477.73)

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І.М. Онищак , магістр

Миколаївський державний аграрний університет

В статті розглянуто основні аспекти здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємствами аграрного сектору економіки Миколаївської області та запропоновані шляхи підвищення їх ефективності.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, аграрний сектор економіки, експорт, імпорт.

Постановка проблеми. На сьогодні в умовах активного розвитку ринкових відносин, посилення глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків альтернативним варіантом завоювання Україною конкурентоспроможного місця на світовій арені є удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору економіки. Це можливо завдяки надзвичайно сприятливим природним умовам та умовам економічного середовища для розвитку сільського господарства.

В сучасних умовах проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, підвищення конкурентоздатності вітчизняної аграрної продукції, дослідження нових шляхів виходу українських підприємств на зовнішній ринок, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції є досить актуальними.

Останнім часом найбільше розвиваються підприємства, що займаються виготовленням засобів виробництва, хімічних добрив, комбікормів. У нових економічних умовах господарювання вони мають значний потенціал ефективного здійснення експортно-імпортних операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема дослідження стану й перспектив розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору присвячена велика кількість наукових праць таких авторів як І.О. Волкова, О.Ю. Пасічної, В.В. Шведа, В.І. Бойка, В.І.Губенка, О.Д. Гудзинського, О.М. Жеглова, М. Кандиби, І.І. Лукінової, Ю.П. Макогона, Б.Й. Пасхавера, А.П. Румянцева, Ю.І. Скирка, О.І. Яковлева та інших.

Однак, вони розглянули лише окремі аспекти даного питання. Так, А.М. Кандиба досліджує особливості управління науково-технічним прогресом в аграрному секторі економіки. В своїх численних працях В.І. Губенко приділяє особливу увагу дослідженню проблем забезпечення розвитку виробництва та експорту продукції аграрного сектору в умовах СОТ. Проте, нерозкритими досі залишаються питання комплексного підходу до визначення перспективних напрямів розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору, пошуку науково обґрунтованих факторів зростання ефективності виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції та розробки фінансово-економічних механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зовнішньоекономічна діяльність є важливою й невід'ємною сферою господарської діяльності підприємств, фірм, всіх учасників ринкових відносин [5].

Зовнішньоекономічна діяльність аграрного сектору з огляду організаційних, економічних, управлінських та адаптаційних аспектів у даний час проходить складний історичний етап становлення, функціонує в жорсткому і деформованому режимі. Ця важлива сфера знаходиться в просторі своєрідних неузгоджених, а також протилежних умов.

В Миколаївській області сконцентрувалися всі потенційно привабливі умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності: привабливе географічне положення регіону; могутнє багатогалузеве виробництво;

розгалужена транспортна система; розвинене портове господарство, які обумовлюють її стратегічне значення для розвитку економіки України.

В структурі експорту сільськогосподарських товарів Миколаївської області переважають зернові культури (42,8%), олійні рослини (5,0%). Основними агропромисловими підприємствами - експортерами залишаються ТОВ «Сандора», ТОВ «Агро-Торг», ВАТ «Зелений Гай», ФГ «Владам», ВАТ «Коблево» та інші.

Головними шляхами збільшення обсягів та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області можуть стати залучення іноземних інвесторів та інвестицій, сприяння технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції, закріплення на традиційних та освоєння нових ринків збуту, активізація міжрегіонального співробітництва [1].

Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектора, перетворення його на високоефективний, експорто спроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природні кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку аграрного сектору, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу [3].

Основною проблемою розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств є недостатня конкурентоздатність їхньої продукції на зовнішньому ринку.

На зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів аграрного сектору Миколаївської області впливає ряд негативних явищ, що виражається у низькій ефективності функціонування; невідповідності структури українського експорту попиту інших областей на продукцію агропромислового комплексу; недотриманні переважно більшістю підприємств міжнародних вимог виробництва аграрної продукції; низькій якості продукції внаслідок того, що її виробляють переважно дрібні

приватні підприємства, що, в свою чергу, обмежені в свої фінансових та інформаційних ресурсах; зайнятості у виробництві аграрної продукції переважно осіб без належної фахової підготовки, внаслідок чого виготовлена продукція втрачає конкурентні переваги не лише на зовнішньому, а й на внутрішньому ринку [2].

Значно на розвиток аграрного сектору економіки в Миколаївській області впливають фактори, які можна виділити: характер виробничих відносин, рівень соціально-економічного розвитку країни, природні ресурси та структура земельного фонду, система господарювання, технічний рівень і стан основних фондів підприємств аграрного сектору, забезпеченість трудовими ресурсами, транспортно-географічні умови. Велике значення мають економічні фактори, від яких залежить раціональне використання природних ресурсів, задоволення споживчого попиту населення, збереження навколишнього середовища тощо

Для ефективного функціонування аграрних підприємств в Миколаївській області та підвищення конкурентоспроможності їх продукції в умовах реалізації нової державної політики в сфері розвитку аграрного сектору економіки необхідно приділити важливу увагу розбудові такої інфраструктури, що була б економічно привабливою для залучення іноземних інвестицій та значних приватних капіталовкладень.

Можливими шляхами підвищення конкурентоздатності українських аграрних підприємств є:

- відповідність вітчизняних стандартів на продукцію агропромислового комплексу вимогам стандартів Європейського Союзу, куди прагне вступити Україна на сьогодні;
- налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку;
- поліпшення взаємозв'язків українських аграрних підприємств;
- налагодження співпраці підприємств аграрного сектору з науко-дослідними установами;

- збільшення експортного потенціалу вітчизняних підприємств шляхом сприяння і впровадження систем управління якістю.

Дуже важливо створити необхідні умови для захисту вітчизняних аграрних підприємств та максимально можливого підвищення конкурентних переваг української продукції аграрного сектору на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Значний вплив на ефективність функціонування підприємств аграрного сектору та на перспективи їх розвитку справляють ті фактори, що безпосередньо не залежать від товаровиробників, їх формують державні органи управління. Це цінова, кредитна, податкова системи, політика державної підтримки галузі, регулювання відносин власності, розвиток науки тощо. Ще існують фактори, які залежать саме від виробників аграрної продукції та включають: способи ведення землеробства, рослинництва, тваринництва, застосування прогресивних технологій, використання високоврожайних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, розвиток інфраструктури на місцевому рівні, удосконалення матеріально-технічної бази тощо [3].

Дуже важливо об'єднати зусилля як окремих суб'єктів аграрного сектору, так і державних органів управління, лише так Україна матиме змогу завоювання достойного місця на зовнішньому аграрному ринку.

Проблеми регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному середовищі пов'язані насамперед з особливістю галузі, як соціально-економічного та природно-біологічного комплексу, основною метою якого є не лише виробництво сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а й виготовлення засобів виробництва такої продукції, хімічних добрив, комбікормів [3].

Таким чином доцільно сприяти розвитку ряду неурядових організацій, що мають змогу поряд з державою, виконувати функції надання комплексу послуг малим сільськогосподарським підприємствам у

вигляді надання кредитів, виробничо-технічної допомоги, кооперування сільськогосподарської техніки та іншого інвентарю тощо.

Реальними шляхами розширення експортно-імпортних операцій є широкомасштабне будівництво найсучасніших, модернізованих авто-, авіа- та залізничних шляхів, ліній зв'язку та електропередач, сучасної системи телекомунікацій [4].

Висновки. Миколаївська область, була і залишається одним із експортерів продуктів харчування до країн, які мають менш сприятливі кліматичні умови для ведення сільського господарства. Проте, на розвиток аграрного сектору економіки у Миколаївській області впливають ряд і негативних факторів. Про це свідчать низька ефективність даної галузі порівняно з іншими країнами, невідповідність структури українського експорту попиту країн на сільськогосподарську продукцію, невелика частка підприємств, сертифікованих згідно міжнародних стандартів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурченков О.П. Напрямки прискорення адаптації аграрного сектору Миколаївської області до вимог СОТ / О.П. Гурченков, О.С. Крюковська // Зб. наук. праць НУК. - Миколаїв: НУК, 2008. - № 3 (420). - С. 162.
2. Паска І.М. Організація і економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору: автореф. дис. канд. екон. наук / І.М. Паска; Миколаївська держ. аграрна академія. – Миколаїв, 2000. – 19 с.
3. Бурковська А.В. Стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності регіону / А.В. Бурковська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2007. - № 1 (39). – С. 55-61.
4. Іщенко О.І. Вдосконалення регіонального розвитку агропромислового виробництва / О.І. Іщенко. – К.: Нора-прінт, 2001.- 252 с.
5. Багрова І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Текст] / І.В. Багрова; підручник – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.

ПОСИЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О. І. Полярус, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто посилення мотивації праці в сільськогосподарських підприємствах. Проаналізовано питання щодо впровадження мотиваційних прийомів стосовно робочого персоналу в сільському господарстві.

Ключові слова: мотивація, мотивація праці, оплата праці, сільськогосподарські підприємства.

Постановка проблеми. Мотивація праці в сільському господарстві - процес внутрішнього спонукання людини до високоефективної праці шляхом свідомого вибору певного комплексу трудових дій, спрямованих на задоволення особистих потреб працівника та реалізацію його інтересів.

Селянська праця через свою непривабливість вважається однією із найнепрестижніших. Недосконалість механізму матеріальної та моральної зацікавленості працівників села ослаблює їхню творчу активність, трудову дисципліну, знижує кваліфікаційний та культурний рівень. В той же час розробка науково обґрунтованої системи стимулів і мотивів приводить до підвищення зацікавленості працівників у результатах сільськогосподарського виробництва. Тому у структурі трудових мотивів працівників сільського господарства нині провідне місце займають матеріальні мотиви. Інші або деформовані, або практично не розвинуті.

На сьогодні досить важливими є питання визначення кількісного впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на ефективність праці, наукового обґрунтування нормативів затрат часу та удосконалення організації праці в сільськогосподарському виробництві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підвищення ефективності суспільної праці в агропромисловому комплексі та деякі аспекти поліпшення умов праці відображено в наукових працях П. С.

Березівського, О. А. Богуцького, М. В. Зубця, М. Й. Маліка, Л. В. Молдаван, О. М. Шпичака.

Постановка завдання. Метою дослідження є застосування високоефективних мотиваційних прийомів щодо поліпшення підвищення продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах для збільшення їх прибутковості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мотивація праці є історично закономірним соціально-економічним та морально-психологічним явищем, що характеризується комплексом економічних, організаційних, соціологічних та психологічних умов, які спонукають людину до дії. Ефективність праці, як будь-яке економічне явище, проявляє себе в кількості та якості живої праці [1].

Мотивація має прямий зв'язок з продуктивністю праці. Залежність тут взаємна – незначна, навіть порівняно з іншими галузями вітчизняної економіки оплата праці в сільському господарстві пояснюється надто низькою продуктивністю праці. Важливим елементом ефективного використання трудових ресурсів виступає підвищення продуктивності праці.

В Україні протягом 2005 – 2010 років рівень продуктивності праці в сільському господарстві знизився на 3,5 %. У той же час оплата праці зростала відповідно до росту мінімального її розміру. Проте мінімальність оплати, в свою чергу, не сприяє високому рівню мотивації праці, і як наслідок – досягненню високих її результатів.

За роки економічних реформ продуктивність суспільної праці значно скоротилась. Таке явище супроводжувалось і різким зростанням об'ємів валової продукції при одних і тих самих затратах праці, собівартості сільськогосподарської продукції та відсутністю коштів для формування фондів споживання, стимулювання та споживання, що привело до низького рівня заробітної плати. В сучасних умовах скорочення

чисельності працівників аграрної сфери, різко підвищується роль продуктивності праці.

Показники, які характеризують результативність праці і виробництва, відрізняються багатогранністю. Одні з них є безпосередньо зарплатоутворюючими (об'єм виробництва, виручка від реалізації, прибуток, фонд оплати праці і ін.), – важливими факторами підвищення результативності праці (кількість і якість праці, кваліфікація працівників, стаж роботи і інші). Всі вони без виключення потребують комплексного використання та обліку [2].

Система мотивації повинна всебічно сприяти подоланню відчуженості від результатів праці, трудової апатії, задля запобігання подальшому зниженню у працівника рівня необхідності ефективно працювати. Подолання відчуженості можливе за рахунок підвищення ціни сільськогосподарської праці через справедливо-високу її оплату. Потрібно відновити ситуацію, коли б заробітна плата в аграрному підприємстві виконувала стимулюючу функцію, а її розмір давав можливість задовольняти потреби працюючих.

На шляху підвищення рівня мотивації праці необхідно також відмовитися від технократичного менеджменту, коли персонал вважається частиною технології, надаючи перевагу принципам “людських відносин”, коли працівники беруть участь в управлінні підприємством, а головне – у розподілі доходів.

Вагомий вплив на відношення до праці працівників в агропромисловій сфері повинні відігравати: бажання спокійно працювати без неприємностей, гарне відношення з боку колективу, прагнення проявити себе та прагнення досягти максимальної самостійності в роботі [3].

Серед мотивів до праці слід виділити мотиви змістовності праці – суспільна значимість і корисність, статусні мотиви – суспільне визнання діяльності, мотиви матеріальні, мотиви інтенсивності діяльності. Лише мотиваційний механізм, який враховуватиме всі ці мотиви, може принести

позитивний результат. Дієвими стимулами до праці виступають лише ті предмети і дії, які на даний момент є найбільш цінними для людини і можуть найповніше задовольнити її потреби, очікування. Мотиви до праці виникають тоді, коли в суспільстві є певний набір благ, а для отримання їх людина повинна здійснити певні трудові дії, які відповідають потребам й інтересам конкретного індивіда. Без наявності в суспільства чи господарюючого суб'єкта достатньої кількості необхідних для людини-працівника благ, які можуть посилювати мотиви до праці, важко забезпечити формування у свідомості працівника стійкої необхідності ефективно виконувати свою роботу. Стимул переросте в мотив лише коли працівник в змозі і хоче здійснити певні дії. Успішна діяльність і ефективний розвиток сільськогосподарського підприємства неможливі без зацікавленості всього персоналу в досягненні бажаного результату, а також активні заохочування працівників в виробничий процес. Єдиної схеми найбільш оптимального стимулювання не існує. Моральні заохочення також відіграють важливу роль в діянні працівника. Керівництво підприємств повинно наприклад, використовувати публічні вистави, давати можливість своїм кращим працівникам виступати на сільських передачах таких як «Сільський час», публікувати найкращі результати певних працівників в місцевих, районних та обласних газетах. Це пов'язано з бажанням доказати, що телебачення, газети не марно показали саме «наше» підприємство, і з підвищенням відповідальності за результати праці, і зі страхом не втримати високу планку, не оправдати довіру односельчан, рідних, знайомих.

При цьому надзвичайно важливо розуміти, що річ йде не про випадковий приїзд журналістів, а про заплановану акцію. Тобто працівники знали наперед, що спочатку проходить відбір підприємства, а потім керівник відібраного підприємства вирішує, кого показати в телепередачі, або опублікувати в статті.

Крім цього в сільському господарстві цикл роботи прив'язаний не до

календарного року чи місяця, а до відділів, збору врожаю і т.д. І саме опираючись на ці обставини потрібно планувати акції додаткового стимулювання працівників. Тоді працівники будуть рахувати закінченням періода роботи не останній день календарного періода, а момент завершення наступного виробничого циклу, що в більшій мірі орієнтує їх на результати праці.

В сільському господарстві добре діє система накопичення позитивних результатів, наприклад, поступове погашення заборгованості за житло, кредита на автомобіль і т.д. Ефективним у всьому світі являється система пільг. Працівник може придбати продукцію свого підприємства за ціною трохи нижчою ринкової, це збільшує відповідальність за якість праці.

Слід враховувати, як диференційований підхід до оцінки праці працівників, мається на увазі коефіцієнт трудової участі, так і співвідносити матеріальну підтримку персоналу з загальним успіхом підприємства, що означає, що в премії працівника може бути декілька складових:

- врахування індивідуального коефіцієнту трудової участі;
- результатів роботи його бригади;
- врахування загальної прибутковості підприємства.

Спрощення нарахування персональних премій, навпаки, часто призводить до того, що акцент трудової активності зміщується. Наприклад, якщо ми будемо нагороджувати тільки з врахуванням коефіцієнта особистої трудової участі, то можемо отримати не лише опосередковане відношення до загальної справи, але й перекладання відповідальності за похибки на інших колег, і як висновок, загальне погіршення робочої атмосфери в колективі. Навпаки орієнтація тільки на загальний результат практично неминуче призводить до появи «трутнів» в трудовому колективі. З іншого боку важливо розуміти, що важка система заохочування повинна бути чітко роз'яснена працівникам підприємства, інакше очікуваний результат не буде отриманий.

Необхідно максимально розвивати довготривалі програми заохочування працівників і переводити ці заохочення не в грошову (хоча цілком матеріальну і розрахункову) сферу.

Досвідчений керівник вкладає гроші і в соціальні сфери в селі, в першу чергу, - в будівництво дитячих садків і шкіл. Так як працівники у яких є діти традиційно прив'язані до місця роботи, а значить і зацікавлені у результатах своєї праці, якщо оплату за дитячий садок і школу повністю бере на себе підприємство. Також не слід забувати про елементарні способи нематеріального стимулювання, наприклад, розміщення фотографій кращих працівників на дошку пошани. При цьому фотографії необхідно обов'язково оновлювати, навіть якщо працівник вже п'ятий рік поспіль являється кращим. Ефективним також являється вручення грамот і медалей.

Висновки. Отже, неухильне стимулювання мотивації праці має надзвичайно важливе значення і саме за рахунок мотивації праці досягається приріст обсягу виробництва продукції, що є головним джерелом збільшення прибутку підприємств агропромислового комплексу Миколаївської області та України в цілому як у внутрішній, так і в зовнішній діяльності .

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: [Підручник – 2-ге видання доп. і перероблене] / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ 2002. – 624 с.
2. Бердін О.В. Чинники та умови забезпечення конкурентоспроможної діяльності підприємств: [Економіка АПК] / О.В. Бердін – К.: 2004 – №9. – с. 126-130.
3. Белоконь И. В. Трудовые ресурсы села: [Монографія] / И.В. Белоконь – К.: Наукова думка, 1997. – 175с.

ШЛЯХИ ПОЛПШЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

М.С. Прокоф'єв, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто основні напрями поліпшення зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств Миколаївської області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експортний потенціал, світовий ринок.

Постановка проблеми. Сучасні сільськогосподарські підприємства діють в умовах активного розвитку міжнародних ринків, для того щоб підприємства Миколаївської області могли успішно вести експортну діяльність та успішно конкурувати з іноземними контрагентами на ринках сільськогосподарської продукції слід звернути увагу на питання конкурентоспроможності продукції підприємств АПК, пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження шляхів формування і розвитку зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств є досить актуальним і знайшли відображення у наукових працях провідних науковців: В.Г. Андрійчука, П.Т. Саблука, Г.М. Дроздова, А.М. Кандиба, В.І. Власова та інших.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є з'ясування можливих шляхів поліпшення та розвитку зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідивши інформацію, щодо експорту та імпорту товарів сільськогосподарськими підприємствами Миколаївської області протягом 2005-2010 років, можна зробити висновок, що обсяг експортованих товарів протягом 2005-

2008 років, має тенденцію до зростання, але експорт товарів у 2009 році зменшився порівняно з 2008 роком до країн СНД, проте до інших країн світу цей показник з кожним роком збільшується. Одним з основних видів зовнішньоекономічної діяльності підприємств Миколаївської області є експортом сільськогосподарської продукції, а саме експортом зернових культур. Основними експортерами даного виду продукції в регіоні є такі зернотрейдери як "Віталмарагро", ТОВ СП "Нібулон", Євросервіс, концерн "Прометей" [1].

Зовнішньоекономічна діяльність має потужні перспективи, однак значною проблемою є те, що переважна більшість сільськогосподарських товаровиробників досліджуваного регіону не мають можливості експортувати продукцію чи сировину самостійно, оскільки це потребує великих затрат коштів, великих обсягів експортованої продукції, знання світових ринків і транспортних можливостей. При цьому, погіршилася ситуація з кредитуванням АПК, що за відсутності надходжень від реалізації виробленої продукції значно ускладнює фінансове забезпечення польових робіт. Так, у 2010 році в економіку області іноземними інвесторами було вкладено 18,5 млн дол США, тобто в майбутньому ці потрібно буде повертати [2].

На нашу думку підвищенню зовнішньоекономічної діяльності підприємств Миколаївської області сприятиме реалізація таких заходів: посилення впливу держави на регулювання ЗЕД через запровадження механізму експортних субсидій та субвенцій, розвиток консультативних послуг для експортерів, створення системи ринкової інформації, ознайомлення із закордонною практикою, реорганізація організаційної структури управління аграрних підприємств, створення сприятливих умов для імпорту тих видів сільськогосподарської продукції, що не виробляються в Україні, підвищення частки готової продукції в експорті досліджуваного регіону, стимулювання технологічного оновлення та переоснащення аграрного виробництва відповідно до європейських

стандартів, офіційне вирішення міжнародних торгових спорів, що забезпечує захист національних інтересів і подолання дискримінації, а також сприяння активному залученню іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки та розширення можливостей щодо пошуку потенційних іноземних партнерів для спільної діяльності, що в свою чергу сприятиме стимулюванню розвитку експортно-імпортних операцій аграрних товаровиробників [3].

На рівні підприємства доцільною є розробка стратегії зовнішньоекономічної діяльності, тобто єдиного напрямку, який буде враховувати внутрішні можливості підприємства та ринкові умови, в яких йому доведеться функціонувати. Так для запровадження даної стратегії на підприємствах потрібно буде провести ряд заходів а саме:

- провести комплексний аналіз ефективності ЗЕД на засадах фінансово-економічного аналізу та складання матриці SWOT та згрупувати економічні показники, що чітко виявить внутрішні можливості підприємства.
- провести аналіз зовнішнього середовища, який включає в себе оцінку постачальників, конкурентів та споживачів, а також аналіз пропонуваного підприємством та конкурентами товарів з метою виявлення стадії життєвого циклу товару та можливості його заміни. Також необхідні проведення маркетингового дослідження ринку з метою виявлення переваг споживачів та оцінка постачальників для визначення якості сировини та рівня цін на неї в даній галузі.
- проаналізувати привабливість закордонного ринку на який підприємство прагне вийти, при цьому доцільно провести матричний аналіз. При проведенні матричного аналізу ЗЕД підприємства найчастіше використовуються такі матриці: матриця BCG - аналіз темпів зростання та частки ринку; матриця GEM - аналіз порівняльної привабливості ринку та конкурентоспроможності;

матриця ADL - аналіз життєвого циклу галузі та відносного положення на ринку; [4].

Висновки. В умовах сьогодення поліпшення зовнішньоекономічної діяльності підприємств Миколаївської області та зміцнення їх конкурентних позицій на закордонних ринках сільськогосподарської продукції не можливе без підтримки з боку держави, а саме дотацій, субсидій, державних кредитів, створення сприятливих умов для експорту своєї продукції, захисту вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції, оновлення застарілої техніки на більш сучасну яка підвищить ефективність виробництва сільськогосподарської продукції та поліпшить її якість при одночасному зниженні собівартості. Також сільськогосподарським підприємствам потрібно виробити стратегію зовнішньоекономічної діяльності та скоординувати свою діяльність з іншими суб'єктами зовнішньоекономічних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2010 рік: Стат. зб. /Держкомстат України. Головне управління статистики в Миколаївській області. — Миколаїв. — 2011 — 353 с.
2. Пирог О.В. Оцінка експортного потенціалу регіонів України /О.В. Пирог, А.І. Зацепило // Економічний простір. — 2009. — №24. — С144 — 152
3. Бурковський І.Д. Основні напрями підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності в аграрній сфері економіки / І.Д. Бурковський, А.В. Бурковська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. — Вип. 3 — т. 1 — С105 —110.
4. Рубан І. В. Обґрунтування стратегії розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства на засадах збалансованої системи показників [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com / 9. EISN_2007 / Economics / 21328.doc.htm

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИНОГРАДАРСТВА В ГОСПОДАРСТВАХ ОЧАКІВСЬКОГО РАЙОНУ

Прусов С.М. магістр

Миколаївський державний аграрний університет

В статті досліджено стан та розвиток виноградарської галузі в господарствах Очаківського району Миколаївської області. Встановлено ряд найголовніших чинників, які формують високорентабельне виробництво винограду.

Ключові слова: виноградарство; стан; економічна ефективність

Постановка проблеми. Виноградарсько-виноробний підкомплекс АПК є однією із найважливіших стратегічних галузей України, в якому зосереджено виробництво життєво необхідних продуктів харчування. Вона відіграє важливу роль у наповненні коштами державного і місцевих бюджетів, вирішенні важливих соціально-економічних проблем регіонів. В той же час, сприятливі ґрунтово-кліматичні умови Миколаївщини дозволяють вирощувати цінні європейські технічні сорти винограду для виробництва високоякісного шампанського, марочних столових, десертних вин, для споживання у свіжому вигляді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою сучасного стану та розвитку галузі виноградарства займалися багато вітчизняних вчених і розглянули важливі проблеми у виноградарстві, зокрема, А.М. Авідзба, А.Н. Бузні, О.М. Гаркуша, М.О. Дудник, А.П. Дикань, Г.М. Кулешова, І.І. Червен, Е.В. Червен, С.В.Додонов, В.А.Домарецький, О.Ю. Єрмаков, А.М. Матчина, В.О. Рибінцев, В.І.Соколов, Я.С.Спектор, В.О.Фуркевич, Т.І. Ломаченко, Е.М. Макарова, Є.Я. Мартиненко, А.В. Рибак, П.Т. Саблук, В.В. Шальнова та інші.

За даними Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова», за останні роки спостерігається зменшення площі виноградників. Урожайність виноградних насаджень у двічі-тричі

нижча, ніж та, яку забезпечує природна родючість ґрунту та потенційні можливості рослини. Вищезгадані автори зробили вагомі внески та надали слушні пропозиції щодо питань розвитку галузі виноградарства. Поряд з цим, залишається ряд питань, що потребують подальшого розвитку.

Постановка завдання. Дослідити сучасний стан виноградарства у сільськогосподарських підприємствах Очаківського району.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одними з самих головних факторів розвитку виноградарства є оптимальне розміщення насаджень в регіоні і навіть окремих господарствах на ділянках з урахуванням їх природно-кліматичних і економічних особливостей.

Серед природно-кліматичних факторів, що визначають можливість вирощування винограду, найбільше значення мають мінімальні температурні умови повітря і ґрунту та частота їх повторюваності, сума активних (вище +100С) температур повітря, кількість днів із середньодобовою температурою вище +150С. Особливу суттєву роль відіграє сума активних температур. Як показують дослідження район цілком придатний для вирощування винограду ранніх, середніх та середньопізніх термінів визрівання, винятком є пізні сорти [1].

До економічних факторів, в першу чергу, належать концентрація та спеціалізація виробництва. Частка даної галузі в сільськогосподарських підприємствах Очаківського району досить значна, адже завдяки виноградарству в середньому з 9,6% площі сільськогосподарських угідь господарств виробляється більше половини товарної сільськогосподарської продукції району. По господарствам ці показники дуже різняться, але все одно ця галузь займає значне місце в їх економіці.

Так, найбільша частка даної галузі в показниках господарювання у ТОВ «Агрофірма «Лиманський»»: по площі сільськогосподарських угідь ця галузь займає в середньому - 34,8%, а по грошовій виручці рослинництва і тваринництва – 80,5%. Також до спеціалізованих господарств району належить СГЗАТ «Ольвія», ПСП «Козирське».

Дуже важливим показником в виноградарстві є загальна площа та частка молодого винограду в ній. Вона дає об'єктивну картину про темпи відтворення виноградних насаджень та обсяги їх закладення. Саме ці показники в першу чергу свідчать про стан в галузі в цілому [1].

Розподіл площ виноградних насаджень та їх динаміку по господарствам наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Площі виноградних насаджень по господарствам Очаківського району, що мають виноградарство, га

Господарства і показники	2008р.	2009р.	2010р.	2010р. у % до 2008 р.
ПСП «Козирське», всього	380,4	326,1	326,1	85,7
в т.ч. молодих	128,5	93,04	74,9	58,3
СГЗАТ «Ольвія», всього	835	804	1011,2	121,1
в т.ч. молодих	420	204	377,2	89,8
СГЗАТ «Родіна», всього	332,35	273,6	273,6	82,3
в т.ч. молодих	65,35	55,6	55,6	85,1
ТОВ «Дніпро», всього	538,7	368,7	101	18,7
в т.ч. молодих	83,7	43,7	-	-
ТОВ «Сонячний», всього	354,74	313,74	313,74	88,4
в т.ч. молодих	-	-	-	-
ТОВ «Агрофірма «Лиманський», всього	896	915,3	864,15	96,4
в т.ч. молодих	-289	423,3	231,45	80,1
Всього по району	3337,19	3001,44	2889,79	86,6
в т.ч. молодих	986,55	819,64	699,15	70,9

Загалом по району площа насаджень скоротилася на 13,4%. Найбільше скоротилися молоді насадження – на 29,1%, по плодоносним скорочення відбулося майже на 7%. Треба відзначити, як би не значна підтримка галузі з боку держави, то зниження площ насаджень відбувалося значно більшими темпами. Завдяки сприянню держави за 2007-2010 роки відбулося значне оновлення виноградних насаджень. Держава компенсує

здійснені витрати по закладці виноградних насаджень суб'єктам господарювання, які займаються виноградарством. В господарствах за цей період закладено 750 га виноградних насаджень районованих високоефективних сортів.

Поступове зменшення площ виноградників зовсім не відобразилося на обсягах виробництва їх продукції, тобто на валовому зборі винограду, що в 2010 році в порівнянні з 2008 роком зріс в 3 рази - з 8871,2 т до 26721,97 відповідно. 2010 рік був досить сприятливим в плані погодних умов для винограду - валовий збір Очаківського району був на рівні загального валового збору Миколаївської області за 2002 рік.

Наочне уявлення про динаміку збільшення валового збору винограду по господарствах Очаківському району можна одержати проаналізувавши рис.1.

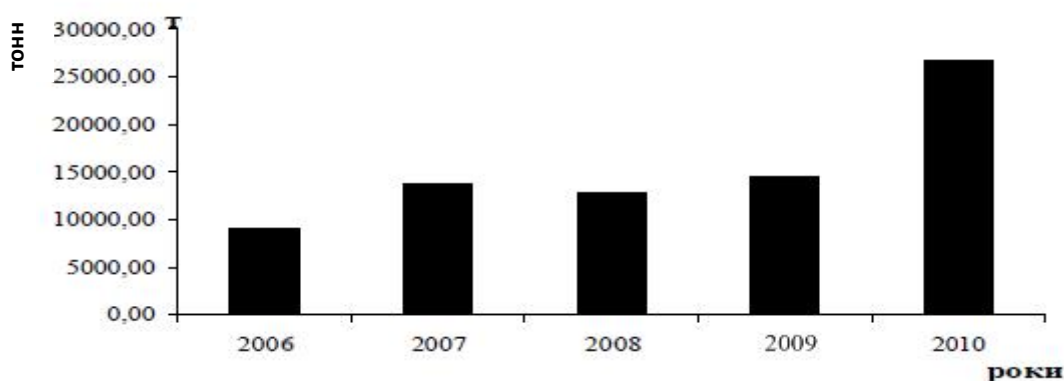

Рис.1. Динаміка загальних валових зборів винограду по господарствам Очаківського району

В загальнорайонному валовому зборі винограду за 2008-2010 роки найбільша частка належить ТОВ «Агрофірмі «Лиманський»». За ці роки даному господарству належало від 40,0% до майже половини районних валових зборів винограду. На другому місці СГЗАТ «Ольвія», яке забезпечило 28,6% валового збору у 2008 році і 41,1% у 2010 році. Переважний вплив на валовий районний збір винограду цих господарств пов'язаний в першу чергу з постійно зростаючим рівнем вирощування та догляду за цією культурою, і звичайно, з збільшенням площ виноградних насаджень.

В виноградарстві району в останні роки відбулися як негативні, так і позитивні зміни. До негативних належить зниження площ насаджень. До позитивних головним чином належить значне збільшення загального валового збору, покращення сортової спеціалізації. Все це вплинуло на економічну ефективність виробництва даної продукції (табл.2).

Таблиця 2

Основні показники економічної ефективності виноградарства по сільськогосподарським підприємствах Очаківського району

Господарства	Урожайність, ц/га	Виробнича собівартість 1ц, грн	Прибуток у розрахунку на 1ц, грн	Рівень рентабельності, %
2008 р.				
ПСП «Козирське»	92,98	79,48	138,20	152,68
СГЗАТ «Ольвія»	90,58	101,73	278,00	237,62
СГЗАТ «Родіна»	6,64	150,71	-4,42	-2,58
ТОВ «Дніпро»	18,00	151,16	-67,41	-40,19
ТОВ «Сонячний»	2,36	204,40	-165,30	-61,55
ТОВ «Агрофірма «Лиманський»»	81,99	66,36	57,99	73,42
2009 р.				
ПСП «Козирське»	102,37	111,91	68,37	55,28
СГЗАТ «Ольвія»	99,35	69,15	86,65	106,79
СГЗАТ «Родіна»	11,26	126,99	8,22	5,59
ТОВ «Дніпро»	8,90	341,54	-206,33	-42,24
ТОВ «Сонячний»	3,10	174,18	-73,25	-37,10
ТОВ «Агрофірма «Лиманський»»	113,48	69,15	96,14	127,04
2010 р.				
ПСП «Козирське»	170,00	92,81	470,75	461,61
СГЗАТ «Ольвія»	180,56	43,41	513,27	863,04
СГЗАТ «Родіна»	15,23	62,97	43,05	62,51
ТОВ «Сонячний»	0,28	1695,45	-2094,32	-95,29
ТОВ «Агрофірма «Лиманський»»	165,06	57,09	82,34	118,49

Продуктивність виноградних насаджень району значно зросла тільки в спеціалізованих господарствах. Це пов'язано з високим рівнем організації виробництва галузі в цих господарствах: удосконаленням

агротехніки, збільшенням рівня механізації, удосконаленням сортової спеціалізації та саме головне зі значним оновленням насаджень.

В СГЗАТ «Ольвія», ПСП «Козирське» та ТОВ «Агрофірма «Лиманський»» з 2008 по 2010 рік урожайність зростає з 91, 93, 82 ц/га до 181 і 170, 165ц/га відповідно. При цьому виробнича собівартість 1ц винограду за цей період, не зважаючи на значне підвищення цін на паливно-мастильні матеріали, засоби захисту рослин та рівня оплати праці (в структурі собівартості ці статті займають близько 75-85%), в СГЗАТ «Ольвія» і ТОВ «Агрофірма «Лиманський»» значно зменшилась, а рівень рентабельності постійно збільшується.

Висновки. Очаківський район є провідним виноградарським районом півдня України. В розвитку даної галузі зацікавлені держава, сільськогосподарські підприємства, переробні підприємства, селяни.

Завдяки сприянню держави виноградарство району досить динамічно розвивається - за 5 років закладено 750 га виноградних насаджень при цьому валовий збір збільшився більш ніж в 3 рази. Результати дослідження свідчать, що в сукупності чинників ефективного функціонування виноградарської галузі виділяються: сприятливі агрокліматичні умови; раціональне розміщення та спеціалізація галузі; рівень агротехніки; удосконалення сортової спеціалізації; державна підтримка виноградарства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаркуша О.М. Формування ефективного виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК України / О.М. Гаркуша – Миколаїв: МДАА, 2001. – 281с.
2. Наумов О.Б. Оцінка ефективності діяльності підприємств виноградарсько-виноробного комплексу України / О.Б. Наумов, А.В. Тарасюк //Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2004. – 4 (28).

ПОТЕНЦІАЛЬНІ НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І.В. Рибачук, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

В статті розглянуто основні напрями залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області та шляхи підвищення конкурентності аграрних підприємств на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Ключові слова: іноземні інвестиції, сільськогосподарське виробництво, аграрні підприємства.

Постановка проблеми. Ведення конкурентоспроможного виробництва продукції сільського господарства України потребує відповідного забезпечення інвестиційними ресурсами, а саме, зважаючи на обмеженість внутрішнього капіталу, іноземними інвестиціями. Вирішення цього питання сприятиме створенню сучасної матеріально-технічної бази галузі, ефективному здійсненню соціальних перетворень на селі та підвищенню продуктивності аграрного виробництва. Крім того, спрямування значних обсягів інвестицій в сільське господарство забезпечить прискорення розвитку науково-технічного прогресу, темпи якого за останні роки в агропромисловому комплексі загальмувалися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань інвестування та інвестиційної діяльності в економіці займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, зокрема І.А. Бланк, В.В. Бочаров, М.І. Герасимчук, О.Д. Данілов, А.В. Козаченко, І.І. Лукінов, А.В. Мертенс, М.М. Надашківський, А.А. Пересада, В. Г. Федоренко, Гайдуцький А.П., П.С. Рогожин, Н.М. Ушакова, У. Шарп, В.Я. Шевчук та ін. Інвестиційну діяльність в аграрній сфері вивчали П.І. Гайдуцький,

С.А. Гуткевич, М.І. Кісіль, А.Г. Махмудов, М.О. Павловський, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук, О.М. Царенко, А.В. Чупіс та ін.

Незважаючи на значні наукові дослідження та вагомі практичні розробки з питань здійснення управління та оцінки ефективності інвестиційної діяльності в аграрній сфері, недостатньо вивченими залишаються питання щодо визначення потенційних напрямів рослинництва, тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції.

Постановка завдання. Дослідження потенціальних напрямів залучення іноземних інвестицій в аграрному секторі Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з основних напрямів залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області без сумніву є розвиток рослинництва. Говорячи про рослинницькі галузі необхідно вказати, що їх набір на Миколаївщині та співвідношення однієї з одною по роках є неоднаковою. У структурі посівних площ області провідні позиції належать групам зернових та технічних культур. При цьому у складі зернових головну роль відігравала озима пшениця, ярий ячмінь, кукурудза та озимий ячмінь. Серед технічних культур головною практично у всі роки був соняшник, частка якого становить у 2010р. 23,2 %. У складі групи овоче-баштанних культур провідні позиції займають картопля та овочі, але їх частка у загальних посівних площах є незначною.

Зернові культури у сільськогосподарському виробництві області займають провідне місце (61,0%) проте їх урожайність з кожним роком знижується (у 2010р. з 1 гектара зібраної площі в усіх категоріях господарств було одержано 12,3 ц зерна, що на 10,7 ц менше, ніж у 2009р. та на 2,4 ц ніж у 2003р.). Тому постає питання про посів нових сортів (наприклад, “Витязь” та “Россава”).

На нашу думку, вирощування даних культур в сучасних умовах розвитку ринкових відносин є не перспективним.

Враховуючи найбільш сприятливі природно-кліматичні умови вирощування та особливості поєднання з агрокліматичними ресурсами, доречно було вирощувати в нашій області ярий ріпак. Він має ряд цінних ознак зокрема, з нього виготовляється харчова та технічна олія, біопаливо, мастильні матеріали, високобілковий корм тощо. Висівання ріпаку сприяє збереженості родючості ґрунту, оскільки він є найдешевшим сидеральним добривом. Крім того, при вирощуванні на насіння він поліпшує агрофізичні властивості посівів та ґрунтів, сприяє нагромадженню органічної речовини і волого забезпеченню в ґрунті та запобігає розвитку ерозійних процесів. Ріпак є однією з ринкових культур – ціна на продукції якої продовж останніх років у країнах Європи та світу залишається у межах 220-230 доларів США за одну тону товарного насіння. За рівнем трудомісткості він знаходиться на рівні зернових культур, а за економічною ефективністю перевищує останні в 2-2,5 рази.

Миколаївська область відрізняється кращими (порівняно з іншими регіонами) природними умовами для розвитку виноградарства. Хоча для його розвитку потрібні значні кошти, на нашу думку, він себе повністю окупить.

Також до потенційних культур для вирощування в умовах нашого регіону відносяться овочева та плодово-ягідна продукція. Зокрема вирощування полуниці. Вона дає непогані врожаї, а ціна на неї на початок сезону становить до 60 грн за 1 кг. Єдине, що полуниця вологолюбна культура тому потребує інтенсивного зволоження. Для вирішення цієї проблеми можна скористатися системами крапельного зрошення, які широко практикуються в країнах Європейського Союзу.

Напрямами іноземного інвестування в рослинництві є:

- стабілізація та поступове збільшення обсягів виробництва основних видів продукції рослинництва зокрема продовольчого зерна, цукрового буряку, ріпаку, плодів, льону – довгунця, кормів, особливо на природних сінокосах і пасовищах;

- забезпечення формування та ефективного використання сортових ресурсів сільськогосподарських культур, створення обласного резервного фонду насіння, полігонів, демонстраційних полів рослин та технологій;
- фінансова підтримка господарства за реалізацію екологічно чистої сільськогосподарської продукції у спеціалізованих сировинних зонах;
- надання захисту інтересам сільськогосподарських товаровиробників на внутрішньому ринку;
- удосконалення галузевої структури виробництва з урахуванням особливостей природно-кліматичних зон області.

Щодо розвитку тваринництва в досліджуваному регіоні, то слід сказати, що в останні роки спостерігається значне його скорочення. Господарствами усіх категорій торік було вирощено 38,6 тис. тонн худоби та птиці (у живій масі), що на 12,9% менше, ніж у попередньому році. Це пов'язано, на нашу думку, з тим, що собівартість виробництва даної продукції дуже висока. При цьому ціни на продукцію тваринництва дуже низькі (1 літр молока в середньому коштує 1,5 грн., 1 кг. живої ваги ВРХ – 10 грн).

В цих умовах постає питання про визначення основних напрямів інвестування тваринництва Миколаївщини:

- 1) розвиток молочного скотарства за допомогою створення великих товарних ферм, збереження та інтенсивне використання наявного генофонду високопродуктивних молочних порід вітчизняної та зарубіжної селекції;
- 2) нарощування обсягів виробництва свинини;
- 3) приділяти увагу конярству, як племінному та спортивному;
- 4) удосконалити розвиток вівчарства (розведення м'ясо-вовно-молочного напрямку в товарних господарствах, відтворення поголів'я шляхом штучного осіменіння, розвиток таврійського типу асканійської породи);
- 5) розвиток птахівництва, зокрема бройлерного типу.

На нашу думку перспективною галузю вкладання коштів іноземними інвесторами є переробка сільськогосподарської продукції. За результатами діяльності у 2010 році переробка сільськогосподарської продукції займала 30,9% у загальнообласному обсязі реалізації продукції. В структурі обсягу реалізації продукції галузі найвагоміші частки припадають на продукцію підприємств з перероблення та консервування овочів і фруктів – 36,8%, виробництва молочних продуктів і морозива – 21,4% та виноградного вина – 6,8%. З 2003 року на підприємствах з виробництва харчових продуктів спостерігалось щорічне зростання виробничої активності. За 2003–2010 роки випуск продукції галузі збільшився у 3,5 рази, що є одним із найвищих показників серед основних видів сільськогосподарської діяльності. Значного зростання досягнуто підприємствами з виробництва олії і тваринних жирів (у 65 рази), що обумовлено появою у 2007 р. нового потужного виробника соняшникової нерафінованої олії. Підприємствами з перероблення та консервування овочів і фруктів обсяг виробництва збільшено у 51 разів, що пов'язано, головним чином, з активною роботою та розширенням потужностей ТОВ "Сандора", яким виробляється 93% загальнообласного випуску овочевих і фруктових соків та всі дитячі соки. Виробниками молочної продукції та морозива за зазначений період обсяг виробництва збільшено – у 2,9 рази, виноградного вина – у 5,2 рази.

Водночас, не досягнуто рівня 2003 року підприємствами, що займаються переробкою зерна, а саме: з виробництва готових кормів для тварин – на 79,6% та борошномельно-круп'яної промисловості – на 26,3%. Виробниками м'яса та м'ясних продуктів випуск продукції скорочений на 7,3%. Критичною є ситуація на підприємствах з виробництва рибної продукції, якими випущено лише 3,2% від обсягу виробництва 2003 року. Тому для розвитку переробних підприємств зернової, м'ясної та рибної продукції потрібні значні кошти.

Враховуючи перспективність галуззі переробки аграрної продукції, доцільно визначити напрями іноземного інвестування:

- § виготовлення фруктових та овочевих соків, пюре;
- § перероблення та консервування овочів та фруктів;
- § виробництво вина та виноматеріалів;
- § переробка молокопродуктів та виробництво морозива;
- § розвиток виробництва та переробки рибної та м'ясної продукції.

Щодо забезпеченості основними виробничими фондами аграрного виробництва та сільськогосподарською технікою у Миколаївській області, то спостерігається тенденція до їх зменшення. Технічне забезпечення аграрних підприємств області знаходиться на низькому рівні і не відповідає сучасним вимогам ринкової економіки, відчувається дефіцит техніки, який негативно впливає на ефективність виробництва. Це пов'язано з нестачею коштів в аграрних підприємств на придбання техніки та розвиток матеріально-технічної бази аграрного виробництва. Вирішення цієї проблеми не можливе без відповідних інвестицій у матеріальній формі, тобто нових машин та устаткування.

Напрямами вкладання іноземних інвестицій в матеріально-технічну базу аграрного виробництва досліджуваного регіону є: оновлення машинно-тракторного парку; розвиток біодизельних установок; поширення лізингових угод.

Значні кошти витрачається підприємством на паливо-мастильні матеріали. Вони в структурі витрат займають 17,7%. Проблема забезпеченості паливом є актуальною через високі ціни на нього і низьку платоспроможність аграріїв. Враховуючи це доцільно було б приділити увагу біодизельним установкам, які можуть використовувати не лише крупні підприємства, але й дрібні фермерські господарства. Досвід США та Європи свідчить, що використання такого біодизеля практично безвідходне. При переробці 100 тонн насіння ріпаку (сировина для

виробництва) одержують 60 т. макухи (за яку комбікормові заводи платять до 500 грн. за 1 т.).

Висновки.Отже зважаючи на проведені дослідження основними напрямами для залучення іноземних інвесторів є: земельні ресурси; розвиток рослинництва, тваринництва та переробки сільськогосподарської продукції матеріально-технічна база; впровадження високопродуктивних технологій вирощування сільськогосподарських культур та утримання худоби і птиці; оновлення та модернізація на базі нових технологій підприємств переробної і харчової промисловості, а також тих, що займаються заготівлею і зберіганням зерна та іншої сільськогосподарської продукції; створення потужностей та сировинної бази для виробництва тари і пакувальних матеріалів. Вирішення даних питань сприятиме підвищенню конкурентності аграрних підприємств на внутрішньому і зовнішньому ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України. N 1561-XII від 18.09.91. , ВВР, 1991, N 47, ст.647 .
2. Червен І.І. Ефективний розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі регіонального АПК. / І.І. Червен, В.І. Ключник, А.В. Ключник. Миколаїв : Видавництво Ірини Гудим, 2007. – 180 с.
3. Статистичний щорічник «Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності підприємств Миколаївської області за 2010 рік».
4. Федоренко В. Г. Інвестознавство: Підручник.- 3-тє вид., допов.- К.: МАУП, 2004. – 480 с.: іл.- Бібліогр.: с. 470-472.
5. Шebаніна О.В. Інвестиційне забезпечення розвитку продовольчого підкомплексу АПК / О.В.Шebаніна // Економіка АПК. – 2007. - № 2. – С. 56 – 61.

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ**

Я.М. Рудінська, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглядається маркетингова стратегія, що складається із сукупності чотирьох складників комплексу маркетингу. Основна увага приділяється концепції «4P»: ціна, збут, просування та продукт

Ключові слова: система маркетингу, зерновиробництво, комплекс маркетингу, концепція «4P», ціна, збут, просування, продукт.

Постановка проблеми. Виробництво зерна в Україні традиційно тривалий історичний період посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства, якій належить пріоритетне значення в забезпеченні продовольчої безпеки країни, слугує сировинною базою для виготовлення ряду промислових товарів, належить до важливих джерел створення кормових ресурсів, має велике значення у формуванні експортних поставок продовольчих товарів держави. На ряду з цим існує багато проблем, пов'язаних з розвитком внутрішнього зернового ринку та реалізацією зерна за кордон.

У зв'язку з цим реальним економічним інструментом організації діяльності аграрних підприємств, які виробляють зернову продукцію, є агромаркетинг, який представляє собою комплексну систему, яка вивчає закономірності вияву, формування, розвитку й задоволення сукупності індивідуальних потреб у зерні та виробів з нього в процесі виробництва, розподілу, обміну й споживання з метою отримання прибутку і задоволення потреб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні методологічні аспекти агромаркетингу висвітлені у працях таких вітчизняних науковців, як В.Власов, В.Зіновчук, В.Колесник, О.Колесов, М.Малік, П.Саблук, І.Соловійов, та інших вчених, які

приділяли основну увагу закономірностям становлення й розвитку маркетингу зерновиробництва.

Постановка завдання. Визначення маркетингової стратегії розвитку підприємств зернопродуктового підкомплексу та ознайомлення з концепцією управління маркетингом «4P».

Виклад основного матеріалу дослідження. Галузь зерновиробництва можна розглядати як сукупність трьох її складових: виробництво засобів виробництва для галузі, виробництво зерна та переробка, зберігання, транспортування й доведення готової продукції до споживача [1]. Основна мета маркетингу в цій галузі - це виведення зерна на ринок, тому застосування маркетингової стратегії має проходити крізь усі три вищезазначені складові.

Маркетингова система враховує специфічні особливості, властиві певним сферам. Такими особливостями для зернопродуктового підкомплексу є:

- характер товару (зерно - продукт, що може довго зберігатися та легко транспортуватися на великі відстані);
- характеристика попиту (майже усі види хлібопродукції - продукти з вираженою оберненою нееластичністю попиту; продукти широкого вжитку; стабільний рівень споживання хлібопродуктів населенням);
- поведінка споживачів (традиційно бережне ставлення до хлібопродуктів, важливість стабільності у забезпеченні хлібопродуктами, залежність споживання від рівня доходу);
- розміщення виробництва (розосередженість виробництва зерна; прив'язка переробних потужностей до сировинних районів та транспортних артерій);
- різноманітність організаційних форм суб'єктів ринку зернопродукції (багатоаспектна конкуренція) [2].

Також маркетингова система аграрних підприємств зернопродуктового підкомплексу повинна включати три підсистеми:

- функціональне забезпечення маркетингової діяльності (планування, розробка стратегії підприємства, організація служби маркетингу, мотивація спеціалістів з комерційних питань, контроль ефективності діяльності підприємства);

- маркетингові дослідження ринкового середовища (дослідження конкурентів, факторів макросередовища, кон'юнктури ринку зерна, ринкових позицій підприємства);

- маркетингові дії підприємства та їх результати (товарна, цінова та комунікаційна політики, політика реалізації зерна).

Отже, система маркетингу на підприємстві - це система організації діяльності підприємства з розробки, виробництва і збуту товарів на основі вивчення запитів споживачів із метою одержання високого прибутку шляхом розробки і впровадження маркетингової стратегії.

Маркетингова стратегія визначає найефективніші маркетингові заходи, які забезпечують реалізацію корпоративної, конкурентних і функціональних стратегій підприємства. Йдеться про способи просування товару на відповідні ринки, товарну і цінову політику, канали розподілу товару, форми стимулювання збуту, організацію рекламних кампаній.

Ціль виробничого процесу можна досягти, застосувавши маркетингову стратегію, що складається із сукупності чотирьох складників комплексу маркетингу, які визначають концепцію «4P»: ціна, збут, просування та продукт.

Під час визначення цін на зерно доцільно використовувати шість етапів їх встановлення. На першому етапі необхідно визначити обмеження (рівень попиту на зерно, рівень конкуренції) й цілі, які будуть враховуватися при встановленні ціни (забезпечення прибутку, завоювання частки ринку, забезпечення виживання підприємства в умовах конкуренції). На другому етапі проводиться оцінка попиту та виручки від продажу продукції, аналіз цінової еластичності попиту на

зерно. На третьому етапі визначають взаємозв'язки між витратами, обсягом виробництва та прибутком від реалізації зерна (аналіз беззбитковості). На четвертому етапі проводять вибір орієнтованої ціни, величини попиту, прибутку, витрат. На останніх двох етапах проводять вибір рівня преїскурантних цін та методів їх корегування, узгодження доходів і витрат, аналіз впливу ціни на підприємство, клієнтів та конкурентів.

Збут. Якість зерна значною мірою визначається умовами зберігання й доставки споживачам. Тому до ключових функцій збуту необхідно віднести транспортування та складування. Саме цей маркетинговий підкомплекс відіграє ключову роль у процесі виробництва та постачання зерна, виходячи з його особливостей [3].

Традиційними каналами розподілу зерна є виробники, оптові (зернотрейдери) або роздрібні посередники, які є єдиними шляхами виходу на ринок. Прогрес в електронній торгівлі відкрив нові перспективи в напрямі наближення до покупців і створення споживчої цінності для виробників зерна. Потужні виробники мають власні зерносховища, вітчизняні та закордонні зернотрейдери будують в морських та річкових портах зерноперевантажувальні комплекси. Лідером серед них є “Нібулон”. У першу трійку також входять “Луї Дрейфус Україна ” і “Сарна”.

Просування. Оскільки метою маркетингу є одержання максимального прибутку за рахунок розширення обсягів продажу продукції, частково це досягається внаслідок проведення цілеспрямованої політики просування. Основними інструментами такої політики є:

- аналіз структури і розмірів попиту на продукцію у споживачів;
- розробка і організація використання асортиментних програм виробництва зерна;
- підвищення якості властивостей зерна;

- просування товару до покупців;
- рекламні заходи по збільшенню попиту на зерно.

Для того, щоб стати гарантом успіху виробника в його просуванні на ринку, заходи стимулювання продажу зерна мають відповідати специфіці товару й засобів комунікації (реклами).

Результативність маркетингових заходів багато в чому визначається своєчасним розробленням концепції і стратегії маркетингу, які охоплюють всі процеси господарської діяльності, включаючи і технологічний процес виробництва. Усі ланки виробництва і споживання визначають рівень конкурентоспроможності товарів та задоволення потреб замовників.

Продукт. Кінцевий продукт (зерно) залежить від обраної сільськогосподарським підприємством маркетингової стратегії. Сама по собі маркетингова стратегія знаходить відображення у чотирьох елементах маркетинг-міксу та є тим орієнтиром, на який має спрямовуватися ціноутворення, просування, збут і продуктова політика підприємства.

З огляду на вище вказане сільгоспвиробник може обрати стратегію зниження витрат або намагатись пропонувати покупцям що-небудь, відмінне від конкурентів (диференціація та концентрація). Тому підприємство досягає вищого прибутку або за рахунок вищих цін, або за рахунок зниження витрат порівняно з конкурентами [4].

Формування конкурентних переваг обумовлено операційною ефективністю підприємства. Відмінності в цінах або витратах на окремому ринку залежать не тільки від неї, але й від позиціонування підприємства в галузі, де воно буде найменш уразливе для конкурентних сил.

Висновки. Для ефективного просування продукції на ринок та одержання очікуваних прибутків треба орієнтуватися на якість продукції, цінову конкурентоспроможність власної продукції

(собівартість), організацію ефективного зберігання і транспортування продукції, виробництво продукції, яку вимагає ринок, виробництво та реалізацію продукції в ті проміжки часу, коли ринок пропонує найвищі ціни.

Для практичного втілення усіх складових маркетингової стратегії в процес зерновиробництва необхідно запровадити системне керування маркетинговою діяльністю. Це повинно включати планування, виконання й контроль маркетингових програм, аналіз та оцінку ризиків та прибутків. Не менш важливу роль відіграє аналіз зовнішнього середовища, ринків, політичних, культурних та соціальних умов, а також посилення ролі державної регуляторної політики в аграрному секторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чеботарьов В.А. Управління маркетингом зернопродуктового підкомплексу в умовах глобальної продовольчої кризи/ В.А.Чеботарьов, О.П.Кобиляцький // Економічний вісник Донбасу № 3 (21). – 2010. – С. 111 – 114.

2. Колесов О.С. Організаційно-економічний механізм маркетингу в зернопродуктовому підкомплексі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02. – Умань, 2002. – 16 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dlib.com.ua>

3. Захарова А.Н. Маркетинг материально – технических ресурсов в системе агроснабжения / А.Н. Захарова // Маркетинг в России и за рубежом. – 2003. – №4. – С. 93 – 99.

4. Колесник В.М. Формування системи маркетингу у зернопродуктовому підкомплексі АПК регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.02. – Миколаїв, 2007. – 19 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dlib.com.ua>

ПРОЯВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ У ВИРОБНИЦТВІ І СПОЖИВАННІ МОЛОКА

В.М. Сабат, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Досліджено вплив економічної кризи на виробництво та споживання молока і молочної продукції населенням України. Розглянута статистика попиту українського населення на молочні товари, виявлені основні причини зменшення виготовлення і споживання продукції молочного підкомплексу України.

Ключові слова: молоко, економічні нелади, попит на молочну продукцію, прибуток, економічна зацікавленість товаровиробників, фінансування

Економічні нелади змусили населення всього світу переглянути статті своїх витрат. Але якщо жителі розвинених країн знизили попит на дорогі дарунки та делікатеси, то українці, за даними незалежних соціологічних досліджень, вимушені економити на продуктах повсякденного вжитку. Першими стали вибувати з раціону м'ясо та ковбасні вироби, риба, консерви, макаронні вироби, дорогі сорти овочів та фруктів [1].

Не залишилися осторонь і молочні продукти: зменшився вжиток не лише десертів, глазуrowаних сирків та йогуртів, що відносяться до високої цінової категорії, але й таких традиційних для України молочних продуктів, як сметана та сири. Останніми роками в магазинах з'явилися багато недорогих молокопродуктів, низька собівартість яких досягається за рахунок використання дешевої немолочної сировини.

Серед українських виробників молочної продукції лише деякі залишаються вірні нормам ГОСТу і класичним рецептурам, зберігаючи бездоганну репутацію своїх торговельних марок. Ці компанії навіть під час економічної кризи не йдуть на компроміси аби отримати миттєвий прибуток.

Статистика свідчить, що попит на молоко та молочну продукцію в Україні знижується. Багато українських родин в цілях економії коштів

скорочують вжиток молочних продуктів, не замислюючись про негативні наслідки їх нестачі в живленні.

Згідно науково — обгрунтованих норм, молочні продукти повинні складати третину добового раціону — в ідеалі їх кількість досягає одного літра на добу. Проте, як свідчать вітчизняні експерти ринку молока, сьогодні середньостатистичний українець споживає в рік всього 220 л молочної продукції. А це на 40% менше встановленої норми.

Причиною цих змін є значне зменшення поголів'я корів та зниження продуктивності худоби. В результаті чого зростають собівартість та ціни продукції тваринництва. Споживання молока з кожним роком знижується [2].

За квітень 2011 року в Україні було вироблено 964,9 тис. т молока, з них 192,4 тис. т сільськогосподарськими підприємствами і 772,5 тис. т — в особистих селянських господарствах. Порівняно з квітнем 2010 року виробництво молока усіма категоріями господарств скоротилося на 3,1 %. Станом на 1 травня 2011 року у сільськогосподарських підприємствах налічувалося 590,9 тис. корів, що на 2,8% менше від попереднього року. Загальна ж кількість поголів'я в Україні скоротилася на 3,9 % з 2767,8 тис. корів до 2659,6 тис. корів [3].

Молочне скотарство є доволі трудомісткою і за технологією найскладнішою галуззю тваринництва, проте надзвичайно важливою в соціальному плані. У результаті господарського використання великої рогатої худоби одержують молоко, що є сировиною для виробництва молочних продуктів.

Проте, внаслідок переходу до нової соціально-економічної системи, молокопродуктовий підкомплекс нашої держави останніми роками перебуває у складному становищі. Основним чинником, що стримує розвиток галузі, є відсутність економічної зацікавленості товаровиробників, адже вкрай низькі закупівельні ціни не відшкодовують витрат на виробництво молока.

В сільському господарстві України є ще одна проблема — немає чіткої організаційної структури. На підприємстві кожен повинен виконувати свої функції, обов'язки повинні бути чітко розподілені. Керівнику треба усвідомити, що молочна ферма — це бізнес, який повинен працювати за правилами бізнесу і приносити прибуток.

Результати роботи працівників тваринництва стануть можливими завдяки чітко налагодженій організації праці всіх підрозділів та департаментів молочного господарства. Для того, аби отримати позитивний результат, необхідно окремо підійти до формування цілей кожного відділу та кожної групи спеціалістів підприємства. Після того необхідно побудувати організацію праці команди, а вже потім створити систему мотивації виконавців.

Окрім цього, потрібне чітке координування та контроль за молочними підприємствами з боку держави.

Згідно ст. 16 Закону України “Про молоко та молочні продукти”, наша держава повинна здійснювати фінансування та підтримку виробників молока, молочної сировини та молочних продуктів.

Державна підтримка здійснюється виходячи з пріоритетності розвитку молочної галузі агропромислового комплексу, зокрема шляхом фінансування з Державного бюджету України: програм розвитку селекційно-племінної роботи в молочному скотарстві, дотаційних цін на молоко; підтримки виробництва продукції дитячого харчування; підтримки експорту молочних продуктів; надання пільгових короткострокових і довгострокових кредитних ресурсів; запровадження сучасних технологій виробництва та переробки молока і молочних продуктів суб'єктами господарювання, на яких поширюється дія цього Закону; стимулювання підвищення якості молока, що відповідає вимогам державного стандарту України, через доплати у відсотках до закупівельної ціни (для молока вищого ґатунку – 25 відсотків; для молока першого ґатунку – 20 відсотків).

Ситуація, що склалася в молочному тваринництві України, вимагає нових підходів до вирішення проблем цієї галузі. Стало цілком очевидним, що для виведення галузі з кризи і підвищення її ефективності необхідно створювати нові спеціалізовані молочні ферми, які б забезпечували молокопереробні підприємства високоякісною сировиною. Необхідно прослідкувати не лише процес організації цих ферм, але й механізм подальшого збуту продукції (канали реалізації, методи позиціонування власної продукції, ціни), поліпшити організацію заготівлі молока в них через молокоприймальні пункти.

Товарний ринок молока і молокопродуктів має специфічні особливості, пов'язані з їх властивістю – молочною транспортабельністю і непридатністю до тривалого зберігання. Тому повинен бути створений стабільний ринок збуту для виробника, гарантоване надходження молочної сировини на молокопереробні підприємства і безперебійне забезпечення населення продуктами щоденного попиту: незбираним молоком, кисломолочною продукцією, сиром, сметаною та іншим. Ця вимога особливо актуальна в зв'язку із вступом України до Світової організації торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Морозов О. Пийте, люди, молоко — будете здорові! /О. Морозов// Бесплатка, 2011р. — № 41 (86) — С. 7
2. Степанов І. Що розвине молочну галузь України? /І. Степанов// "Свароже коло, 2011р. — № 37— С.4
3. Іванченко О. Спрос на молоко / О. Іванченко // АПК України, 2011р. — № 3— С.14
4. Дуценко М.М. Ресурсноощадна технологія виробництва молока /М.М. Дуценко // Вісник аграрної науки Причорномор'я, 2008. — № 4 (47) — С.12

УДК 631.11:339.52(477.73)

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

О. В. Сінчукова, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Проаналізовано сучасний стан АПК Миколаївської області та запропоновано шляхи підвищення експортного потенціалу аграрного сектору Миколаївської області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експортний потенціал, агропромисловий комплекс.

Постановка проблеми. Економічна глобалізація, загострення міжнародної конкуренції визначають необхідність формування нових підходів до формування експортного потенціалу національної економіки. Ці наслідки все більше відчуває на собі Україна, яка цілком усвідомлено, активно і цілеспрямовано рухається в напрямі посилення інтеграції в міжнародну економіку. Незважаючи на велику зацікавленість суб'єктів підприємницької діяльності у використанні права виходу на зовнішній ринок при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, практика показує, що результати цієї діяльності не завжди є позитивними. Саме тому особливої актуальності набули проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності аграрного комплексу – однієї з найважливіших галузей економіки країни, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції та поставок товарів АПК, що в достатній кількості виробляються або можуть вироблятися в Україні, забезпечення продуктової безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям розвитку зовнішньої торгівлі аграрних підприємств Миколаївської області присвячені дослідження таких вчених як Бурковська А.В., Плужник А.Б., Гурченков О.П., Назарова Л.В., Крюковська О.С., Терьошкіна Н.Є., Мельник Т. та інші.

Але багато питань у сфері зовнішньоекономічної діяльності, особливо в умовах глобалізації економіки та виникнення світових фінансових криз, потребує детального дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану АПК та рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності експортно-імпоротної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, підприємства мають на меті збільшити збут продукції і підвищити доходність підприємства. Проте зовнішньоекономічну діяльність не слід розглядати як єдину альтернативу тим, що виникають у підприємства на внутрішньому ринку.

Головною умовою проведення зовнішньоекономічної операції є її ефективність. В сучасних умовах поняття ефективності зовнішньоекономічної діяльності має комплексний і багатоаспектний характер. Воно може виражатись за допомогою різноманітних економічних показників, більшість яких демонструє переваги розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. При цьому варто враховувати те, що зовнішньоекономічні зв'язки сприяють забезпеченню оптимальних розмірів виробництва окремих видів товарів, упровадженню світових досягнень в області науки техніки, отриманню необхідної сировини і матеріалів, розширенню номенклатури продукції, яка реалізується на внутрішніх ринках тощо. Все це визначає необхідність ретельного узгодження відповідних видів діяльності, забезпечення єдності критеріїв параметрів, які використовуються відповідно із реальними потребами народного господарства [1].

Визначення ефективності зовнішньоекономічних операцій проводиться для обґрунтування не лише окремих пропозицій щодо закупівлі та продажу певних товарів. Ці дані можуть бути використані при розробці планів експорту й імпорту в масштабах країни, при оцінці

структури та напрямків зовнішньоторговельного обігу. Подібні розрахунки виконуються як у національній, так і в іноземній валюті.

Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору сприяє відтворенню експортного потенціалу країни, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України.

Миколаївська область має потенційно привабливі умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності: привабливе географічне положення регіону; могутнє багатогалузеве виробництво; розгалужена транспортна система; розвинене портове господарство, які обумовлюють її стратегічне значення для розвитку економіки України.

За попередніми даними, в 2010р. загальне виробництво продукції сільського господарства порівняно з 2009р. збільшилося на 1%, у т.ч. в аграрних підприємствах – на 0,9%, в господарствах населення – на 1,1%. У цілому по Україні індекс сільськогосподарського виробництва становив 99%.

В 2010р. обсяг виробництва продукції рослинництва порівняно з 2009р. був меншим на 0,2%, у т.ч. в сільськогосподарських підприємствах – на 2,1%, а в господарствах населення – більшим на 2,6%. В 2010р. обсяг виробництва продукції тваринництва порівняно з 2009р. збільшився на 4%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – на 20,1%, а в господарствах населення – зменшився на 0,7%. У січні–листопаді 2010р. підприємства області співпрацювали з партнерами із 127 країн світу. При цьому основні обсяги зовнішньої торгівлі припали на країни далекого зарубіжжя. Основу товарної структури експорту області визначили продукти рослинного походження.

За даними Державної митної служби України за 2010 рік на зовнішній ринок поставлено товарів на суму 1597 млн дол. США, що на

4% більше, ніж у 2009 році. Завезено з-за кордону різноманітних товарів на суму 866 млн дол. США, що на 10% більше, ніж торік. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі становило 731 млн дол. США з переважанням експорту товарів над їх імпортом у 1,8 рази. Приріст експорту забезпечили поставки продуктів рослинного походження.

У січні–червні 2011 року в області обсяг експорту товарів становив 769,4 млн дол США і збільшився порівняно з відповідним періодом 2010 року на 10,2%, імпорту – 531,8 млн дол США і зріс у 1,5 рази. Експорт послуг збільшився на 7,9% і склав 107,7 млн дол США, імпорт – у 1,6 рази і дорівнював 36,9 млн дол США. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 237,6млн.дол. США, послугами – 70,8 млн дол США, а коефіцієнти покриття експортом імпорту – 1,4 та 2,9 відповідно

До країн СНД експортувалися готові харчові продукти.

Основу експорту до країн ЄС визначили продукція хімічної та продукти рослинного походження. Завозилося з цих країн, переважно, готові харчові продукти.

За адміністративно-територіальною ознакою найбільш активно на зовнішній ринок виходили підприємства обласного центру. У січні–листопаді 2010р. ними забезпечено 90,8% загальнообласного експорту товарів та 62,2% їх імпорту. Порівняно з січнем–листопадом 2009р. обсяги експорту зменшилися на 1,6%, імпорту – зросли на 19,7%.

Крім цього, експортували товари підприємства міст Вознесенська, Очакова, Первомайська та Южноукраїнська, а також десяти районів області, імпортували – міст Вознесенська, Очакова, Первомайська та Южноукраїнська і дванадцяти районів області.

Вигідне географічне розташування області, існуючий виробничий та зовнішньоекономічний досвід роботи, різноманітні форми власності, дозволяє раціонально використовувати інвестиції закордонних партнерів, сприяє подальшому розвитку ділових відносин на базі створення спільних

виробництв, реалізації інших видів зовнішньоекономічного співробітництва.

Загалом експортний потенціал аграрного сектору Миколаївської області використовується ще дуже слабо, хоча має великі можливості для цього. Значною мірою це зумовлено низькою конкурентоспроможністю вітчизняної сільськогосподарської продукції порівняно з продукцією інших регіонів України та країн-експортерів. Високі конкурентні переваги інших учасників ринку пояснюється існуючим в них високим рівнем підтримки виробництва і експорту. Негативним є і те, що експортний потенціал аграрного сектору стримується відсутністю міжнародної стандартизації української продукції та недостатній розвиток інфраструктури просування продукції на зовнішній ринок. Баланс зовнішньої торгівлі є дуже важливим поняттям. Він може мати позитивну чи негативну величину, і рідко зводиться до нуля. Відповідно можна говорити про позитивне та негативне сальдо торгового балансу області. Негативне сальдо означає виникнення пасивного торгового балансу, а позитивне характеризуватиме активний торговий баланс області.

Реалії сьогодення свідчать про те, що майже жоден сільськогосподарський товаровиробник досліджуваного регіону не має можливості експортувати продукцію чи сировину самостійно. Оскільки це потребує великих затрат коштів, великих обсягів експортованої продукції, знання світових ринків і транспортних можливостей.

Можна виділити наступні стратегічні орієнтири подальшого розвитку АПК Миколаївської області: є необхідність у завершенні земельної реформи та здійсненні на цій основі докорінної перебудови економічних відносин на селі; утвердження приватної власності на землю та майно потребує визначення інструментів фінансового оздоровлення галузі; як один з державних пріоритетів аграрної політики слід розглядати технічне та технологічне оновлення АПК; невідкладним є інституційне забезпечення створення на селі сучасної ринкової інфраструктури;

потребує вирішення проблема соціального розвитку села, де виробнича та соціальна сфери взаємопов'язані [2].

Висновки. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектора, перетворення його на вискоефективний, експортоспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природні кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку агропромислового комплексу, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2006. – с. 462.
2. Назарова Л.В. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин Миколаївської області / Назарова Л.В., А.Б. Плужник, Н.Є. Терьошкіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2005. – № 3 (31). – С. 60–64
3. Бурковська А.В. Стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності регіону / Бурковська А.В. // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2007. – № 1 (39). – С. 55–61.
4. Мельник Т. Тенденції розвитку міжнародних торговельних відносин та зовнішнього сектору України // Економіст. – № 11. – 2004. – С. 52–55.
5. Гурченков О.П. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог світової організації торгівлі / Гурченков О.П., Крюковська О.С. // Зб. наук. праць НУК. – Миколаїв: НУК. – 2008. – № 3 (420). – С. 162–165.

**СТАН СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ
МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ**

О.С. Устименко, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Зроблено огляд наявних в науковій економічній літературі визначень поняття «стратегічне управління», висловлено власну думку. Обґрунтовано необхідність впровадження стратегічного управління в загальний управлінський процес сільськогосподарських підприємств.

***Ключові слова:** стратегічне управління, стратегічний менеджмент, конкурентоспроможність, стратегічні зміни, стратегічне планування, стратегія, сільське господарство, конкурентні переваги.*

Постановка проблеми. Стратегічне управління на даному етапі розвитку є важливим чинником формування майбутніх перспектив у розвитку діяльності аграрних підприємств на основі їх власного досить високого потенціалу. Це не тільки процес прийняття ефективних рішень на майбутнє, але й мистецтво адаптуватись під невизначені ризики майбутнього шляхом передбачення їх у теперішньому часі.

Низька зацікавленість сільськогосподарських підприємств Миколаївського району у стратегічному менеджменті зумовила проведення даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні поняття і методи здійснення стратегічного управління досліджувались західними науковцями, такими як І. Ансофф, Х. Віссема, Ф. Котлер, М. Портер. Їх ідеї продовжились у працях російських вчених: Р.А. Фатхутдінова, Ю. Лапигіна, Г.Я. Гольдштейна, О.С. Віханського та інших. Велика увага приділяється процесам розробки і реалізації стратегії, при цьому безперервність і інтерактивність цього процесу обов'язково корелюються з динамізмом ділового довкілля [1]. Містять виклад основних положень теорії управління, узагальнення практики такого управління, а також

методів управління фірмою як суб'єктом ринку. Основна увага приділена методам ухвалення управлінських рішень і інтегральному характеру діяльності сучасного менеджера [4]. Розглядається реалізація стратегічного управління, вироблення і здійснення стратегії в трьох ключових сферах: у сфері розвитку і поведінки в зовнішньому середовищі, у сфері створюваного продукту, у сфері персоналу організації [3].

Постановка завдання. Обґрунтування важливості управління у сільськогосподарських підприємствах та необхідність впровадження його інструментів і методів у господарську діяльність останніх з метою їх ефективнішого функціонування.

Методологічною основою дослідження виступають загальні закони та закономірності ринкової економіки. Дослідження проходило на основі даних Головного управління статистики у Миколаївській області, праць зарубіжних авторів та вітчизняних науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першим визначив стратегічне управління І. Ансофф як сукупність стратегічного планування, планування можливостей керівництва і управління процесом стратегічних змін [1, с. 5].

За Р.А. Фатхутдиновим стратегічний менеджмент – теорія і практика забезпечення стратегічної конкурентоспроможності і ефективності рішень шляхом розробки стратегії організації при покладанні відповідальності за цю роботу на її керівників [5, с. 23].

Стратегічне управління за словами Ю.Лапігіна є циклічним процесом, що складається з процедур формулювання, впровадження і контролю.

Наприклад О. С. Віханський, так визначає стратегічне управління: «Це таке управління організацією, яке спирається на людський потенціал як основу організації, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни в організації, що відповідають виклику з боку оточення і що дозволяють домагатися конкурентних переваг, що в сукупності в результаті дозволяє

організації виживати і досягати своєї мети в довгостроковій перспективі» [3, с. 12].

Дещо відмінне визначення дає Х. Віссема. У його розумінні це «стиль управління (мотивований споживачами, орієнтований в майбутнє, спрямований на конкуренцію) і методи комунікації, передачі інформації, ухвалення рішень і планування, за допомогою яких апарат управління і лінійні керівники своєчасно приймають і конкретизують рішення, що стосуються цілей підприємницької діяльності. Стратегічне управління припускає стратегічну орієнтацію усіх працівників і синхронізацію планів підрозділів, що відповідають за реалізацію цілей компанії» [2, с. 176].

Таким чином стратегічне управління має ряд переваг для підприємства, яке:

- може зменшити негативні наслідки змін, що відбуваються, а також фактора «невизначеності майбутнього».
- має змогу враховувати об'єктивні (зовнішні та внутрішні) фактори, що формують зміни, зосередитись на вивченні цих факторів; сформуванню відповідні бази знань.
- має змогу одержати необхідну інформацію для прийняття стратегічних і тактичних рішень.
- полегшує роботу для забезпечення довго- та короткострокової ефективності та прибутковості.
- стає більш керованим, оскільки за наявності системи стратегічних планів є змога порівнювати досягнуті результати з поставленими цілями, розробленими у вигляді планових завдань.
- полегшує собі можливості встановлення системи стимулювання стосовно розвитку гнучкості та пристосованості підприємства та окремих його підсистем до змін.

Тож сільськогосподарські підприємства Миколаївського району мають все ж таки звернутись до системи стратегічного управління для

покращення конкурентних переваг аграрного сектору регіону серед інших. Потенціал зростання їх у майбутньому досить великий, що можна побачити за основними показниками загального стану розвитку нашого регіону.

У Миколаївському районі розвинена у більшій мірі галузь - рослинництва. Вона займає у структурі грошової виручки району 67%, а тваринництво інші 33%. Таким чином район має рослинницьку направленість, а найбільшу питому вагу в цих галузях займають наступні види продукції: зернові та соняшник, відповідно 35,3% та 22,6%, причому у зернових домінують озима пшениця та ячмінь озимий та ярий як основні культури.

Це говорить про те, що спеціалізація господарств Миколаївського району у своїй більшості зернова із вирощенням соняшнику. Південь України взагалі є найбільшим виробником соняшнику у нашій країні, що й не оминуло Миколаївщини. Але цьому необхідно пам'ятати, що соняшник досить негативно впливає на майбутню родючість ґрунту, знищуючи поживний шар та вносячи хвороби.

Необхідно відмітити, що за останні роки досить суттєво знизились показники виробництва і реалізації продукції галузі тваринництва, хоча район знаходиться у безпосередній близькості до міста і хоча б свинарство повинно було б розвиватись досить інтенсивно, але, на жаль, ринок міста переповнений продукцією великих виробників або іноземними товарами, які конкурують за рівнем цін з вітчизняним виробником, більш дешева, але не обов'язково якісна.

Тому галузь тваринництва заслуговує найбільшої уваги при впровадженні системи стратегічного управління для ефективнішого її функціонування і можливого відродження.

Аграрні виробники наполягають на тому, що без новітніх технологій, прибутковим та конкурентоздатним цей бізнес бути не може. Йдеться про

зведення сучасних доїльних залів та приміщень для безприв'язного утримання корів.

Для втілення в життя таких проектів необхідна обов'язкова підтримка держави у вигляді дотацій за впровадження новітніх технологій у галузь тваринництва.

Відродження сільського господарства, а зокрема – тваринництва, має стати одним із головних завдань сільськогосподарських підприємств Миколаївського району. Занепад галузі потрібно долати працюючи в напрямку забезпечення населення місцевим м'ясом та молоком, тим більше що більшість підприємств знаходиться у безпосередній близькості до міста. Адже за період так званого реформування сільськогосподарських підприємств (1990-2008рр.) пройшов різкий спад виробництва продукції тваринництва. Протягом тривалого часу відбулося зменшення поголів'я молодняка великої рогатої худоби, корів, свиней, птиці. Це призвело до зменшення споживання населенням більш ніж на половину м'яса, молока і молокопродуктів. До проблем галузі слід віднести також низьку якість тваринницької продукції, неповну відповідність стандартам і не належну систему контролю, яка б відповідала вимогам європейського рівня. Використання застарілих технологій, незадовільний рівень ветеринарного забезпечення, нестабільність і непередбачуваність цінової кон'юнктури, в тому числі відсутність цивілізованої інфраструктури сегмента ринку та ряд інших чинників, які посилювали кризу в тваринницькій галузі. Галузь вимагає адекватних заходів як на рівні держави, так і району. Цілком зрозуміло, що в даній ситуації максимально можна вплинути на розвиток тваринництва, створивши умови для розвитку виробництва.

Але при цьому не потрібно забувати і про розвиток рослинництва, особливо зернових культур, тим більше, що клімат нашого краю сприяє подальшому розвитку цієї галузі.

Висновки. Однією з основних умов ефективного розвитку сільського господарства є впровадження і здійснення дієвого, ефективно

організованого стратегічного управління даною галуззю виробництва, що дозволяє здолати кризисну ситуацію і забезпечити стабільну тенденцію економічного зростання сільськогосподарського виробництва.

Наукові дослідження, направлені на теоретичне обґрунтування стратегічного управління галуззю сільського господарства, а також на розробку його організаційно-економічних механізмів мають важливі методологічне і практичне значення.

Впровадження стратегічного управління для сільськогосподарських підприємств є просто необхідним заходом, який дозволить у подальшому вести більш ефективно господарську та виробничу діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф — М.: Экономика, 1989. — 303 с.
2. Виссема Х. Менеджмент в подразделениях фирмы / Х. Виссема — М.: ИИФРА-М, 1996. — 351 с.
3. Виханский О.С. Стратегическое управление / О.С. Виханский — М.: Гардарика, 1998. — 296 с.
4. Гольдштейн Г.Я. Основы менеджмента / Г.Я. Гольдштейн — Таганрог: Изд-во [ТРТУ](http://www.trtu.edu.ua/), 2003. — 152 с.
5. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент / Р.А. Фатхутдинов — М.: Дело, 2005. — 448 с.

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.М. Фісюн, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто поняття конкурентоспроможності підприємства та досліджено вплив організації імпортних операцій на підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Ключові слова: конкурентоспроможність, прямий імпорт, непрямий імпорт, імпортна операція, чистий прибуток, комісійна винагорода.

Постановка проблеми. Аграрний сектор України хоча і знаходиться в дещо занедбаному стані, та все ж поступово розвивається, шукаючи джерела підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємств. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є придбання техніки, агрохімічної продукції, технологій, сортів рослин та порід тварин, задля цього аграрним підприємствам потрібно виходити на зовнішній ринок.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній літературі глибоко досліджувались питання конкурентоспроможності такими вченими як М. Портером, С.М. Клименком, Т.В. Омелянцем, Д.О. Барабасем. Організацію імпортних операцій розглядали такі науковці як Панкова Л.А., Козик В.В., Босак А.О. Проте проблема визначення ролі організації імпортної діяльності в підвищенні конкурентоспроможності аграрних підприємств майже не досліджена у працях вчених. Саме це і зумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження ролі організації імпортної діяльності в підвищенні конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Використання терміну «конкурентоспроможність» останнім часом набуло досить поширеного

вжитку – багато сільськогосподарських товаровиробників «маневрують» цим поняттям як хочуть, не розуміючи що саме воно в собі містить.

Конкурентоспроможність підприємства - здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів [1].

Конкурентоспроможність фірми може бути визначена як її порівняльна перевага відносно інших фірм цієї ж галузі усередині національної економіки і за її межами. Це означає, що конкурентоспроможність фірми може бути виявлена (оцінена) лише в рамках групи фірм, які належать до однієї галузі, або фірм, що випускають товари-субститути [3].

Всі аграрні підприємства прагнуть до використання сучасної техніки, обладнання та якісних матеріалів. Це пов'язано з підвищенням ефективності виробництва і зменшенням собівартості продукції. Нажаль вітчизняна продукція не завжди може задовольнити потреби підприємств в повній мірі, це також частково відноситься і до агрохімічної промисловості. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми є вихід на зовнішній ринок, а саме здійснення імпортних операцій.

При організації імпортних операцій аграрним підприємствам слід враховувати, що у міжнародній торговельній практиці використовуються два основні методи здійснення імпортних операцій, а саме: прямий (direct) імпорт, що передбачає закупівлю товарів сільськогосподарськими підприємствами безпосередньо у іноземного виробника або непрямий (indirect) імпорт, що припускає купівлю товарів через торговельних посередників.

Цей вид імпорту реалізується компаніями та підприємствами, які зазвичай мають достатній рівень фінансових активів для створення й утримання власного зовнішньоторговельного апарату, що складається зі спеціалізованих служб та органів, виконуючих організаційні, кредитно–

розрахункові, транспортні, рекламні, аналітичні та інші зовнішньоторговельні функції.

У той же час застосування цього методу торгівлі передбачає наявність високої комерційної кваліфікації персоналу та торговельного досвіду компанії в цілому.

Так як прями́й і́мпорт більш характерний для великих підприємств, то зрозуміло, що в Україні в сільському господарстві переважає непрямий і́мпорт. До нього входять:

- і́мпорт через посередників (торговельні компанії та інші посередницькі фірми);

- і́мпорт через організовані товарні ринки, тобто через міжнародні товарні біржі, тендери (торги), аукціони та виставки(ярмарки);

Використовується і́мпорт через посередників, як правило, середніми та малими підприємствами, до яких також належать різного типу товариства, які для здійснення зовнішньоекономічної діяльності в своїй управлінській структурі створюють так званий вмонтований і́мпортний відділ. Такий відділ складається з двох-трьох співробітників, які займаються підготовкою зовнішньоторговельних контрактів, митною, кредитною та іншою необхідною документацією, а самі угоди купівлі-продажу товарів здійснюють через торговельних посередників.

Організація і́мпорту на підприємстві вимагає ряду заходів як у середині підприємства так і у зовнішньому середовищі.

До заходів усередині підприємства можна віднести такі:

1. Визначити чи зможе підприємство задовольнити всі свої внутрішні потреби, завдяки організації і́мпорту на підприємстві.

2. Обґрунтовано оцінити обрану мету та визначити метод здійснення і́мпортної операції.

3. Проаналізувати, які структурні зміни всередині підприємства необхідно здійснити, щоб бути готовим до проведення і́мпортних операцій.

4. Організувати відділ ЗЕД (якщо він існує, то підрозділ, який буде відповідати за імпорт), визначити його склад, завдання та цілі.
5. Встановити контакти з Торгово-промисловою палатою.
6. Вивчити внутрішнє законодавство, яке стосується імпортних операцій.
7. Ознайомитись з підзаконними розпорядженнями, інструкціями та вказівками вищестоящих органів, які стосуються зовнішньоекономічної діяльності та імпортних операцій зокрема.
8. Відкрити рахунок у банку.
9. Знайти кваліфікованого консультанта чи посередника [4].

Заходи направлені на організацію імпортної діяльності на підприємстві в зовнішньому середовищі здійснюються в декілька етапів:

1. Підготовка імпортної операції. На цьому етапі ключовими заходами є: маркетингове дослідження зовнішнього ринку, вибір та встановлення контакту із закордонними партнерами, проробка базисних умов контракту, техніко-економічне обґрунтування імпортної операції, підготовка проекту контракту.
2. Укладання контракту. Цей етап включає такі заходи, як проведення попередніх переговорів, складання протоколу про наміри, складання та підписання контракту.
3. Організація контролю, виконання та припинення. На цьому етапі характерним є: виконання контрактних зобов'язань(отримання товарів та послуг, розрахунково-платіжні операції), контроль за виконанням контрактних зобов'язань, подання можливої претензій та рекламацій з імпорту.

Якщо детально розглянути імпортні операції саме на аграрному підприємстві, то звісно основними об'єктами імпорту будуть: сільськогосподарська техніка і обладнання, агрохімія, високопродуктивні породи тварин та сорти рослин закордонної селекції.

Отже, завдяки імпорту підвищується ефективність виробництва та переробки продукції, скорочуються витрати на утримання робітників, чия праця замінюється механізованою, а також починається використання інновацій на селі.

Якщо при організації імпорту на підприємстві використаний неправильний підхід чи є якісь недоліки, то витрати на імпорт можуть бути занадто великими і позитивний вплив на підприємство буде знижуватись. Для забезпечення прибутковості операцій з імпорту потрібно перед укладанням угоди провести ряд розрахунків, які дійсно повинні це довести.

Висновки. Організація імпортової діяльності має непрямий, проте значний вплив на підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств. Вона вимагає залучення значних коштів, але при правильній організації завжди дає позитивний ефект. При цьому для більшості аграрних підприємств економічно вигідним є використання непрямого імпорту, що потребує значно менших зусиль на закупівлю продукції сільськогосподарського призначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Управління конкурентоспроможністю: навч. посібн./ [С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась та ін.] – К. КНЕУ. — 2006. — 527 с.
2. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності/ Гребельник О.П. – К. : Центр учбової літератури, — 2008. — 432 с.
3. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник/ І. З. Должанський, Т. О. Загорна — К. : Центр навчальної літератури, — 2006. — 384 с.
4. Зовнішньоекономічні операції і контракти: навч. посібник [Панкова Л.А., Козик В.В., Босак А.О. та ін] –2-ге вид. перероб. і доповнене. – К. : Центр навчальної літератури. — 2004. — 608 с.

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ ТА ЇХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

О.А. Фоменко, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті проаналізовано сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств Миколаївської області, визначено основні заходи її активізації.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, світовий ринок.

Постановка проблеми. На сьогодні в умовах активного розвитку ринкових відносин, посилення глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків сприяє удосконаленню зовнішньоекономічної діяльності підприємств сільського господарства.

Уряд неспроможний виробити і втілити дієву стратегію реформ, спрямовану на забезпечення тривалої ефективності галузі та підвищення її конкурентноспроможності. Розвиток аграрних підприємств на високому рівні, але актуальною залишається проблема їх конкурентноспроможності, особливо вітчизняної продукції сільського господарства на міжнародних ринках, проблема захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції, проблема регулювання структури експорту – імпорту аграрної продукції, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств та перспективам її розвитку в системі світових господарських відносин присвячені дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких В.І. Власов, М.М. Федоров, Топіха В.І., В.М. Геєць, П.Т. Саблук, В.К. Савчук, В.Г. Андрійчука, О.М. Онищенко та інші вчені – економісти.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств

Миколаївської області та розробка заходів щодо її активізації та підвищення ефективності.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарський сектор, структуру якого формують галузі рослинництва й тваринництва, є головною складовою агропромислового комплексу – одного з найбільших і найважливіших секторів економіки України. В прямій залежності від функціонального стану агропромислового комплексу, і особливо сільського господарства, знаходиться стан економіки, продовольчої безпеки та незалежності держави, розвиток внутрішнього й зовнішнього ринків, а отже і рівень життя населення. Відтворювальний процес сільського господарства пов'язаний з природно-кліматичними та біологічними чинниками.

Миколаївська область має значні можливості для розвитку аграрного сектору та перетворення його у високоефективну сферу економіки.

Загальна площа сільськогосподарських угідь дорівнює 2 мільйонам гектарів, 1,7 млн га з яких - орні землі, або 5,2% ріллі України. Слід зазначити, що в динаміці останніми роками спостерігається скорочення площ сільськогосподарських угідь (2009,9 тисяч гектарів у 2009 році проти 2013,3 тисяч гектарів у 2000 році), що свідчить про перевід цих угідь в несільськогосподарські землі для потреб промислової та соціально-побутової інфраструктури.

Питома вага області у виробництві сільськогосподарської продукції держави понад 3%. Виробнича структура сільського господарства - рослинницько-тваринницька.

Господарську діяльність на території області здійснюють 931 сільськогосподарське підприємство, 5,5 тис. фермерських господарств та понад 60 тис. одноосібників.

Провідне місце в структурі сільського господарства північних районів посідає зерно-бурякове рослинництво з розвинутим тваринництвом молочно-м'ясного напрямку, південних – зерно-олійницько-плодоовочеве з

тваринництвом м'ясо-молочного напрямку. В сільських місцевості розташовані головним чином підприємства переробної, поліграфічної промисловості та будівельних матеріалів.

Виробнича структура сільського господарства є рослинницько-тваринницька. Питома вага продукції рослинництва в загальному обсязі досягає 60%. Основними культурами рослинництва в області є зернові (озима пшениця, ярий ячмінь, кукурудза) під якими зайнято більш 40% посівних площ, технічні культури – соняшник та цукрові буряки, овочево-баштанні культури. Розвинуте садівництво та виноградарство.

Характеризуючи роботу агропромислового комплексу області за останні 10 років можна зазначити, що обсяги виробництва валової продукції (в порівняних цінах 2005 року), яка є основним показником, що визначає результати діяльності сільськогосподарської галузі мали тенденцію, як до зростання, так і до зниження, в залежності від кліматичних умов року.

Обсяги виробництва валової продукції в 2009 році склали 3408,0 млн. грн, що на 68,8 % більше проти 2000 року.

Для південного регіону України вважається актуальним вирощування та переробка овочів, які є не тільки добрим попередником, але і важливим продуктом харчування.

В останні роки намітилась позитивна тенденція в галузі овочівництва. З кожним роком зростає виробництво овочевих культур. Так, якщо в 2007 році обсяги виробництва склали 151,6 тис. тонн, в 2008 році -274,4 тис. тонн, то в 2009 році було зібрано 334,2 тис. тонн.

Цій галузі приділяється особлива увага і нарощування обсягів овочевих культур продовжується.

Овочівницькі господарства області впроваджують нові енергозберігаючі технології вирощування овочевих і баштанних культур, що дає можливість зменшити собівартість виробленої продукції та збільшити її конкурентоспроможність.

Однією із основних овочевих культур є томати. Після переробки овочевих культур до 15 % їх відходів використовується для потреб тваринництва на годівлю худобі.

Тому в останні роки особлива увага приділяється впровадженню механізованого збирання томатів. На даний час в області вже працює близько 10 томатозбиральних комбайнів, що дозволяє різко знизити трудозатрати та собівартість продукції, забезпечити одночасне збирання врожаю з поля, при цьому прискорити звільнення площ попередників для посіву озимих культур.

В області ведеться робота по розширенню переробки овочевої та плодоягідної продукції. На даний час в області функціонує 4 консервних заводи (ТОВ „Вікторія”, ФГ „Владам”, ТОВ „Сандора” та ФГ „Органік Системс”).

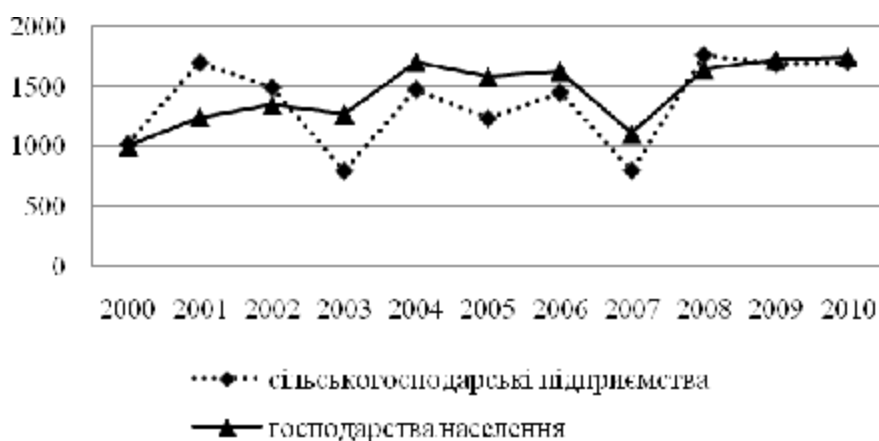

Рис. 1. Динаміка виробництва валової продукції сільського господарства у Миколаївській області у порівняних цінах 2005 року, млн грн

Помітне місце у зовнішній торгівлі області займає торгівля сільськогосподарською продукцією, частка якої з кожним роком збільшується.

За розрахунками науковців УААН, за рахунок підвищення конкурентоспроможності підприємств, які займаються виробництвом зерна, через заходи інтенсифікації сільського господарства на основі інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні практично можна перейти

від 48 млн. тонн валового виробництва зерна у 2009 році до 80 млн. тонн зерна у 2015 році. Головним шляхом вирішення даного завдання - є збільшення середньої урожайності усіх зернових культур до 50-52 ц/га у 2015 році. Прогнозований баланс зерна 2015 року за його сегментами буде складатися на 47% із пшениці, на 25% із ячменю і на 22% із кукурудзи. Таким чином, пропонується тенденція до зменшення обсягів виробництва пшениці, а більше сконцентруватися на виробництві кормової групи зернових - кукурудзі, ячменю.

Загалом, протягом останнього десятиліття, обсяг експорту продукції сільського господарства Миколаївської області збільшився у 11,4 раза, що є досить позитивним для економіки області загалом та її аграрного сектора зокрема. Найбільшого значення протягом періоду, що аналізується, було досягнуто у 2008 році – сільськогосподарські товаровиробники області експортували продукції на суму 677,7 млн дол США. Проте, вже у 2009 році цей показник зменшився у 1,02 раза і становив 663,1 млн дол США [1].

На зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів аграрного сектору Миколаївської області впливає ряд негативних явищ, таких як:

- низька ефективність функціонування чи навіть занепад цієї галузі порівняно з іншими країнами та регіонами;
- невідповідність структури вітчизняного експорту попиту інших країн на продукцію сільського господарства;
- низька якість продукції внаслідок того, що її виробляють переважно дрібні приватні підприємства, що, в свою чергу, обмежені в свої фінансових та інформаційних ресурсах;
- зайнятість у виробництві аграрної продукції переважно осіб без належної фахової підготовки, внаслідок чого виготовлена продукція втрачає конкурентні переваги не лише на зовнішньому, а й на внутрішньому ринку [2].

Щоб позбутися негативного впливу цих явищ, необхідно розробити заходи поліпшення державного регулювання аграрної сфери.

Висновки. Обсяги торгівлі сільськогосподарською продукцією підприємствами Миколаївської області з кожним роком збільшуються. Поряд з проблемами підвищення конкурентоспроможності продукції сільськогосподарські підприємства намагаються покращити власні позиції на ринку, шляхом впровадження сучасних технологій збирання і обробки власної продукції.

Подальший розвиток зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників Миколаївської області можливий за рахунок створення сприятливих організаційно – економічних умов в області, підвищення конкурентоспроможності підприємницьких структур, перегляд імпоротної політики в області та розробка системи захисту вітчизняного виробника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лункіна Т.І. Ретроспективний огляд функціонування аграрних підприємств Миколаївської області / Т.І. Лункіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2009. – №2. – С. 139 – 145.
2. Сокрут В.Є. Сучасний стан і шляхи вдосконалення ЗЕД в аграрних підприємствах Миколаївської області / В.Є. Сокрут // Вісник СНАУ. 2010. – № 5/1. – С. 59 – 64.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА НА ПРИКЛАДІ ТОВ НТЦ «ЛАН» ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ

Хандучко Н.В., студентка

Миколаївський державний аграрний університет

В статті проаналізовано і вивчено динаміку виробництва молока, поголів'я маточного стада, продуктивності корів, вивчено вплив продуктивності тварин та поголів'я дійних корів на відхилення обсягу виробництва молока.

***Ключові слова:** динаміка обсягів виробництва молока, продуктивність корів, ефективність молочного виробництва, динаміка поголів'я маточного стада.*

Постановка проблеми. Молочне скотарство завжди посідало важливе місце в економіці сільськогосподарського виробництва України. Значення його як провідної галузі тваринництва зберігається і в наш час. Пояснюється це передусім важливістю молока як незамінного продукту харчування, що традиційно входить до раціону населення нашої держави.

Нині молочне скотарство знаходиться в кризовому стані. Основними негативними факторами, що впливають на розвиток галузі, є загальна економічна криза в державі, що призвела до зниження купівельної спроможності населення, диспаритет цін на продукцію сільського господарства і промисловості, недостатність цілеспрямованої й науково-обґрунтованої державної підтримки галузі, а також недосконалість кредитної, податкової та інвестиційної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінкою ефективності молочного виробництва займалися багато вчених, зокрема С.П. Азізов, П.К. Канінський, П.С. Березівський, П.Т.Саблук, С.С.Сергеев, В.Й. Шиян та інші. Проте більшість досліджень здійснюються в масштабах країни, області, а для виявлення причин погіршення виробничих показників на місцях, необхідні дослідження конкретного суб'єкту господарювання.

Постановка завдання. Завданням даної статті є вивчення динаміки виробництва молока, поголів'я маточного стада, продуктивності корів, вивчення впливу окремих факторів на відхилення обсягу виробництва молока на прикладі ТОВ НТЦ «Лан» Вознесенського району.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все розглянемо динаміку обсягів виробництва молока, поголів'я маточного стада, та продуктивності корів (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів виробництва молока, поголів'я маточного стада та продуктивності корів у ТОВ НТЦ «Лан» Вознесенського району

Роки	Обсяги виробництва, ц	Темп росту, %	Поголів'я маточного стада, гол.	Темп росту, %	Продуктивність однієї корови, ц	Темп росту, %
2001	6510		200		32,55	
2002	8150	125,2	200	100	40,75	125,2
2003	6230	76,4	200	100	31,15	76,4
2004	4120	66,1	130	65	31,69	101,7
2005	3400	82,5	130	100	26,15	82,5
2006	3114	91,6	130	100	23,95	91,6
2007	2427	77,9	130	100	18,67	77,9
2008	2706	111,5	130	100	20,82	111,5
2009	2753	101,7	130	100	21,18	101,7
2010	2112	76,7	100	76,9	21,12	99,7

Динаміка обсягів виробництва молока є досить нестабільною, але в цілому прослідковується тенденція до зменшення валових надоїв молока, лише в 2008 р. валовий надій молока зріс на 11,5 % порівняно з 2007 р., що в абсолютному вираженні дорівнює 279 ц. Що стосується поголів'я маточного стада, слід зазначити, що суттєвих змін воно зазнало лише у 2004 р. та 2010 р. Поголів'я корів зменшилося на 70 і 100 голів відповідно,

а у відносному значенні на 35% і 50% порівняно з базисним 2001 р. Аналізуючи продуктивність однієї корови, слід звернути увагу на

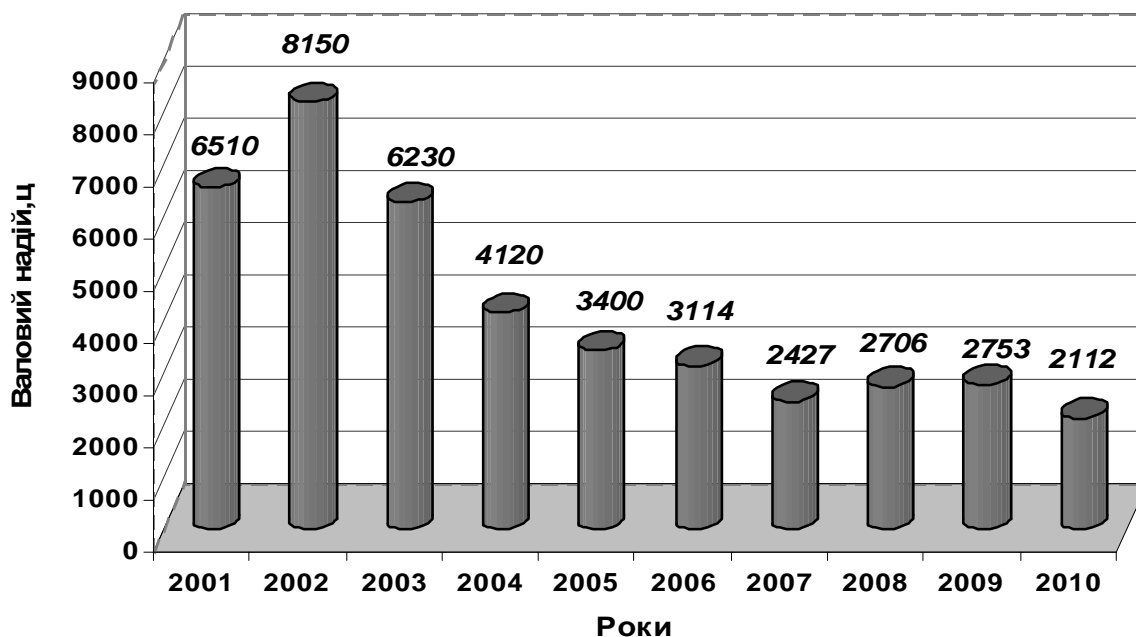

Рис.1 Динаміка обсягів виробництва молока в ТОВ НТЦ "Лан" Вознесенського району, ц

нестабільність даного показника, до 2005 р. він попарно то збільшувався, то зменшувався. Так у 2007 р. продуктивність корів склала 18,67 ц з 1 голови в рік і є найменшим показником за досліджуваний період. В наступні роки продуктивність корів поступово зростає, і вже у 2010 р. цей показник знову зменшився до 21,12 ц, що становить 99,7 % від рівня 2009 р.

Для наочності аналізу саме обсягів виробництва молока використаємо графічний метод (рис.1). Графічним методом представлено і продуктивність корів (рис.2).

Формування обсягів виробництва відбувається під впливом формуючих факторів, а отже наступним логічним етапом у нашому дослідженні є виявлення їх кількісного впливу на результативний показник.

Виявимо вплив факторів на валовий надій молока. Для порівняння візьмемо дані 2008 р. та 2010 р. Вихідні та розрахункові дані оформимо

таблицю 2. Вплив факторів розрахуємо ланцюговим методом факторного аналізу.

Таблиця 2

Визначення впливу факторів на валовий надій молока
в ТОВ НТЦ "Лан" Вознесенського району

Показники	2008 р.	2010 р.
Поголів'я худоби, голів	130	100
Продуктивність однієї корови, ц	20,82	21,12
Валовий надій, ц	2706	2112
Умовний показник	x	2082
Загальне відхилення	x	-594
в т.ч. за рахунок поголів'я худоби	x	-624
за рахунок продуктивності	x	30

Аналізуючи проведені розрахунки можна зробити висновок, що в 2010 р. порівняно з 2008 р. у досліджуваному господарстві валовий надій

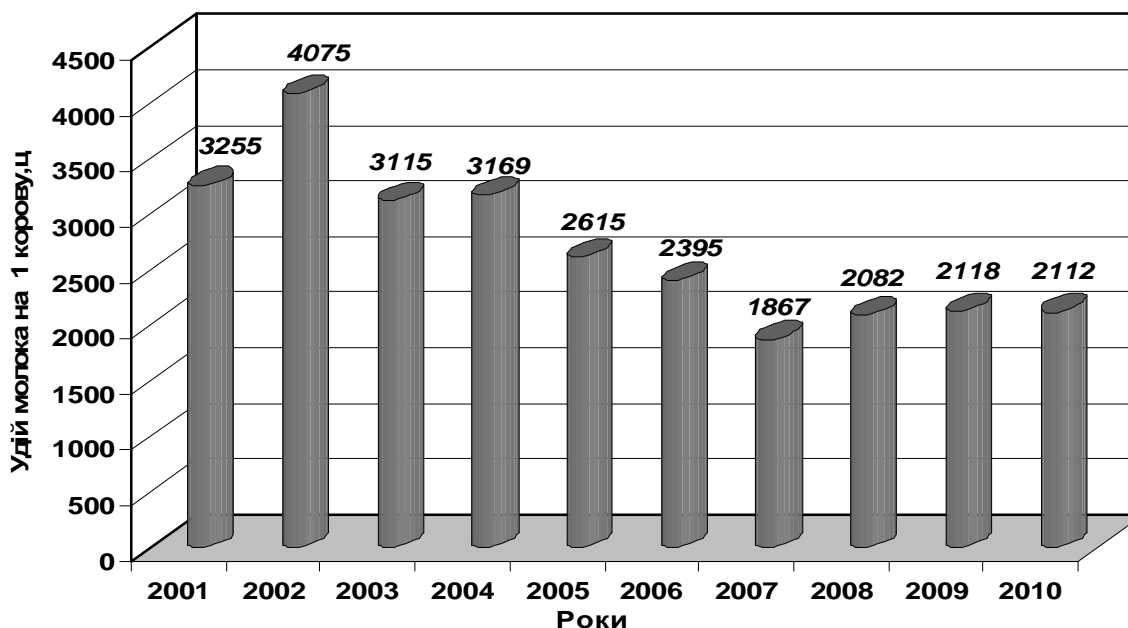

Рис.2 Динаміка продуктивності корів ТОВ НТЦ "Лан"
Вознесенського району, ц

молока зменшився на 594 ц. Ця зміна відбулася за рахунок двох факторів. За рахунок зменшення поголів'я на - 624 ц, проте за рахунок незначного підвищення продуктивності на + 30 ц.

Таблиця 3

Динаміка продуктивності корів у ТОВ НТЦ "Лан" Вознесенського району

Роки	Удій молока на 1 корову,ц	Абсолютний приріст,ц		Темп зростання,%		Темп приросту,%		Абсолютне значення 1% приросту,ц
		базис- ний	ланцюговий	базис- ний	ланцюговий	базис- ний	ланцюговий	
2001	32,55							
2002	40,75	8,2	8,2	125,2	125,2	25,2	25,2	0,326
2003	31,15	-1,4	-9,6	95,7	76,4	-4,3	-23,6	
2004	31,69	-0,86	0,54	97,4	101,7	-2,6	1,7	0,311
2005	26,15	-6,4	-5,54	80,3	82,5	-19,7	-17,5	
2006	23,95	-8,6	-2,2	73,6	91,6	-26,4	-8,4	
2007	18,67	-13,88	-5,28	57,4	77,9	-42,6	-22,1	
2008	20,82	-11,73	2,15	63,9	111,5	-36,1	11,5	0,187
2009	21,18	-11,37	0,36	65,1	101,7	-34,9	1,7	0,208
2010	21,12	-11,43	-0,06	64,9	99,7	-35,1	-0,3	

Аналізуючи дані таблиці 3 можна зробити висновок, що поступово показник удою молока на 1 корову зменшується, тобто у ТОВ НТЦ «Лан» продуктивність корів падає порівняно з базисним 2001 р., лише в 2002 р. цей показник перевищив базисний на 25,2%. Якщо розглядати динаміку з року в рік, то в 2004 р. порівняно з 2003 р. удій молока на 1 корову зріс на 1,7%; в 2008 р. порівняно з 2007 р. – на 11,5%; в 2009р. порівняно з 2008 р. – на 1,7%. Абсолютне значення 1 % приросту показує, що в 2002 р. на 1% приросту припадає 0, 326 ц приросту молока. Аналогічно в 2004 р. – 0,311 ц, в 2008 р. – 0, 187 ц, в 2009 р. – 0, 208 ц. Проте такі коливання є незначними і причиною їх зміни є похідні фактори (покращення якості кормів, через сприятливі погодні умови), а не наслідок певних управлінських рішень.

Висновки. Дослідження показують, що виробництво молока у ТОВ НТЦ "Лан" Вознесенського району має досить низькі показники. Валовий надій молока має тенденцію до зниження. В основному це відбувається за рахунок щорічно низької продуктивності корів, що і є основною проблемою в низькому обсязі виробництва молока на підприємстві. Коливання удою молока на одну корову відбуваються під впливом стихійних факторів. В підприємстві не приймаються рішення щодо підвищення продуктивності тварин, лише по зменшенню поголів'я, що є другим прямим фактором впливу на валові надой молока. Основною проблемою, що потребує негайного вирішення є ігнорування низьких обсягів виробництва, не виявлення факторів впливу на них.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гіржева О.М. Аналіз виробництва молока в Харківській області. / О.М. Гіржева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2009. — № 3(50). — С.107 — 117.
2. Долинський В. Г. Аналіз господарської діяльності. Навч. Посібник / В.Г. Долинський — К. : ІЗМН, 1996 — 512 с.

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

О. С. Христинюк, студентка

Миколаївський державний аграрний університет

Розкрито основні аспекти активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств, заснованої на використанні інформаційних технологій, представлено огляд існуючих підходів до ефективного управління ІТ- інфраструктурою сільськогосподарського підприємства, акцентовано увагу на важливій і перспективній діяльності сільськогосподарських підприємств, робота яких включає використання інформаційних технологій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інформаційна технологія, штучний інтелект, інтерфейс користувача, інтерпретатор.

Постановка проблеми. Важлива роль інноваційних технологій (ІТ) в успішному веденні основного бізнесу сільськогосподарських підприємств – це сьогодні очевидний факт. В той же час, затрати на підтримку і розвиток інформаційних систем (ІС) незмінно зростають, і частка їх в загальній структурі витрат підприємств незмінно збільшується. Перед керівниками підприємств стає дуже непроста проблема: необхідно підвищити якість обслуговування при одночасному скороченні витрат. Стрімкий розвиток використання інформаційних технологій зумовив появу перспективного інформаційного прийняття управлінських рішень з використанням інформаційних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розгляду інноваційних інформаційних технологій, які використовуються сільськогосподарськими підприємствами для прийняття управлінських рішень, присвячені праці вітчизняних вчених В. Соловйова, М. Стоянової, О. Ковалевської, Г. Калетніка, В. Боброва та інших, які розширили наукові дослідження у сфері розвитку інформаційних технологій з урахуванням зміни технологічного середовища та розвитку науково-технічного прогресу.

Постановка завдання. Стаття визначає соціально-економічну необхідність та активізацію інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств на основі використання інформаційних технологій та її значення в прийнятті управлінських рішень сільськогосподарськими підприємствами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для України розвиток інноваційної діяльності, а саме, поява новітніх інформаційних технологій, має особливо важливе значення, оскільки використання комп'ютеризованої системи прийняття управлінських рішень сприяє прискоренню роботи підприємств, прийняттю найбільш вдалих та альтернативних рішень, які суттєво впливають на подальший розвиток сільськогосподарських підприємств.

Інноваційна діяльність, як система управління, тісно пов'язується, як з системами збереження та видачі інформації, так і з системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують з моменту появи суспільства, оскільки на кожній стадії його розвитку існує потреба в управлінні.

Місією інноваційної діяльності є виробництво потрібної для сільськогосподарського підприємства інформації, потрібної для ефективного управління всіма його ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління його діяльністю.

Технологія — це комплекс наукових та інженерних знань, реалізованих у прийомах праці, наборах матеріальних, технічних, енергетичних, трудових факторів виробництва, засобах їх об'єднання для створення продукту або послуги, що відповідають певним вимогам. Тому технологія нерозривно пов'язана з машинізацією виробничого або невиробничого, насамперед управлінського процесу. Управлінські

технології ґрунтуються на застосуванні комп'ютерів і телекомунікаційної техніки [1].

Відповідно до визначення, прийнятого ЮНЕСКО, інформаційна технологія — це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих опрацюванням і збереженням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми. Самі інформаційні технології вимагають складної підготовки, великих початкових витрат і наукомісткої техніки. Їхнє введення повинно починатися зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків у системах підготовки спеціалістів [2].

Найбільший прогрес серед комп'ютерних інформаційних систем відзначений в області розробки інтелектуальних і експертних систем, заснованих на використуванні штучного інтелекту. Експертні системи дають можливість менеджеру або фахівцю одержувати консультації експертів з будь-яких проблем, про які цими системами накопичені знання.

Під штучним інтелектом звичайно розуміють здібності комп'ютерних систем до таких дій, які називалися б інтелектуальними, якби виходили від людини. Частіше за все тут мають на увазі здібності, пов'язані з людським мисленням. Роботи в області штучного інтелекту не обмежуються експертними системами. Вони також включають створення роботів, систем, що моделюють нервову систему людини, його слух, зір, нюх, здібність до навчання.

Рішення спеціальних задач вимагає спеціальних знань. Не кожне підприємство може собі дозволити тримати в своєму штаті експертів з усіх проблем, що пов'язані з роботою підприємства. Те саме відноситься і до можливостей запрошувати експертів кожного разу, коли проблема виникла. Головна ідея використання технології експертних систем при

здійсненні інноваційної діяльності полягає в тому, щоб отримати від експерта його знання і, завантаживши їх в пам'ять комп'ютера, використовувати кожного разу, коли в цьому виникне необхідність.

Будучи одним з основних додатків штучного інтелекту, експертні системи є комп'ютерними програмами, що трансформують досвід експертів в якій-небудь галузі знань у форму евристичних правил (евристик). Евристики не гарантують отримання оптимального результату з такою ж упевненістю, як звичайні алгоритми, що використовуються для вирішення задач в рамках технології підтримки ухвалення рішень. Проте часто вони дають достатньою мірою прийнятні рішення для їх практичного використання. Все це робить можливим використовувати технологію експертних систем як систем, що дають поради. Схожість інформаційних технологій, що використовуються в експертних системах і системах підтримки ухвалення рішень, полягає в тому, що обидві вони забезпечують високий рівень підтримки ухвалення рішень.

Проте є три істотні відмінності. Перша пов'язана з тим, що рішення проблеми в рамках систем підтримки ухвалення рішень відображає рівень її розуміння користувачем і його можливості отримати і осмислити рішення. Технологія експертних систем, навпаки, пропонує користувачу ухвалити рішення, що перевершує його можливості.

Друга відмінність вказаних технологій виражається в здатності експертних систем пояснювати свої міркування в процесі отримання рішення. Дуже часто ці пояснення виявляються більш важливими для користувача, ніж саме рішення.

Третя відмінність пов'язана з використанням нового компонента інформаційної технології — знань.

Основними компонентами інформаційної технології, що використовується в інтелектуальній системі, є [3]:

- інтерфейс користувача;
- база знань;

-інтерпретатор;

-модуль створення системи.

База знань містить факти, що описують проблемну область, а також логічний взаємозв'язок цих фактів. Центральне місце в базі знань належить правилам.

Правило визначає, що слід робити в даній конкретній ситуації. Правило складається з двох частин: умови, яка може виконуватися чи ні та дії, яку слід провести, якщо умова виконується. Всі правила, що використовуються в експертній системі, утворюють систему правил. Система правил, яка для порівняно простої системи може містити декілька тисяч правил, тим більше для складних систем. .

Всі види знань залежно від специфіки предметної області і кваліфікації проектувальника можуть бути представлені за допомогою однієї або декількох семантичних моделей. До найпоширеніших моделей відносяться логічні, продукційні, фреймові і семантичні мережі, одну з яких підприємство обирає для себе на власний розсуд.

Висновки. В умовах зростаючої конкуренції ІТ- служби багатьох сільськогосподарських підприємств поряд з дефіцитом бюджетів, які їм виділяються зіткнулися з вимогами з боку керівництва про подання фінансових звітів та інших звітних документів в ІТ- інфраструктурі підприємства. Це зумовлюється потребою в запровадженні на підприємствах інноваційної діяльності та підтверджується цілим рядом досліджень у всьому світі.

В сучасних умовах складність інформаційних систем сільськогосподарських підприємств зростає, а методи і технології ефективного управління їх інноваційною діяльністю динамічно розвивається. Це є наслідком появи нових архітектурних підходів до побудови інформаційних систем, нових програмних систем управління бізнес-процесами, орієнтованих на процес управління бізнесом, створенням нових програмних платформ, інструментальних засобів і додатків, а також нових,

більш жорстких вимог користувачів щодо наданих їм інформаційних сервісів.

В результаті розвитку методів і технологій створюються нові програмні рішення для управління інноваційною діяльністю, розвитком будь-якого сільськогосподарського підприємства. Все це визначає гостроту питання підготовки ІТ-менеджерів - фахівців з реалізації ефективного управління інноваційною діяльністю підприємства. Інноваційні системи дають можливість менеджеру або фахівцю одержувати консультації експертів з будь-яких проблем, про які цими системами накопичені знання.

Використання інформаційних технологій сільськогосподарськими підприємствами полегшує їх роботу в прийнятті управлінських рішень, оскільки ІТ пропонують користувачу ухвалити рішення, що перевершує його можливості та пояснюють свої міркування в процесі отримання рішення. Головною особливістю активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств є використання інформаційних технологій, які допомагають отримувати від експертів їх знання і, завантаживши їх в пам'ять комп'ютера, використовувати кожного разу, коли в цьому виникне необхідність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соловйов В. А., Економічна розробка та використання програмного забезпечення в прийнятті управлінських рішень підприємством / В. А. Соловйов, М. А. Стоянова, О. В. Ковалевська// Інформаційні технології та системи управління, 2010. — №12. — С.23-28.
2. Калетнік Г. М., Інтегровані інформаційні технології та системи (ІТС-2009) / Матеріали наук.-практ. конф. мол. учених та аспірантів, 12-13 липня 2009 р. — К.: НАУ, 2009. — С.62-79.
3. Бобров В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С. Інформаційні системи і технології в обліку / В. Д. Бобров , А. Г. Загородній, О. С. Височан // Інформаційне забезпечення управлінської діяльності, 2010. — №42. — С.43-51.

УДК 339.56:631.11(477.73)

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.О. Чорна, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті проаналізовано сучасний стан розвитку зовнішньоекономічних операцій сільськогосподарських підприємств Миколаївської області, досліджені проблеми та запропоновані основні напрямки підвищення ефективності зовнішньоторговельних операцій.

Ключові слова: зовнішньоекономічні операції, експорт, імпорт.

Постановка проблеми. Економіка України характеризується значним ступенем відкритості і значною залежністю від торгівлі з іншими країнами, оскільки розширення участі країни у міжнародному поділі праці і різноманітних формах міжнародного бізнесу дозволить швидкими темпами нарощувати економічний потенціал і рівень розвитку економіки країни.

Процес змін, що спостерігається в даний час в Україні, торкнувся всіх сфер економічного життя. У цих умовах зовнішньоекономічні операції стають однією з основ товарного обігу в Україні загалом та в Миколаївській області зокрема. У зв'язку з великою увагою, що приділяється сьогодні зовнішньоекономічним операціям з боку суб'єктів економічної діяльності, виникає потреба в дослідженні різних аспектів розвитку експортно-імпоротної діяльності, особливо на рівні підприємства як основної і першочергової ланки зовнішньоекономічного комплексу країни, що викликає сьогодні велику практичну цікавість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, що стосуються розвитку зовнішньоекономічних операцій знайшли відображення в наукових працях В.І. Власова, В.І. Губенка, С.М. Кваші, В.І. Бойка, П.І. Гайдуцького, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, Є.В. Милованова, А.А. Фесини та ін. Одна, окремі питання розвитку

зовнішньоекономічних операцій сільськогосподарських підприємств потребують подальшого розгляду.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні в умовах активного розвитку ринкових відносин, посилення глобалізації та диверсифікації міжнародних ринків альтернативним варіантом підвищення Миколаївською областю конкурентоспроможності на світовій арені є удосконалення зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств. Це можливо завдяки надзвичайно сприятливим природним умовам та умовам економічного середовища для розвитку сільського господарства району.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності є основними варіантами зовнішньоекономічних операцій, які реалізуються у таких основних формах, як експорт та імпорт.

Помітне місце у зовнішній торгівлі області займає торгівля сільськогосподарською продукцією, частка якої у загальнообласному експорті товарів у 2010 р. становила 44,6%, що на 1,3 в.п. більше в порівнянні з 2009 р. та на 23,9 в.п. – з 2005 р. Це ми можемо побачити в нижче наведеному графіку рис. 1.

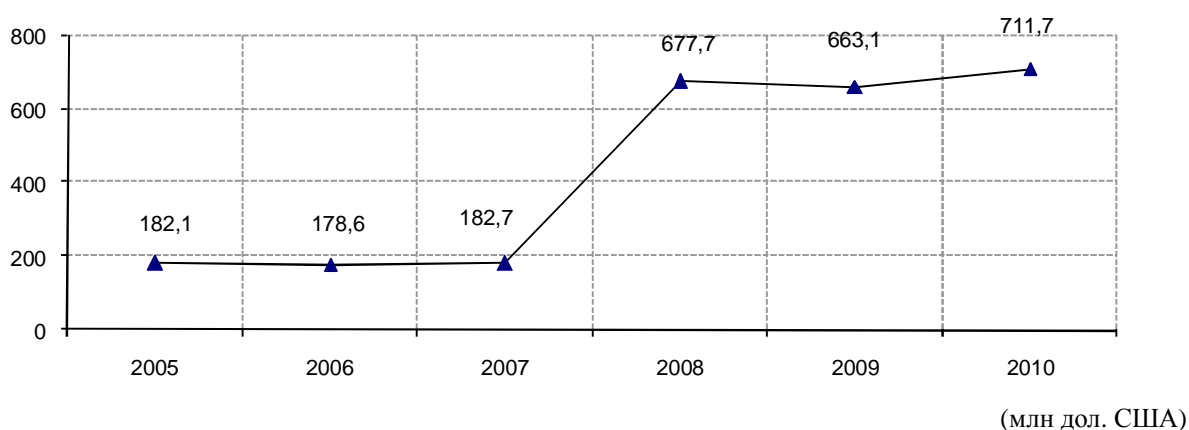

Рис. 1. Динаміка експорту сільськогосподарської продукції підприємствами області

За даними Держмитслужби України, торік підприємствами області експортовано сільгосппродукції на суму 711,7 млн дол. США, що на 7,3% більше, ніж у 2009 р.

Переважну більшість експорту сільгосппродукції визначає продукція рослинництва. У 2010 р. на неї припало 99,6% поставок (у 2009 р. – 99,5%). При цьому обсяг поставок зріс порівняно з 2009 р. на 7,5% і склав 709,2 млн дол. США. Це спостерігається у рис.2.

(млн. дол. США)

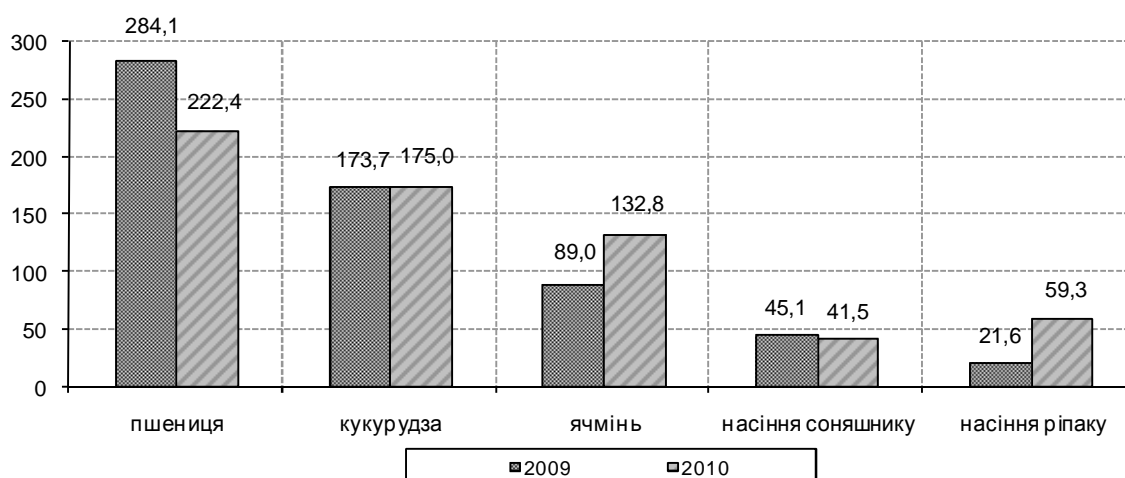

Рис 2. Експорт основних видів сільськогосподарської продукції

Основну частину рослинницької продукції (76,8%) склали зернові культури, яких відвантажено за кордон на суму 544,9 млн дол. США, 17,8% припало на насіння та плоди олійних рослин, здебільшого ріпак та соняшник (126,3 млн дол. США), 5,2% – на їстівні плоди та горіхи (37,1 млн дол. США), решту становили овочі та коренеплоди (0,9 млн дол. США).

У 2010 р. порівняно з попереднім роком у натуральному вимірі зросли поставки ячменю на 33,1%, їстівних плодів та горіхів – на 31%, насіння ріпаку – у 2,6 рази. В той же час, поставки пшениці скоротилися на 42,7%, кукурудзи – на 31,5%, насіння соняшнику – на 45,8%, овочів та коренеплодів – на 71,3%.

При цьому подорожчали основні види рослинницької продукції. Найбільше зросли середні експортні ціни на насіння соняшнику – у 1,7 рази (з 258 дол. США до 439 дол. США за тонну), кукурудзу – на 47,2% (з 137 дол. США до 202 дол. США за тонну) та пшеницю – на 36,6% (з 141 дол. США до 192 дол. США за тонну), меншою мірою – на ячмінь (на 12%) та насіння ріпаку (на 4,5%) і становили відповідно 136 дол. США та 370 дол. США за тонну.

Зернові культури експортувалися до 44 країн світу проти 36 у 2009р. і практично всі надійшли до країн далекого зарубіжжя. Зокрема до країн Африки вивезено зернових на суму 288,2 млн дол. США, Азії – 242,3 млн дол. США (або 52,9% та 44,5% відповідно), в європейські країни – на 14,3 млн дол. США (2,6%). Найбільшими споживачами зернової продукції стали Єгипет (33,7% річного експорту зернових), Саудівська Аравія (16%), Туніс (9,7%), Сирійська Арабська Республіка (9,1%), Йорданія (5,2%), Бангладеш та Ефіопія (по 4%).

Насіння та плоди олійних рослин у 2010р. експортувалися до 29 країн світу (у 2009р. – до 27 країн). До країн Азії спрямовано 48,3% річних поставок, Європи – 41,3%, Африки – 8,9%, Америки – 0,8%. Країни СНД отримали 0,7% поставок. Головними споживачами цього виду сільгосппродукції стали Туреччина (43,8%), Франція (27,5%), Єгипет (8,5%) та Бельгія (6,7%).

Продукція тваринництва займала незначну частку в експортних поставках сільгосппродукції. У 2010р. на неї припало 0,4% проти 0,5% у попередньому році, а обсяг поставок склав 2,5 млн дол. США проти 3,4 млн дол. США.

Практично весь експорт (99,3%) склала молочна продукція (згущене молоко, вершки, масло, сири), яка експортувалася до 17 країн світу (63,8% цієї продукції отримали країни СНД, 25,9% – країни Азії, 5,7% – Європи, 4,5% – Африки, 0,1% – Америки). Найбільшим попитом згадана продукція

користувалася у Молдові, Грузії, Російській Федерації, Азербайджані, Польщі, Казахстані та Єгипті.

Деякі види сільгосппродукції на Миколаївщину завозяться з-за кордону, проте обсяги її імпорту незначні. Протягом 2005–2010рр. питома вага сільгосппродукції у загальнообласному імпорті товарів складала від 0,9% до 5,3%, а найбільші поставки спостерігались у 2008р. на суму 48,1 млн дол. США, що в 9,4 рази перевищило поставки попереднього року.

Торік підприємствами області імпортовано сільгосппродукції на 23,3 млн дол. США, це на 36,2% менше, ніж у 2009р., при цьому її частка в імпорті області скоротилася на 1,9 в.п. і склала 2,7%. Рис. 3.

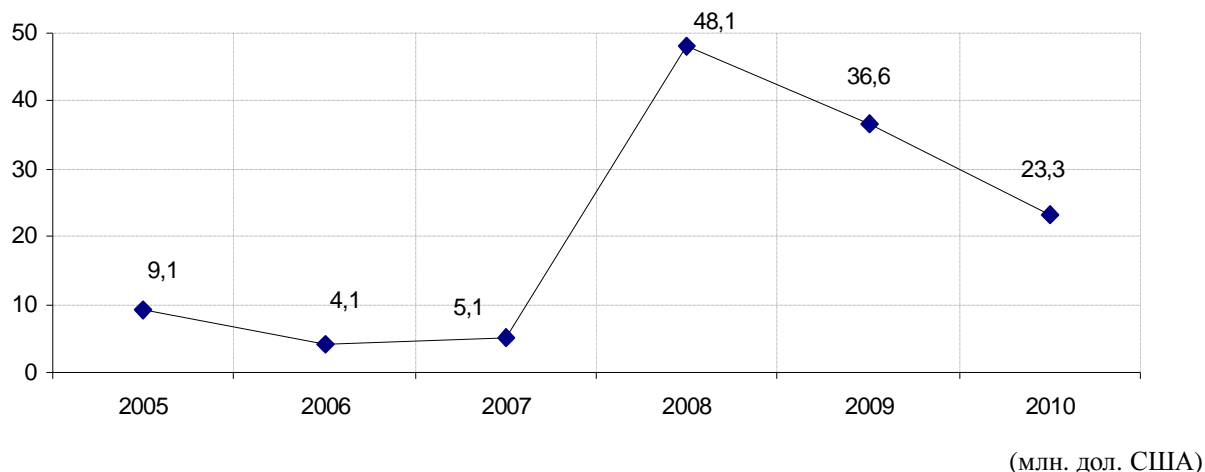

Рис. 3. Динаміка імпорту сільськогосподарської продукції підприємствами області

Основу імпорту сільгосппродукції визначила продукція тваринництва, на яку у минулому році припадало 82,5%, а обсяги поставок цієї продукції знизилися на 43,8% (з 34,3 до 19,2 млн дол. США).

У структурі імпорту тваринницької продукції 87,1% припало на м'ясо та харчові субпродукти з Сполучених Штатів Америки, Бразилії, Канади та Польщі, 6,6% – на інші продукти тваринного походження з Бразилії, Нідерландів та Узбекистану, 5,9% – на живі тварини з Німеччини та Чеської Республіки, 0,4% – на молочні продукти з Китаю.

Продукція рослинництва в імпорті минулого року склала 17,5%. При цьому обсяг надходження збільшився з 2,3 до 4,1 млн дол. США, в основному, за рахунок нарощення поставок овочів та коренеплодів.

Закордонні закупівлі на 65,5% склалися з поставок овочів та коренеплодів, переважно, з Туреччини та Узбекистану, і на 34,5% – з насіння та плодів олійних рослин з Франції, Таїланду, Чилі та Китаю. На відміну від попереднього року у 2010р. зовсім не імпортувалися зернові культури.

Найактивнішими осередками зовнішньоекономічних операцій сільського господарства в області є м. Миколаїв, м. Вознесенськ та Жовтневий район. Основними експортерами у регіоні є такі зернотрейдери, як ТОВ СП "Нібулон", Євросервіс, "Віталмарагро", концерн "Прометей". Майже жоден сільськогосподарський товаровиробник Миколаївської області немає можливості експортувати продукцію чи сировину самостійно, адже для цього потрібні великі кошти, великі обсяги експортованої продукції, знання світових ринків і транспортних можливостей.

Висновки. Основними напрямками забезпечення ефективного розвитку зовнішньоекономічних операцій в сільськогосподарських підприємствах Миколаївської області мають стати такі: 1) реорганізація організаційної структури управління аграрних підприємств; 2) створення сприятливих умов для імпорту тих видів сільськогосподарської продукції, що не виробляються в Україні; 3) підвищення частки готової продукції в експорті досліджуваного регіону; 4) сприяння активному залученню іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Основні показники економічного розвитку Миколаївщини [Текст]: стат. зб. – Миколаїв : Миколаївське обласне управління статистики, 2010.
2. Головне управління статистики у Миколаївській області «Стан сільського господарства в Миколаївській області» Миколаїв 2011.

**СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ОЦІНКИ ІНТЕНСИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ
БЕРЕЗНЕГУВАТСЬКОГО РАЙОНУ**

Є. О. Юрченко, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

Розглянуто сутність та переваги інтенсифікації виробництва продукції рослинництва. Аргументовано необхідність та доцільність запровадження, а також використання інтенсивної технології у вітчизняних сільськогосподарських підприємствах.

***Ключові слова:** інтенсифікація, економічний ефект, показники інтенсифікації, економія грошових коштів.*

Постановка проблеми. Одним з найважливіших напрямків підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва України в сучасних умовах являється його всебічна інтенсифікація на основі постійного удосконалення господарського механізму, який формується на суттєво новій, ринковій мотивації до праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інтенсифікація виробництва є однією з ключових проблем економічної теорії. Вона опрацьовувалась як на народногосподарському рівні, так і на рівні окремих галузей.

Зокрема в розвиток теорії інтенсифікації сільськогосподарського виробництва значний вклад внесли українські вчені-аграрники Л.Анічин, П.Борщевський, О.Бугуцький, П.Гайдуцький, А.Заїнчковський, І.Лукінов, В.Мартьянов, В.Мертенс, О.Онищенко, Д.Прейгер, П.Саблук, В.Шиян, В.Юрчишин та інші дослідники. Але, не зважаючи на значну кількість наукових праць з питань суті, критеріїв, факторів і форм інтенсифікації, шляхів удосконалення відтворювальних процесів в умовах інтенсивного розвитку сільськогосподарського виробництва, ряд

положень потребують нових підходів з урахуванням специфічних особливостей перехідного періоду.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження рівня інтенсифікації виробництва продукції рослинництва та визначення його ефективності у сільськогосподарських підприємствах Березнегуватського району .

Виклад основного матеріалу дослідження.

Інтенсифікація є основною формою розширеного відтворення, підвищення продуктивності праці та зниження собівартості продукції, яка здійснює і шляхом вдосконалення системи ведення галузі на основі науково-технічного прогресу.

На сьогодні в землеробстві особливу актуальність мають дві проблеми.

Перша – постійно збільшуються витрати на вироблену продукцію через при-трансформаційні зміни багатоопераційних технологій її виробництва, постійного зростання цін на енергоносії, сільськогосподарську техніку, мінеральні добрива, засоби захисту рослин і послуги, Що надаються сільгосптоваровиробникам при порівняно низьких цінах на вироблену продукцію.

Друга – втрата родючих ґрунтових ресурсів і погіршення екологічної обстановки навколишнього середовища. Через процесів ерозії ґрунтів і надмірної мінералізації гумусу, відведення земель під будівництво, щорічно втрачаються значні площі сільськогосподарських угідь. Отож, інтенсифікацію виробництва продукції рослинництва необхідно проводити на основі впровадження високотехнологічних ресурсозберігаючих технологій.

Основний шлях збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції — це інтенсифікація сільського господарства. Вона означає зростання виробництва продукції за рахунок збільшення її виходу з кожного гектара землі завдяки додатковим вкладенням і мінімальним витратам на одиницю продукції. Сутність інтенсифікації сільськогосподарського виробництва полягає у його

механізації, хімізації, меліорації земель, упровадженні досягнень науково-технічного прогресу. Це дасть змогу навіть за скорочення чисельності працівників неухильно нарощувати обсяги виробництва продукції, підвищувати врожайність сільськогосподарських культур. Інтенсифікація - багатогранний процес формування інтенсивного розвитку шляхом комплексної механізації та автоматизації виробництва.

Розвиток теорії інтенсифікації сільськогосподарського виробництва позначився двома концепціями: затратною і результатною. В затратній концепції рівень інтенсивності виробництва визначається рівнем концентрації капіталу на одиницю земельної площі. Результатна ж концепція пояснює інтенсивний розвиток сільськогосподарського виробництва збільшенням виходу продукції в розрахунку на ту ж земельну площу. Така концепція інтенсифікації в більшій мірі відповідає сучасним умовам розвитку сільськогосподарського виробництва, але потребує подальшого удосконалення.

Необхідність удосконалення теорії інтенсифікації в сучасних умовах обумовлюється перш за все особливостями ринкової економіки, в основі якої лежить аксіома "за все потрібно платити, а за некомпетентні рішення та прорахунки - дуже дорого". Очевидно, що в ринкових умовах господарювання процес інтенсифікації зерновиробництва слід розглядати не з позицій використання властивостей ресурсів, а з точки зору одержання максимального зиску від них.

Використовувані матеріальні ресурси принесуть максимальний зиск лише при ефективному поєднанні всіх факторів виробництва, що забезпечується цілеспрямованою діяльністю людини, причому людини як сильно вмотивованого виробничого ресурсу. Особливо актуальними в Україні є зовнішні мотиваційні стимули, прояв яких в значній мірі залежить від відносин власності в сільському господарстві і особливо земельних відносин.

На думку провідних вчених, велику кількість поширених в економічній літературі показників, що характеризують розвиток інтенсифікації, доцільно поділити на 3 групи:

1) факторні, які відображають розміри вкладень живої і уречовленої праці у виробництво за широким спектром їх напрямків, якісний склад витрат по кожному окремому чиннику, строки проведення робіт;

2) результативні, що характеризують кінцевий результат господарської діяльності;

3) ті, за допомогою яких визначається вплив факторних показників на зміни результативних.

В економічній літературі існує багато систем показників ефективності роботи підприємств (об'єднань, галузей). Більшість з них базується на застосуванні показників, що відображають ефективність використання виробничих ресурсів — основних і оборотних засобів, робочої сили, поточних витрат, капіталовкладень. До системи показників ефективності інтенсифікації по підприємству (галузі) в цілому насамперед слід віднести:

- показники ресурсомісткості;
- вихід товарної продукції в розрахунку на 1 працівника, 1 людину — годину, 1 грн. матеріально-грошових витрат, на 100 або 1000 грн. вартості основних виробничих засобів, 1 тис.грн інвестицій;
- показники якості готових товарів, собівартість і ціна одиниці реалізованої продукції в розрізі окремих її видів;
- середній заробіток 1 працівника за рік, сезон, місяць;
- ступінь використання виробничих потужностей;
- розміри рентабельності реалізованої продукції;
- відношення операційного прибутку до вартості товарної продукції, авансованого капіталу та показники фінансового стану [3];

Узагальнюючим показником рівня інтенсифікації в рослинництві є поточні витрати на гектар посівів сільськогосподарських культур.

Показники рівня інтенсифікації виробництва продукції рослинництва у Березнегуватському районі представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Рівень інтенсифікації виробництва продукції рослинництва в аграрних підприємствах Березнегуватського району

Показники	2009 р	2010 р	2010 р у % до 2009 р
На 1 га сільськогосподарських угідь:			
- Затрат виробництва, грн.	1273,85	1450,88	113,90
Витрат на оплату праці, грн	131,41	151,58	115,35
Вартість валової продукції, грн.:			
- На 1 га сільськогосподарських угідь	1118,56	2011,17	179,80
- На 1 середньрічного працівника	70991,91	141971,81	199,98
- На 100 грн витрат	0,88	1,39	157,86
Прибуток, грн.			
- На 1 га сільськогосподарських угідь	0,19	0,59	308,19
- На 1 середньорічного працівника	12,08	41,41	342,79
Рівень рентабельності, %	20,51	41,18	200,82

Перша, включає такі, які не потребують великих інвестицій: вдосконалення структури посівних площ, освоєння науково обґрунтованих сівозмін, проведення агротехнічних заходів в оптимальні строки, вдосконалення організації виробництва. Друга група заходів пов'язана з значними витратами, пов'язаними з внесенням оптимальних доз добрив, застосуванням засобів захисту рослин, внесенням гербіцидів, придбанням нової техніки тощо. Проте ефективніше всього проводити

заходи по підвищенню інтенсифікації, поєднуючи обидві їх групи одразу, у комплексі [2].

Проте, інтенсифікацію не слід розглядати лише як процес безперервних вкладень праці і коштів, адже перевага інтенсивної форми виробництва полягає саме в тому, щоб нарощувати обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, і, в результаті, знижувати затрати у розрахунку на одиницю вироблюваної продукції та витрат на подальший розвиток продуктивних сил. Вона створює для цього об'єктивні умови, коли «затратні» фактори розвитку виробництва починають діяти фактори, що не потребують затрат.

Висновки. Отож, інтенсифікація сільськогосподарського виробництва є складним багатогранним процесом, який охоплює соціально-економічний та організаційно-технічний характер його розвитку. Варто зазначити, що вектор процесу спрямовується, в першу чергу, на збільшення обсягів та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, істотне поліпшення якості продукції на основі розширення застосування нової й новітньої техніки, знярядь, обладнання інших виробничих засобів, що виявляють себе у формі прогресивних технологій, і, відповідно, удосконалення умов праці та виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітков М.С. Сутність і фактори інтенсифікації аграрного виробництва/ Вітков М.С. // Економіка АПК.–2011.–№1. –С. 53–57.
2. Танчик С.П. Ефективність систем землеробства в Україні/ Танчик С.П.// Вісник аграрної науки. –2009. –№12. – С. 5–12.
3. Дергач І.В. Інтенсифікація та інтенсивність розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні./ Дергач І.В. // Економіка АПК.–2008.–№3. –С. 43–45.

УДК: 338.242.4.025.2:339.5(477.73)

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Д.Ю.Якушов, магістр

Миколаївський державний аграрний університет

У статті дано оцінку сучасного стану підприємств аграрного сектору, запропоновано шлях удосконалення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності Миколаївської області.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, підприємства аграрного сектору, експорт, імпорт.

Постановка проблеми. За умов посилення інтеграційних процесів у світовому господарстві та відкритості економіки України зростає значення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Для підвищення рівня відкритості української економіки необхідно створювати для національних підприємств, організацій більш сприятливі умови щодо виходу на зовнішні ринки. Вихід підприємств на світовий ринок може бути ефективним лише в тому випадку, якщо буде налагоджено певним чином регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження проблем зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів національної економіки, шляхів та методів їх розв'язання знайшли відображення в наукових працях відомих учених-економістів В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.П. Галушки, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, О.М. Жеглова, А.М. Кандиби, І.І. Лукінова, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, Б.Й. Пасхавера, А.П. Румянцева, Ю.І. Скирка, В.І. Топіхи, І.І. Червна, О.В. Шубравської, А.Є. Юзефовича, О.І. Яковлева та ін. Однак питання ефективних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору розглянуті недостатньо. Тому

дослідження шляхів організації регулювання державою підприємств аграрного сектору на зовнішньому ринку є досить актуальними.

Постановка завдання. Дослідження сучасного стану державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності Миколаївської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток ринкових відносин і організація фондового, товарного та ринків факторів виробництва створює сприятливі умови для здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору, підвищення рівня та обсягів виробництва. У нових економічних умовах господарювання підприємства отримали право безпосередньо здійснювати зовнішньоекономічну діяльність. Незважаючи на велику зацікавленість суб'єктів підприємницької діяльності у використанні права виходу на зовнішній ринок, здійсненні експортно-імпорتنих операцій та отриманні валютних коштів, практика показує, що результати цієї діяльності не завжди є позитивними. Тому перед державою стоїть завдання із розробки ефективних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору економіки.

В Україні формування системи державного регулювання ЗЕД можна розділити на чотири етапи: становлення законодавчої бази щодо ЗЕД (1991-1992 рр.), період лібералізації ЗЕД (1993-1995 рр.), період застосування обмежень щодо імпорту та захисту національного виробника (1996-1998 рр.) та вдосконалення системи державного регулювання ЗЕД відповідно до вимог СОТ. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється шляхом встановлення певного режиму оподаткування, зокрема ввізним податком на додану вартість, ввізним акцизним збором, митом і митними зборами (останні не належать до податків, але стягуються як плата за послуги митниці), а також шляхом встановлення режиму ліцензування і квотування щодо окремих видів сільськогосподарської продукції.

Найчастіше здійснюваними видами зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі економіки Миколаївської області є, безумовно, експорт та імпорт товарів, робіт, послуг, створення спільних підприємств, міжнародна кооперація. Щодо режиму експорту, то держава, як правило, намагається його всіляко заохочувати і підтримувати. Тому експорт, зазвичай, здійснюється без сплати мита з українського боку. Однак у деяких випадках, якщо на внутрішньому ринку відчувається дефіцит певних видів сільськогосподарської продукції, держава впроваджує вивізні (експортні) мита, встановлює режим ліцензування та квотування.

Для забезпечення ефективного функціонування на світовому ринку Україна і кожний окремих її регіон, у тому числі і Миколаївська область, повинні дбати, з одного боку, про збільшення експорту своєї продукції, а з іншого – про забезпечення повноцінного задоволення потреб власного населення у всіх необхідних йому товарах (у тому числі й імпортних). При цьому не треба забувати і про досягнення своєї продовольчої безпеки [2]. Протягом 2010 р. сільськогосподарськими підприємствами області було реалізовано аграрної продукції на суму 1158,2 млн грн, з якої вартість продукції рослинництва становила 951,3 млн грн (82,1 % загальної виручки), тваринництва – 206,9 млн грн (17,9 %). У порівнянні з попереднім роком виручка від реалізації сільгосппродукції зросла на 13 % (133 млн грн), у тому числі продукції рослинництва – на 12 % (101,7 млн грн), тваринництва – на 17,8 % (31,3 млн грн). Торгівля сільськогосподарською продукцією займає помітне місце у зовнішній торгівлі області. Протягом 2002–2010 рр. її частка в експорті регіону становила 11,1-20,4 %. При цьому найбільші поставки спостерігались у 2005 р., коли, за даними Держмитслужби України, на зовнішній ринок надійшло сільгосппродукції на суму 174,4 млн дол. США, у тому числі рослинного походження – на 168,2 млн дол. США, тваринного – на 6,2 млн дол. США. У 2010 році обсяг експортних поставок сільгосппродукції становив 141,8 млн дол. США, що на 15,9 % менше, ніж у попередньому.

У загальнообласному експорті частка сільгосппродукції зменшилась і становила 12,9 %.

Вагома частка у структурі експорту сільгосппродукції традиційно належить продукції рослинництва. У 2010 р. на неї припало 98,4 % поставок, що на 0,9 % менше, ніж у 2008 р. При цьому обсяг поставок становив 139,5 млн дол. США і скоротився порівняно з 2008 р. на 16,8 %. Основу експорту рослинницької продукції (78,3 %) склали зернові культури, яких відвантажено за кордон на суму 109,2 млн дол. США; з них 20,2 % припало на насіння соняшнику (28,2 млн дол. США), 1,1 % – на їстівні плоди, горіхи та цитрусові (1,5 млн дол. США), решта – на овочі та коренеплоди (0,6 млн дол. США).

Імпорт сільгосппродукції протягом 2004–2010 рр. не відрізнявся великими обсягами, а його частка в обласних показниках коливалась від 0,2 до 4,9 %. Найбільші поставки спостерігались у 2004 р., коли з-за кордону надійшло продукції на суму 13,3 млн дол. США, у тому числі рослинного походження – на 12,7 млн дол. США, тваринного – на 0,6 млн дол. США. У 2010 р. обсяг імпортованих поставок сільгосппродукції становив 5,1 млн дол. США, що на 24,4 % більше, ніж у 2009 р. У загальнообласному імпорті частка сільгосппродукції збільшилась і становила 1 %. Основу імпорту сільгосппродукції, як і раніше, визначала продукція рослинництва, частка якої у минулому році становила 70,7 % проти 93,2 % у 2008 р., а обсяг поставок скоротився на 5,3 % і становив 3,6 млн дол. США.

На продукцію тваринництва в імпорті сільгосппродукції минулого року припало 29,3 %, що на 22,5 % більше, ніж у 2009 р. При цьому обсяг поставок збільшився з 0,3 до 1,5 млн дол. США, в основному за рахунок розширення поставок інших продуктів тваринного походження.

Україна, а також Миколаївська область, була і залишається одним із експортерів продуктів харчування до країн, які мають менш сприятливі кліматичні умови для ведення сільського господарства. Проте необхідно,

насамперед, забезпечити виробництво всіх видів сільськогосподарської продукції в обсягах, які повністю забезпечать внутрішні потреби країни в продовольстві та виключать економічно і соціально необґрунтований імпорт.

В Миколаївській області сконцентрувалися всі потенційно привабливі умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності: привабливе географічне положення регіону; могутнє багатогалузеве виробництво; розгалужена транспортна система; розвинене портове господарство, які обумовлюють її стратегічне значення для розвитку економіки України [3].

Головними шляхами збільшення обсягів та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області мають стати залучення іноземних інвесторів та інвестицій, сприяння технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції, закріплення на традиційних та освоєння нових ринків збуту, активізація міжрегіонального співробітництва [2].

Подальший розвиток однієї з найважливіших галузей економіки області - агропромислового комплексу - вимагає цілеспрямованого системного підходу у створенні експортного потенціалу. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектора, перетворення його на високоефективний, експортоспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природні кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку підприємств аграрного сектору, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу [1].

Для досягнення цих цілей необхідно удосконалювати державне регулювання ЗЕД безпосередньо в Україні, а також у Миколаївській області. Основні цілі державного регулювання ЗЕД повинні полягати у створенні сприятливих умов для укріплення позицій на світовому ринку

продовольства з гарантуванням продовольчої безпеки країни, що можливо за умови формування та реалізації комплексної системи дій щодо розвитку та підвищення ефективності експорту та поліпшення механізмів регулювання імпорту. Головними заходами такої системи мають стати: фінансове сприяння вітчизняним експортерам, податкове регулювання, удосконалення системи транспортних тарифів, поліпшення правового регулювання в сфері ЗЕД, надання регіонам певних повноважень у зовнішньоекономічних зв'язках.

Висновки. Для того, щоб фактори світового ринку позитивно запрацювали на українському ринку, внутрішній ринок України та її підприємства аграрного сектору мають бути адаптованими до системи СОТ. Між оцінками щодо доцільності перебування України в СОТ або здійснення при цьому окремих заходів і між взятими зобов'язаннями щодо поступок у зовнішньоекономічній діяльності (зниження тарифів на імпорт товарів) виявлена асоціативна залежність, яка дає можливість диференційовано підходити до використання порівняльних переваг АПК на світовому ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурковська А.В. Стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності регіону/А.В. Бурковська// Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. — № 1 (39). — С. 55-61.
2. Гурченков О.П. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог світової організації торгівлі/О.П. Гурченков // Зб. наук. праць НУК. — Миколаїв: НУК, 2008. — № 3 (420). — С. 162-165.
3. Мірошніченко І.В. Напрями активізації і перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в АПК України/І.В. Мірошніченко// Актуальні проблеми економіки. — 2005. — №3 (45). — С. 76-80.

ЗМІСТ

Бельмак Д.О. МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ ВИХОДУ НОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ.....	3
Борисова С. О. СТАН ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.....	9
Бревнова М.С. СТАН ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	15
Габелюк В. В. НАУКОВІ ОСНОВИ РАЦІОНАЛЬНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ.....	21
Гловацька О.М. АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СВІТОВОГО РИНКУ ЗЕРНА ТА РОЛЬ УКРАЇНИ В НЬОМУ.....	26
Горб А. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ.....	30
Гоцелюк А.Ю. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	36
Гросу Д.А. УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІЇ КОНТРОЛЮ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ НОВОБУЗЬКОГО РАЙОНУ.....	42
Загурський Д.В. ТЕНДЕНЦІЇ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В УКРАЇНІ.....	49
Зелінська О.О., Корулик В.С. РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	54
Ільяшенко Є.А. НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	59
Ковальова О.С. ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ.....	65
Колєнков В.В. НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА.....	71
Корулик В.С. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	76
Курзін Ю.Г. РОЗВИТОК ОВОЧЕПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГАЛУЗІ.....	81
Онищак І.М. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	87
Полярус О. І. ПОСИЛЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	93
Прокоф'єв М.С. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	99
Прусов С.М. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИНОГРАДАРСТВА В ГОСПОДАРСТВАХ ОЧАКІВСЬКОГО РАЙОНУ.....	103
Рибачук І.В. ПОТЕНЦІАЛЬНІ НАПРЯМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	109
Рудінська Я.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ.....	116
Сабат В.М. ПРОЯВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ У ВИРОБНИЦТВІ І СПОЖИВАННІ МОЛОКА.....	122
Сінчукова О. В. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	126

Устименко О.С. СТАН СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙОНУ.....	132
Фісюн А.М. РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	138
Фоменко О.А. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	143
Хандучко Н.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА НА ПРИКЛАДІ ТОВ НТЦ «ЛАН» ВОЗНЕСЕНСЬКОГО РАЙОНУ.....	149
Христинюк О. С. АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	155
Чорна С.О. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	160
Юрченко Є. О. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИКА ОЦІНКИ ІНТЕНСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ БЕРЕЗНЕГУВАТСЬКОГО РАЙОНУ.....	167
Якушов Д.Ю. ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	172

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

До друку приймаються статті, що відповідають вимогам ВАК і мають такі необхідні елементи: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які опирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується дана стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

подається примірник тексту статті, підписаний авторами, надрукований на папері форматом А4, а також електронний варіант на дискеті 3,5". Обов'язково подаються відомості про автора.

Обсяг статті – до 6 повних сторінок. Розміри полів: ліве – 30 мм, праве – 20 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, до 30 рядків на сторінці.

Статті необхідно готувати за допомогою текстового редактора Microsoft Word 7.0 або 8.0. Шрифт статті – Times New Roman Cyr, через інтервал 1,5, розмір – 14 pt.

Назва статті має бути короткою (5–9 слів), адекватно відбивати її зміст, відповідати суті досліджуваної наукової проблеми. При цьому слід уникати назв, що починаються зі слів: «Дослідження питання...», «Деякі питання...», «Проблеми...», «Шляхи...», в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми.

Анотацію набирати курсивом 11 кеглем. Виклад матеріалу в анотації має бути стислим і точним (близько 50 слів). Слід застосовувати синтаксичні конструкції безособового речення, наприклад: «Досліджено...», «Розглянуто...», «Установлено...» (наприклад, «Досліджено генетичні мінливості... Отримано задовільні результати для естераз...»)

Посилання в тексті подавати тільки у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6]. Посилання на конкретні сторінки наводити після номера джерела, потім через кому сторінку (маленьке с.), далі її номер (наприклад: [1, с. 5]). Якщо далі йде інше джерело, то ставити його номер через крапку з комою в тих самих дужках (наприклад, [4, с. 5; 8, с. 10–11]). Не подавати в тексті розгорнутих посилань, таких як (Іванов А.П. Вступ до мовознавства. — К., 2000, — С. 54). (Додаток).

Усі цитати, мова оригіналу яких є іншою, подавати мовою Вісника й обов'язково супроводжувати їх посиланнями на джерело і конкретну сторінку.

Не робити посторінкових посилань, а подавати їх у дужках безпосередньо в тексті.

На всі рисунки й таблиці давати посилання в тексті. Усі рисунки мають супроводжуватися підрисунковими підписами, а таблиці повинні мати заголовки.

Рисунки виконувати у редакторі Microsoft Word 6.0, 7.0 за допомогою функції “Створити рисунок”, а не виконувати рисунок поверх тексту.

Написи на рисунки виконувати засобами Microsoft Word з тим, щоб редактор мав можливість зробити в них необхідні виправлення.

Формули у статтях по всьому тексту набирати у формульному редакторі — Eq. 3.0, шрифт TIMES, 10 кегль.

Терміни по всій роботі мають бути уніфікованими.

Між цифрами й назвами одиниць (грошових, метричних тощо) ставити нерозривний пробіл (Shift+Ctrl+пробіл).

Скорочення грошових та метричних одиниць (грн, т, ц, м, км тощо), а також скорочення млн, млрд писати без крапки.

Якщо в тесті є аббревіатура, то подавати її в дужках при першому згадуванні.

Література, що приводиться наприкінці публікації повинна розташовуватися в порядку її першого згадування в тексті статті й бути оформлена у відповідності з наступними зразками (Додаток). Номер у списку літератури має відповідати лише одному джерелу. Список літератури оформлюється відповідно до державного стандарту України ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

На дискеті повинен бути 1 файл з текстом статті, названий прізвищем автора (Стаття_Прізвище).

Редакційна колегія залишає за собою право на редакційні виправлення.

Зразок оформлення статті

УДК (номер УДК)

НАЗВА СТАТТІ

Л.С.Прокopenко, студент

Миколаївський державний аграрний університет

· *Текст анотації* українською мовою

Ключові слова: (4-7 слів та словосполучень)

* Текст статті *

ЛІТЕРАТУРА

1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К. : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397 с. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК
Випуск 1 (4) Частина 2
Економічні науки

Технічний редактор: *Т.Я. Іваненко*
Комп'ютерна верстка: *Ю.В. Антонович*

Підписано до друку 25.12.2009. Формат 60 x 84 1/16.
Папір друк. Друк офсетний. Ум.друк.арк. 16,56.
Тираж 100 прим. Зак. № _____. Ціна договірна.

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського державного аграрного університету
54010, м. Миколаїв, вул.Паризької комуні, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1155 від 17.12.2002 р.